

T.C.
MARMARA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İLAHİYAT ANABİLİM DALI
FELSEFE VE DİN BİLİMLERİ BİLİM DALI

BİR KATOLİK CEMAATİ OLARAK FRANSİSKENLER

Yüksek Lisans Tezi

MAHMUT ÇOBAN

Danışman: Yrd. Doç. Dr. İSMAİL TAŞPINAR

İstanbul, 2008

Marmara Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü

Tez Onay Belgesi

İLAHİYAT Anabilim Dalı FELSEFE VE DİN BİLİMLERİ Bilim Dalı Yüksek Lisans öğrencisi MAHMUT ÇOBAN'ın BİR KATOLİK CEMAATİ OLARAK FRANSİSKENLER adlı tez çalışması, Enstitümüz Yönetim Kurulunun 19.06.2008 tarih ve 2008/10-25 sayılı kararıyla oluşturulan jüri tarafından oybirliği/oyçokluğu ile Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

Öğretim Üyesi Adı Soyadı

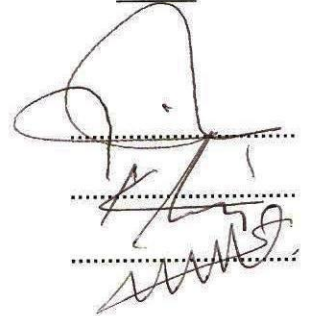
İmzası

Tez Savunma Tarihi : 26.16.1.2008

1) Tez Danışmanı : YRD. DOÇ.DR. İSMAİL TAŞPINAR

2) Jüri Üyesi : DOÇ. DR. KÜRŞAD DEMİRCİ

3) Jüri Üyesi : DOÇ. DR. SÜLEYMAN DERİN

İÇİNDEKİLER

	Sayfa No
TABLO LİSTESİ	vi
KISALTMALAR	vii
ÖNSÖZ	viii
GİRİŞ	1
A. ARAŞTIRMANIN KONUSU	1
B. ARAŞTIRMANIN AMAÇ VE ÖNEMİ	2
C. ARAŞTIRMANIN METODU	2
D. ARAŞTIRMANIN SİSTEMATİĞİ	3

BİRİNCİ BÖLÜM

AZİZ FRANCESCO’NUN HAYATI VE CEMAATİN TEŞEKKÜLÜ

I. CEMAATİN KURUCUSU AZİZ FRANCESCO	4
A. HAYATI VE ESERLERİ	4
1. Çağı ve Çevresi	4
2. Doğumu, Gençliği ve Ailesi	6
3. İhtida Tecrübesi (1204-1206)	8
4. Fransisken Cemaatini Kurması ve Yaptığı Faaliyetler	10
5. Stigmata Alması	12
6. Vasiyeti ve Ölümü	14
7. Yazıları	17
a. Güneş Kardeşin İlahisi (Cantic of Brother Sun)	17
b. Kuralları	18
c. Mektupları	22
d. Vasiyeti	22
II. AZİZ FRANCESCO DÖNEMİNDE CEMAATİN TEŞEKKÜLÜ VE YAYILMASI	24
A. CEMAAT KURULMADAN ÖNCE SİYASİ, SOSYAL VE DİNİ ORTAM	24
1. Siyasi ve Sosyal Ortam	24
2. Dini Ortam	26
B. CEMAATİN İLK YILLARI VE İLK FRANSİSKENLER	29
1. Cemaat Kurallarının Teşekkülü ve Kabul Edilmesi	29
2. İlk Fransiskenler ve Yaşamları	32
a. Tanrı Tecrübesi ve Tanrı’ya Hürmet	33
b. İncil’e Göre Yaşam	34
c. İsa’nın Yaşamını Taklit	35
d. Yoksul ve Münzevi Yaşam	36
e. Vaaz Hizmeti	37
3. Rivo Torto ve Portiuncula Yaşamları	37

C. CEMAATİN YÜKSELİŞ DÖNEMİ (1212-1218).....	39
1. Azize Clare'nin Cemaate Katılması ve İkinci Cemaat Kolunun Kurulması:	40
2. Dördüncü Lateran Konsili'ne Kadar Cemaatte Durumlar (1212-1215).....	41
3. Dördüncü Lateran Konsili ve Cemaatte Yaşanan Gelişmeler (1215-1217).....	42
4. Hristiyan Ülkelerine Yönelik Misyonlar	44
a. İtalya	46
b. Fransa	47
c. Almanya	48
d. İspanya	49
e. İngiltere	50
5. İslam Ülkelerine Yönelik Misyonerlik	51
D. CEMAATTE KARGAŞA YILLARI.....	52
1. Cemaatte Çıkan İlk Karışıklık.....	52
2. 1223'teki Kural	54
3. Üçüncü Cemaat Kolu'nun Kurulması	55

İKİNCİ BÖLÜM

AZİZ FRANCESCO'NUN ÖLÜMÜNDEN SONRA FRANSİSKEN CEMAATI

I. BİRİNCİ CEMAAT KOLU VE GELİŞİMİ.....	57
A. AZİZ FRANCESCO'NUN ÖLÜMÜNDEN VİYANA KONSİLİ'NE KADAR CEMAATİN DURUMU (1226-1312)	58
1. Aziz Francesco'nun Ölümünden Elias Yönetimine Kadar Cemaat (1226-1232).....	59
2. Elias Yönetimi (1232-1239).....	61
3. Parmalı John Yönetimi (1244-1257).....	63
4. Fransiskan Cemaati ve Üniversiteler.....	64
5. Aziz Bonaventure Yönetimi (1257-1274).....	66
6. Cemaatte Reformlar ve Bölünme Sorunu	68
7. Ruhaniler (Spirituals)	70
B. 14.YÜZYILDA CEMAAT VE GELİŞMELER (1312-1417).....	72
1. Konvantalılar (Manastırcılar)	74
2. Observant Reformunun Çıkması	75
3. Büyük Şizim Etkisi: Büyük Hizipleşme Dönemi (1378-1417)	76
C. 15.YÜZYILDA CEMAAT VE GELİŞMELER (1417-1517).....	77
1. Observantlar (İtaatkârlar) ve Konvantalılar.....	78
2. Tam Bölünme ve Observantların Zaferi.....	79
D. 16. 17. VE 18. YÜZYILLAR: MODERN DÖNEM (OBSERVANTLAR, KONVANTUALLER VE KAPÜSENLER)	79
1. Observantlar ve Bağlı Reformlar	80
a. Observantlara Bağlı Reformlar.....	81
2. Konvantalılar	83
3. Kapüsenler	84
4. Coğrafi ve İstatistiksel Gelişmeler	86
E. 18.YÜZYILIN SONU ve 19.YÜZYIL: BÜYÜK KRİZ DÖNEMİ (1768-1880)	89
F. 20. ve 21. YÜZYILLAR: YENİDEN YAPILANMA DÖNEMİ	92
1. 20.yüzyılda Fransiskanlar	92
2. 21.Yüzyılda Fransiskanlar.....	95

II. İKİNCİ CEMAAT KOLU: AZİZE CLARE CEMAATİ 96

A. 13.YÜZYILDAN 21.YÜZYILA KADAR AZİZE CLARE CEMAATİ VE GELİŞİMİ..... 97

1. Azize Clare ve İlk Yandaşları 97
2. Azize Clare Kuralları 98
3. İtalya ve Diğer Bölgelere Yayılma..... 99
4. Büyüme ve Reformlar 99

III. ÜÇÜNCÜ CEMAAT KOLU: SEKÜLER CEMAAT (PENİTANCE VEYA TERTİERLER)..... 103

A. 13. YÜZYILDAN 21.YÜZYILA KADAR ÜÇÜNCÜ CEMAAT KOLU 104

IV. CEMAATTEKİ DİĞER ÖNEMLİ FRANSİSKENLER 109

- A. PADUALI ANTHONY 109
- B. AZİZ BONAVENTURE 110
- C. HALESLİ ALEXANDER..... 112
- D. ROGER BACON 112
- E. JOHN DUNS SCOTUS..... 113
- F. OAKHAMLI WILLIAM..... 114

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

FRANSİSKEN YAŞAMI VE MANEVİ DEĞERLERİ

I. FRANSİSKEN YAŞAMI..... 116

- A. MANASTIR İÇİNDE YAŞAM..... 117
- B. MANASTIR DIŞINDA YAŞAM..... 119
 1. Vaaz Görevi 120
 2. Misyonerlik Faaliyetleri 121

II. FRANSİSKEN MANEVİ DEĞERLERİ..... 123

- A. TANRI SEVGİSİ 123
- B. İSA MERKEZLİLİK VE İSA'YI TAKLİT..... 124
- C. FERAGAT 125
- D. TEVAZU 126
- E. SADELİK..... 127
- F. YOKSUL BİR YAŞAMI TERCİH 127
- G. TÖVBKÂRLIK 128
- H. KATOLİKLİK VE APOSTALİKLİK..... 128
- SONUÇ 130
- KAYNAKÇA..... 133

TABLO LİSTESİ

	Sayfa No
Tablo 1: Observantlara Ait Sayısal ve Coğrafi Gelişmeler.....	87
Tablo 2: Konvantuallere Ait Sayısal ve Coğrafi Gelişmeler.....	88
Tablo 3: Kapüsenlere Ait Sayısal ve Coğrafi Gelişmeler	89
Tablo 4: 18. ve 19. Yüzyılda Keşif Sayısındaki Azalmalar.....	91
Tablo 5: Dünya’da Clare Cemaatinin Dağılımı (1959).....	103
Tablo 6: Üçüncü Cemaat Kolu’na Ait Sayısal Veriler.....	117

KISALTMALAR

a.g.e.	Adı geçen eser
a.g.m.	Adı geçen makale
a.g.md.	Adı geçen madde
Bkz.	Bakınız
C.	Cilt
çev.	Çeviren
Ed.	Editör
No.	Numara
O.F.M Cap.	Order of Friars Minor Capuchin
O.F.M Con.	Order of Friars Minor Conventual
O.F.M.	Order of Friars Minor
par.	Paragraf
S.	Sayı
s.	Sayfa
SFO	Secular Franciscan Order
ss.	Sayfa aralığı
St.	Saint (Aziz)
T.O.R.	Third Order Regular
Vol.	Volume (Cilt)

ÖNSÖZ

Fransiskan cemaati neredeyse 8 yüzyıldan beri sadece Hristiyan dünyasında değil, tüm dünyada tarih içerisindeki varlığını sürdürmektedir. Cemaatin kurucusu olan Aziz Francesco'nun apostolik yoksulluk idealini ve evanjelistik arzusunu yaymaya başladığından bu yana bu hareket hiç dinmemiş ve günümüzde başta Avrupa ve Amerika olmak üzere dünyanın her tarafına yayılmıştır. Hristiyanlıkta çok sayıdaki azizler arasında yer alan Aziz Francesco ve kurduğu cemaatin birçok kültürde yankı bulması dikkat çekicidir. Bu nedenle araştırmada Fransiskanların kim olduğu, nasıl kurulup büyüdükleri ve inanç özellikleri ile günümüzde nerelerde bulundukları üzerinde durulmuştur.

Araştırma boyunca çalışmalarında bana rehberlik eden sayın hocam Yrd. Doç. Dr. İsmail TAŞPINAR'a ve araştırma boyunca yardımını esirgemeyen Doç. Dr. Kürşat DEMİRCİ hocama sonsuz teşekkürlerimi sunarım. Ayrıca çalışmaya olan katkılarından dolayı değerli arkadaşım Bayram SEVİNÇ'e özel bir teşekkür borçluyum. Çalışmanın oluşumunda katkısı olan herkese teşekkür ediyorum. Çalışmanın faydalı olması ve amacına ulaşması temennisiyle.

İstanbul, 2008

Mahmut ÇOBAN

GİRİŞ

A. ARAŞTIRMANIN KONUSU

Katolik mezhebi içerisinde Ortaçağ'da ortaya çıkan dilencilige dayalı (mendikant) cemaatler, Hristiyan dünyasına yeni bir anlayış getirmiştir. Ortaçağ'da kurulan bu cemaatlerin genel özellikleri dikkate alındığında belli kurallar ve ilkeler doğrultusunda papalığın izniyle faaliyet gösterdikleri görülür. Araştırma, 13.yüzyılda ortaya çıkan ve söz konusu bu mendikant cemaatler arasında yer alan; Aziz Francesco'nun kendini apostalik bir yoksulluğa adayıp, İsa'nın yaşamını öykünmeyi kendisine şiar edinmesi ve belli kurallar dizisi etrafında taraftar toplamasıyla kurulan Fransisken cemaatini, dinler tarihi disiplini ve Katoliklik çerçevesinde incelemeyi konu edinir.

Fransisken cemaatinin kurucusu olan Aziz Francesco, yaşadığı dönemde yoksul ve münzevi bir yaşamı seçip, ruhani değerleri benimsemesiyle, hem Katoliklikte hem de diğer Hristiyan mezhepleri arasında önemli bir şahsiyet olarak görülmüştür. Fransiskenlerin İsa'nın yoksul yaşamını taklit etmeleri ve İncil hükümlerini literal anlamda yaşamlarında uygulamaları onları diğer cemaatlerden farklı bir konuma getirmiştir.

Araştırmada Fransisken cemaatinin ortaya çıkışıyla dönemin siyasi, sosyal ve dini ortamı arasında ilişki kurulmuştur. Bu bağlamda 13.yüzyıl Hristiyan dünyasına bakıldığında papalık ve imparatorluk arasında hâkimiyet mücadelesinin olduğu görülür. Bu mücadelelerin insanların ölümüne neden olması, halkın kiliseye karşı güvenini yitirmesine yol açmış ve onları kaygılandırmıştır.¹ Bundan dolayı halk, bu dönemde din adamları yerine İncil'i ilke edinip yoksul bir yaşamı vurgulayan ve kardeşlik idealleri etrafında toplanan cemaatlere katılmıştır.² Fransisken cemaatinin kurulduğu dönemde popülerlik kazanıp hızla yayılması, dönemin bu özelliğine bağlanabilir. Sonraki dönemlerde Fransiskenler de aynı şekilde İncil'e göre yaşamış ve gösteriştan uzak durup münzevi bir yaşamı benimsemişlerdir.

¹ Anna M. Stoddart, *Francis of Assisi*, London: Methuen & Co., 1903, ss.21-22.

² Lazaro Iriarte, *Franciscan History the Three Orders of St. Francis of Assisi*, Patricia Ross (çev.), Chicago: Franciscan Herald Press, 1983, s.2.

B.ARAŞTIRMANIN AMAÇ VE ÖNEMİ

Araştırma, Katolik Hristiyanlığın gösterişli yapısına rağmen, kurucuları Aziz Francesco'nun ideallerine bağlanarak, gösterişten uzak, yoksulluk ve münzevilik içerisinde zorlu bir yaşam yolunu seçen Fransisken cemaatini tarihi süreç içerisinde bir bütün olarak incelemeyi amaç edinmektedir. Fransiskenler, belli dönemlerde zorlu yıllar geçirmiş ve parçalanma hareketleriyle karşı karşıya kalmıştır. Bu durum özellikle Aziz Francesco'nun ölümünden sonra hız kazanmıştır. Bu bağlamda cemaat incelenirken tarihi süreç içerisinde geçirdiği değişim irdelenip, cemaatin zorlu ve bölünme yıllarından günümüze kadar geçirdiği değişimin nedenleri ve sonuçları üzerinde durulacaktır.

Fransisken cemaatine sadece Katolik mezhebi taraftarlarınca değil diğer mezhep mensuplarınca da saygı duyulması ve sevgi gösterilmesi önemli bir özelliktir. Rahat bir yaşamı bırakıp, üzerlerine gri tunik elbise giyerek, yoksul bir şekilde çıplak ayak dolaşan Fransiskenleri bu yaşama iten nedenleri incelemek gereklidir.

Araştırmanın temel amaçlardan biri de bu konudaki bilgi eksikliğinin giderilmesidir. Özellikle Fransiskenler ile ilgili yeterli Türkçe kaynak ve çalışmanın azlığı nedeniyle konu akademik düzeyde ele alınarak bilgi düzeyindeki eksikliğin giderilmesi amaçlanmıştır.

C. ARAŞTIRMANIN METODU

Araştırmada temel olarak *tarihsel metot* kullanılmıştır. Bu bağlamda Fransiskenlerin kuruluşundan günümüze kadar gelen süreç, neden sonuç ilişkisi içerisinde incelenerek açıklanmaya çalışılmıştır. Araştırmada özel metot olarak tarihi bilimlerde kullanılan ve olmuş bitmiş olayların araştırılmasını ifade eden *dökümantasyon* metodu³ kullanılmıştır. Bu anlamda araştırma konusuyla ilgili yazılı belgeler incelenip, çözümlemeler yapılmıştır. Ayrıca araştırmada zaman zaman *karşılaştırmalara* yer verilmiştir. Bu karşılaştırmalar genel olarak Dominikenler ve Katolikler temel alınarak yapılmıştır.

³ Zeki Arslantürk, *Sosyal Bilimciler İçin Araştırma Metod ve Teknikleri*, 5.basım, İstanbul: Çamlıca Yayınları, 2001, s.80.

D. ARAŞTIRMANIN SİSTEMATİĞİ

Araştırma, üç bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde Aziz Francesco'nun yaşamı sırasında cemaat incelenmeye çalışılmıştır. Bu bağlamda cemaatin kurucusu olarak Aziz Francesco'nun hayatı ve eserleri üzerinde durulmuştur. Cemaatin kuruluş süreci ele alınırken tarihsel olayların yaşanılan dönemden bağımsız olmadığı kuralına dayanılarak, dönemin sosyal, siyasi ve dini yapısı göz önünde bulundurulmuştur.

Cemaate şekil veren önemli unsurlardan biri de cemaatin farklı kollarıdır. Bu büyük cemaatin birçok reformlar geçirerek ayrılan ilk kolunu, Aziz Francesco'nun küçük çiçekleri olarak simgeleştirilen Azize Clare cemaati takip eder. Üçüncü kol ise İncil emirlerine ve düzenli bir yaşam için bu iki kolun gösterdiklerine uymayı amaç edinen ve dünyadaki bağılıklarından kurtulamadıkları için ayrı bir yapı halinde kurulmuş olan seküler cemaattir. İkinci bölümde cemaatin bu farklı kolları üzerinde durulmuş ve Aziz Francesco'nun ölümünden günümüze kadar bu kolların geçirdikleri değişim ele alınmıştır. Fransiskenlerle kastedilen genellikle birinci kol olduğundan ikinci bölümde büyük ölçüde bu kol üzerinde durulmuştur. Birinci bölümün devamı şeklinde olan ikinci bölüm ele alınırken araştırmayı kolaylaştırmak amacıyla cemaat yüzyıllar halinde dönemlere ayrılarak incelenmiştir.

Üçüncü bölümde ilk iki bölümden farklı olarak Fransisken yaşamı ve manevi özellikleri üzerinde durulmuştur. Fransisken yaşamı, manastır ve manastır dışında olmak üzere iki bölüm halinde incelenirken, manastır içinde eğitim ve öğretim; manastır dışında ise vaaz ve misyonerlik gibi faaliyetlere değinilmiştir. Son olarak Fransiskenlerin ruhani özelliklerini ifade eden manevi değerleri incelenmiştir.

BİRİNCİ BÖLÜM

AZİZ FRANCESCO’NUN HAYATI VE CEMAATİN TEŞEKKÜLÜ

I. CEMAATİN KURUCUSU AZİZ FRANCESCO

Fransisken cemaatinin kurucusu olan Aziz Francesco, yaşamı boyunca temel olarak Tanrı’ya ulaşma amacıyla olmuş ve İncil’i yaşamında rehber edinip İsa’yı örnek almıştır. Temel amaçlarını gerçekleştirmek için etrafına birçok taraftar toplayarak Fransisken kardeşliğini kurmuştur. Bu kardeşliği belli ilkeler ve kurallar etrafında toplayıp İncil mesajını ve yoksulluk ideallerini yaymaya çalışmıştır.

A. HAYATI VE ESERLERİ

1. Çağı ve Çevresi

Aziz Francesco’yu anlayabilmek için yaşadığı dönem ve çevresi bilinmelidir. Sadece o dönemde yaşanan siyasi ve sosyal olaylar hakkında değil günlük yaşam konusunda da bilgi sahibi olunmalıdır. Francesco’nun yaşamış olduğu 12.yüzyılın sonları ile 13.yüzyılın başlarında siyasi ve sosyal açıdan günümüzdekinden farklı bir dönem yaşanmaktaydı. Öncelikle doğal ve günlük yaşamın zorluğu ve siyasal çekişmeler sonucu oluşan güvenlik gibi problemler, Francesco’nun yaşadığı dönemin önemli özellikleridir.⁴

Francesco’nun çağında devletler boyunduruk altında yaşamak yerine kendi egemenliklerine dayalı bir yönetim için mücadele vermişlerdir. İtalyan şehirlerinin her biri kendi egemenliklerini ve özerkliklerini kazanmak için çabalamıştır. Şehirler, rakiplerine karşı galip gelip başka şehirleri fethetme amacıyla olmuştur. Şehirlerini korumak için kuleler inşa etmişler ve bu kuleler onların büyüklüklerinin bir sembolü olarak görülmüştür. Bunun sonucunda şehirler duvarlarla çevrilmiş ve derebeylik

⁴ Abel Bonnard, *Saint Francis of Assisi*, Cleveland B. Chase (çev.), New York-Toronto: Longmans, Green and Co., 1931, ss.1-2.

sistemi kurulmuştur.⁵ Güvenlik amacıyla oluşturulan bu derebeylik sistemi, sınıf farklılıklarına dayalı bir sosyal yapı oluşturmuştur. Ancak daha sonra Francesco'nun kuracağı cemaate her sınıftan insanı almasıyla bu ayrıcalıklı yapı kısmen kırılmıştır.

Döneme siyasi ve dinsel açıdan bakıldığında papalık ve imparatorluk arasında çekişmelerin olduğunu görülür. Bu çekişmeler sözü edilen rakip şehirleri elde etme isteğinden kaynaklanmıştır. İmparatorlar bu şehirlerde büyük yapılar inşa ederek güçlerini korumaya çalışmıştır. Örneğin Kutsal Roma İmparatorluğu'nun Francesco'nun yaşadığı Assisi'ye atadığı bir temsilci, Papa III. Innocent'e itaat ve hürmet göstermeyince şehir halkı yapılan bu büyük yapıları yıkmıştır. Yaşanan bu hâkimiyet mücadelesi ve patlak veren savaşlardan sonra Assisili soylular şehri kontrol etmeye başlayınca, Assisi'ye rakip olan Perugianlılar imparatorluğun atadığı temsilcinin yardımına gelmiştir. Perugianlılar ve Assisililer arasında çıkan savaşa Francesco da katılmış ve bu savaşta Francesco esir edilip hapse atılmıştır.⁶

Bunun yanında şiddet ve çekişmelerden uzak şehirler de olmuştur. Örneğin Provence ve Sicilya'da sanatsal ve sosyal faaliyetler gelişmiş ve viyola gibi çalgılarla şarkıların söylendiği ve saygılı bir yaşamın olduğu görülmüştür.⁷

Dönemin ekonomik yapısına baktığımızda, Francesco doğduğu sıralarda beş yıl zorlu ve çetin şartların olduğu görülür. Günümüzde Assisi şehrinde halen sade dükkânlar varken o dönemde Francesco'nun babası bir kumaş tüccarı olarak önemli ticari faaliyetlerle uğraşmış ve Fransa ve Flandra gibi yerlere ticari geziler düzenlemiştir.⁸ Francesco da zaman zaman bu ticari gezilere katılmış, ancak bu durum uzun sürmemiştir. Daha sonra yaşamında meydana gelen “*dinsel dönüşüm*”⁹ onu dünya yaşamından uzaklaştırmış ve kendini sade ve münzevi bir yaşama adamaya yönlendirmiştir.

İtalya içerisinde bu çekişmeler yaşanırken Alman ordularının İtalya üzerine geldiği görülür. İtalya, Alman ordularından çekinmiş ve bundan kurtulmak için

⁵ Bonnard, a.g.e., s.3.

⁶ Bonnard, a.g.e., ss.3-4.

⁷ Bonnard, a.g.e., s.4.

⁸ Bonnard, a.g.e., s.4.

⁹ Bayram Sevinç, *Hristiyan Olan Türkler ve Türk Misyonerler*, İstanbul: İz Yayıncılık, 2006, ss.187-190.

mücadele vererek Kutsal Roma İmparatorluğu'nun yardımını beklemiştir. Bu arada papalık büyük bir saygınlığa sahip bulunmaktaydı. Ancak Roma'da bazı isyancılar Papaya karşı koymuş ve onu şehri terk etmeye zorlamışlardır. Bunun yanında kilise dogmalarına karşı koyan çok sayıda heretik (kâfir) ortaya çıkmıştır. Kilise bir yandan isyancılara karşı koyarken bir yandan da heretiklerle mücadele etmek zorunda kalmıştır. Hristiyanlıkta bir yapı vazifesi gören papalık, Aziz Francesco zamanındaki Papa III. Innocent döneminde bu vazifesini doğru bir şekilde yürütmüş ve III. Innocent, sahip olduğu özelliğiyle gerek İtalya'da gerekse de Avrupa üzerinde büyük bir saygınlığa ve etkiye sahip olmuştur.¹⁰

2. Doğumu, Gençliği ve Ailesi

Francesco, 1182 yılında doğmuştur. Babası Peter Bernardone Morriconi oldukça zengin bir Assisili tüccardı. Annesi Pica da zengin ve soylu bir aileden geliyordu.¹¹ O günün koşullarında ticaret yaşamı günümüzdekinden farklıydı. İnsanlar zamanlarının büyük kısmını uzun süren ticari seyahatlerde geçiriyordu. İnsanlar, ünlü ticaret alanlarına ulaşmak için güvenli olmayan şartlarda yolculuk yapıyorlardı. Francesco'nun babası Bernardone de bir kumaş tüccarı olarak sık sık bu seyahatlere katılıyordu.¹² Ayrıca o devirde kumaş ticareti yapmak oldukça kazanç ve beraberinde de soyluluğu getiriyordu. Barış sırasında Merkez İtalya'da ticari alanda başarı yakalanmış ve kumaş ticareti yayılmıştı. Daha iyi ürün bulmak için dünyanın çeşitli yerlerinden ülkeye ticaret yapmak için gelen tüccarlar olmuştur.¹³

Francesco doğduğunda Peter Bernardone Fransa'da seyahat etmekteydi. Pica, kocasının ticaret yaptığı Fransa'dan dönüşünü beklemeden, küçük oğlunu vaftiz kurnasına götürmüş ve orada Francesco'yu "John" ismiyle vaftiz ettirmiştir.¹⁴ Ancak John isminin sonra değiştirilip değiştirilmediği hususu tartışmalıdır. Babası kendisinin

¹⁰ Bonnard, a.g.e., ss.5-6.

¹¹ Pamfilo Da Magliano, *The Life of Saint Francis of Assisi; and a Sketch of the Franciscan Order*, New York: P. O'Shea, 1867, s.17; Bkz. Dominic V. Monti, "Franciscans", *Encyclopedia of Religion*, Vol.5, Lindsay Jones (Ed.), MI: Mac Millan Reference WA, Thomson Gale, 2005, s.3182; Kurt-Victor Selge, "Franciscans", *The Encyclopedia of Christianity*, Vol.2, Erwin Fahlbusch (Ed.), Jan Milic Lochman ve John Mbiti, Michigan: William B. Eardmans Publishing Company, Brill, 2001, s.341; Ignatius Charles Brady, "Francis, Saint of Assisi", *Encyclopaedia Britannica*, Vol.9, Encyclopaedia Britannica Inc., 1972, s.780.

¹² Paul Sabatier, *Life of Saint Francis*, Louise Seymour Houghton (çev.), New York: Charles Scribner's Sons, 1894, s.3.

¹³ Omer Englebert, *Saint Francis of Assisi*, Edward Hutton (Ed.), New York: Longmans, Green and Co., 1950, s.41.

¹⁴ Sabatier, a.g.e., s.4; Englebert, a.g.e., s.41; Magliano, a.g.e., s.19.

başarılı seyahatlerinin anısına veya yeni döndüğü Fransa'nın tüccar kralı olabileceği tahminine dayanarak ona "Francesco" soy ismini vermiştir. Kendisinin bu isimde doğan ilk kişi olduğu söylenir. Sonraki dönemlerde bu isim ona Fransızca dilini öğrendiği ve kullandığı için verilmiştir.¹⁵

Francesco'nun biyografisini yazanlardan bazıları onun eğitimsiz olduğunu ileri sürer. Buna neden olarak ise onun teoloji veya diğer bilimleri okumamış olmasını gösterirler. Ancak bu şekilde düşünüldüğünde her ülkede ve kültürde yankı bulan hareketinden yola çıkılırsa onun eğitimsiz olduğunu söylemek çelişki doğurur.¹⁶ Bu durum için, alçak gönüllüğünün onu sonraki yaşamında kendisini eğitimsiz olarak tanıtmaya yol açtığı söylenebilir. Fakat onun bunu söylemesi onun gerçekten eğitimsiz olduğundan uzak bir durumdur.¹⁷

Francesco'nun zamanındaki okullar kilisenin etkisi altındaydı. Bernardone'nin evinin yanındaki San Giorgio Kilisesi'nde bir okul vardı. Francesco orada okumayı ve yazmayı öğrenmiştir. Ayrıca o, Umbria bölgesinde konuşulan ve sıkça kullanılan Latinceyi öğrenmiştir. Francesco, burada yazmayı da öğrenmişti. Ancak yazı yazmakla çok fazla meşgul olmamıştır. Yazılarını daha çok arkadaşı Leo'ya yazdırdığı söylenir ve imza olarak da "T" şeklinde haç çizdiği bilinmektedir.¹⁸

Francesco'nun gençliğinde zevke düşkün biri olduğu anlatılır. Bunun yanında hazır nükteleri vardı ve neşeyle şarkı söylerdi; güzel, temiz ve tertipli giyinirdi. Güzel görünümlü ve nezaketliydi. Bundan dolayı kısa sürede Assisili asiller arasında popüler ve örnek alınan biri olmuştu.¹⁹ Fakat zengin bir hayat sürse de Francesco'nun yoksullara karşı empatik bir anlayışla yaklaştığı ve onlara parasını cömertçe harcadığı söylenir.²⁰

Peter Bernardone oğlu Francesco'yu işlerine ortak etmede erken davranmıştır. Babasının yönlendirmesiyle Francesco bir dükkânda müşterilere hizmet etmeye başlamış ve Speleto, Foligno ve diğer yerlerdeki fuar alanlarına gitmiştir. Francesco

¹⁵ Magliano, a.g.e., s.20; Bkz. Sabatier a.g.e., s.4; Englebert, a.g.e., s.42.

¹⁶ Englebert, a.g.e., s.43.

¹⁷ Magliano, a.g.e., s.20.

¹⁸ Sabatier, a.g.e., s.6; Bkz. Englebert, a.g.e., s.43.

¹⁹ Paschal Robinson, "St. Francis of Assisi", *The Catholic Encyclopedia*, Vol.VI, New York: Robert Appleton Company, 1909, <http://www.newadvent.org/cathen/06221a.htm>, (Erişim: 09 Ocak 2008), par.2.

²⁰ Bonaventure, *The Soul's Journey Into God. The Tree of Life, The Life of St. Francis*, Ewert Cousins (çev.), New York: Paulist Press, 1978, s.186; Sabatier, a.g.e., s.10; Robinson, a.g.md., par.2.

seyahatlerinde babasına eşlik etmiş ve bu seyahatleri içerisinde kutsal şeylere duyulan saygıdan dolayı Fransa'yı çok sevmiştir.²¹

Babası Bernardone ilk zamanlarda oğlunun ticari kabiliyetinden oldukça memnun olmuştur. Ancak bu memnuniyet uzun sürmemiş ve Francesco zamanla babasının işlerinden ayrılmıştır.²²

3. İhtida Tecrübesi (1204-1206)

Francesco, 1202 yılında, Assisi ile Perugia arasında çıkan bir savaşa katılmış ve esir düşmüştü. Francesco'nun tutsaklığı bir yıl kadar sürmüş ve barış antlaşmasının imzalamasıyla serbest bırakılmıştı.²³ Tutsaklıktan kurtulmasından sonra uzun süreli ve acı veren bir hastalığa yakalandı. Sadece bir sopa yardımıyla hareket edebilecek derecede hareket kabiliyeti zayıflamıştı. Eski gücünü yeniden kazanmaya başlamasıyla birlikte şehir dışına çıkmaya başladı ve kendisine eskiden eğlence veren uğraşları terk etti.²⁴ İhtida tecrübesini, bu devreden sonra yaşamıştır.

Francesco'nun ihtida tecrübesi, her ne kadar kendi vasiyetinde de belirtmiş olsa da sırrını korumaktadır. Bu tecrübesiyle ilgili olarak farklı kaynaklar üç aşamayı gösterir. Birincisi, Francesco'nun kırsal alanlara ve Assisi yakınlarındaki eski San Damiano Kilisesi'ne gittiği sıralarda yaşanır. Francesco, gittikçe artan karmaşık yaşamına yön vermek duygusuyla dua eder. Orada çarmıhtan, kendisini ürküten ve ona kiliseyi yeniden inşa etmesini emreden bir ses duyar. Francesco bu emre büyük bir önem vererek uyar. Hemen taş toplar ve kiliseyi onarır.²⁵

İkinci olarak Francesco'nun bu tecrübeyi, geleceğini düşünmeye başladığı bir zamanda yaptığı seyahatlerin birinde 1206 yıllarında bir cüzamlıyla karşılaşması sırasında yaşadığı söylenir. Bunu vasiyetinde kendisinin günah içerisindeyken çok kötü görünümlü bir cüzamlının durumuna üzülmesi ve Tanrı'nın kendisini onların ortasına gitmeye yöneltmesi ve onlara acıma hissi duyması²⁶ şeklinde açıklar. Daha önceleri

²¹ Englebert, a.g.e., s.45; Sabatier, a.g.e., s.10.

²² Sabatier, a.g.e., s.10.

²³ Englebert, a.g.e., s.51.

²⁴ Sabatier, a.g.e., s.15.

²⁵ Michael Robson, *The Franciscans in the Middle Ages*, Woodbridge: The Boydell Press, 2006, s.13.

²⁶ *The Writings of St. Francis of Assisi*, Father Ubald D'Alençon (Ed.), London: Burns & Oates, 1907, s.37.

Francesco, cüzamlıların evlerine uzaktan bakardı ve onları gördüğünde iğrenme hissi duyardı. Bu beklenmedik karşılaşma kendi idaresi için bir imkân sağladı. Daha sonra Santa Maria Magdalena'nın cüzamlılar hastanesini ziyaret etti. Francesco, böylece onların arasına girdi ve onlara hizmet etmeye başladı.²⁷

İhtida tecrübesini nasıl yaşadığına yönelik üçüncü bir anlatımda Francesco'nun San Damiano Kilisesi'ni onarmaya başladığı sırada bu tecrübesinin gerçekleştiği aktarılır. Francesco'nun bu şekildeki ihtidasıyla, İncil'i duymasıyla yaşamı tamamen değişen Mısırlı Aziz Antony'nin ihtidası arasında benzerlik olduğu söylenir. Aynı şekilde Francesco Mass'ta küçük bir şapele katıldığı sırada bu mabedin gücüne çarpılır. Tanrı, onu bir havari gibi yaşamaya davet eder. Francesco, bunun üzerine bu emre itaat eder ve eşyalarını, elbiselerini ve ayakkabılarını bırakarak münzevi bir yaşam sürerek havarilerin giydiği kıyafetlerle dolaşır. Francesco bundan sonra yaşamında hep İsa'yı örnek alarak yaşamaya başlar ve kendi ihtidasında rol oynayan Kutsal Kitap'a karşı büyük bir saygı gösterir.²⁸

Francesco'nun yaşadığı ihtida tecrübesinden sonra babasının evindeki günlük yaşamı daha da zorlaşmıştır. Francesco devamlı düşlere dalarak ve günlerini meydanlarda yalnız geçirerek harcamıştır. Francesco ve babasının arasındaki uzaklık günden güne daha da büyümeye başlarken annesi Pica oğlunun bu kaçınılmaz durumundan kurtulması için hiçbir şey yapamamış ve Francesco çok geçmeden evi terk etmiştir.²⁹ Bundan sonra hayatı mücadelelerle geçmiştir.

Francesco'nun İncil'in literal yorumuna dayalı anlayışı, annesinden ve babasından ayrılmasına neden olmuştur. Bu anlayışla dünyadan vazgeçip yalnız bir yaşam içerisine girmiştir. Daha sonra çevredeki ibadet yerlerine ve kiliselere giderek Tanrı'ya dua ve ibadet etmeye başlamıştır.³⁰ Birçok kilise arasından Francesco Assisi'ye yakın olan San Damiano Kilisesi'ne gitmeyi daha çok seviyordu. Burada İncil'le daha çok ilgilenmeye başladı. İncil'de geçen “*Göğün kuşlarına bakın, onlar ne*

²⁷ Robson, a.g.e., s.13.

²⁸ Robson, a.g.e., s.13.

²⁹ Sabatier, a.g.e., ss.53-56.

³⁰ Maurice Francis Egan, *Everybody's Saint Francis*, New York: The Century Co., 1912, s.43.

*ekerler, ne biçerler, ne de ambarlara toplarlar ve semavi babanız onları besler...*³¹
hükümüne uyarak paraya değer vermez ve kendisini havadaki kuşlara benzetir. Kendisinin kuşların özgürlüğüne sahip olduğunu ve bu özgürlüğün ruhuna verildiğini söyler.³²

Francesco'nun sık gittiği yerlerden biri de Assisi yakınlarında bulunan Portiuncula'ydı. 1208 yılının bir kış gününde Francesco Portiuncula'daki Azize Mary Kilisesi'ne gider. Orada papazın İncil'deki havarilerin görevini anlatan şu kısmını okumasını duyar: *"Kemerlerinize ne altın, ne gümüş, ne bakır koyun; ne yolculuk için torba, ne iki gömlek, ne çarık, ne değnek alın; zira işçi kendi yiyeceğine layıktır."*³³ Francesco, bu sözlerden etkilenir ve kendisini tamamen apostolik bir yoksulluğa dayanan bir yaşama adar. Evanjelik kurallarla birlikte tövbekârlığı vaaz etmeye başlar. Gereksiz eşyalarını ve ayakkabılarını çıkarır ve yerine havarilerin giydiği uzun kollu, ip kuşaktan bağlanmış giysiler giyer. Birkaç hafta geçtikten sonra üç havarisi* olmuştur. Bundan sonra yıllarca bu hareket durmamış ve kaynakları hiç tükenmemiştir. Mükemmelliği arayan Francesco'yu yaşamı sırasında ve ölümünden sonra binlerce insan takip etmiştir. Francesco, Portiuncula'da yoksul bir şekilde yaşama ve vaaz verme suretiyle İsa'yı taklit etmekten başka bir karar almamıştı. Onu büyük kalabalıklar takip etti ve insanlar onun vasıtasıyla yaşamlarında İsa'yı örnek almaya başladılar.³⁴

4. Fransisken Cemaatini Kurması ve Yaptığı Faaliyetler

Francesco köken olarak din adamı sınıfından olmamasına rağmen San Damiano Kilisesi'nde çarmıhtan duyduğu emre uymuş ve halka vaazlar vermeye başlamıştır. Zamanla çevresinde toplanan taraftarları artmış ve basit kurallar yazmıştır. 1209 yılında sayıları 12'ye ulaşınca Aziz Francesco Papa III. Innocent'e bu kuralları onaylatmak için Roma'ya gitmiştir. Başta kuralları onaylamakta kararsız olan Papa, sonra bu grubun kurallarını sözlü olarak onaylamıştır. 16 Nisan günü gerçekleşen bu

³¹ Matta, 6: 26.

³² Alexandre Masseron ve Marion A. Habig, *The Franciscans St. Francis of Assisi and His Three Orders*, Chicago: Franciscan Herald Press, 1959, s.25.

³³ Matta, 10:7-10.

* Bunlardan biri olan Quitavalleli Bernard önemli biriydi ve Assisi'nin çok zengin vatandaşlarındandı. Onun Francesco'ya katılmasına herkes çok şaşırılmış ve Bernard sahip olduğu varlıkları Pisa'daki yoksullara dağıtmıştır. Diğer iki yandaşı ise Peter ve Giles'tir. (Masseron ve Habig, a.g.e., s.26; Bonnard, a.g.e., ss.46-47).

³⁴ Masseron ve Habig, a.g.e., s.26, Bkz. Şinasi Gündüz, *Dini Terimler Sözlüğü*, Ankara: Vadi Yayınları, 1998, ss.132-133.

olay, sonradan Fransiken cemaatinin resmi kuruluş tarihi olarak ilan edilmiştir. Aziz Francesco'nun mal ve mülk edinmeyi yasaklayan hükümlerine ve yoksulluğu öğütleyen kurallarına dayanarak halka vaazlar veren Fransikenler, başlangıçta Umbria ile sınırlıyken, gün geçtikçe sayıları artmış ve bütün İtalya'ya yayılmıştır.³⁵

Aziz Francesco'nun kişiliğinin temelinde, İsa'nın yaşamına eksiksiz öykünme çabası yatıyordu. Ayrıca yoksulluk tutkusu da onun kişiliğinin bir parçasıydı. Rivo Torto'yla ilgili olarak Francesco'nun yaşadığı yoksulluk “Kutsal Alışveriş” (Sacrum Commercium) adlı yapıtta alegorik bir dille anlatılır. Bu yapıtta yoksulluk Francesco'nun “hanımefendisi” olarak kişileştirilir. Giotto da Assisi'deki San Francesco Kilisesi'ne yaptığı fresklerde yoksulluğu Francesco'nun “gelini” olarak betimler. Ama Francesco yalnızca dışsal yoksulluğu amaçlamıyor, benlikten bütünüyle kurtulmak istiyordu. Francesco için doğa, Tanrı'nın yansıdığı bir aynaydı ve insanı Tanrı'ya götüren çeşitli basamaklardan oluşuyordu. Francesco bütün yaratıkları kendi “kardeşi” gibi görüyordu. Uzun ve acılı hastalıkları, onun için birer “kız kardeş”ti. Uyguladığı ağır eziyetler için de kendi bedeninden özür dilerdi.³⁶

Aziz Francesco, 1212'de babasının evinden kaçarak Aziz Francesco'nun hizmetine girmek isteyen Azize Clare ve onun bayan taraftarları için sonradan “Azize Clare” cemaati olarak anılacak olan ikinci cemaati kurdu. Assisili soylu bir kadın olan Azize Clare'ye kendi üzerindeki benzeyen bir giysi verdi ve onu birkaç arkadaşıyla birlikte San Damiano Kilisesi'ne yerleştirdi. Daha sonra diğer Assisili kadınlar da bu Clare cemaatine katıldı. Bunun yanında Aziz Francesco dünyadan tamamen vazgeçemeyen, evli ve çocukları olduğu için evlerini ve ailelerini bırakamayan kadınlar ve erkekler için 1221'de “Tertierler” veya “Penitance” olarak da isimlendirilen Üçüncü cemaatini kurmuştur. Bu cemaate katılanlar, dünya yaşamından bütünüyle kopmaksızın ve keşişlik andı içmeksizin Fransiken kurallarını uygulayacaklardı. Bu cemaatten olanların sayıları gün geçtikçe artmış ve tüm İtalya'ya yayılmıştır.³⁷

³⁵ E. W. Hopkins ve diğerleri, *Tarihte ve Günümüzde Misyonerlik*, Adnan Yazıcı, Nurer Uğurlu, Kemal Demir (çev.), İstanbul: Örgün Yayınevi, 2006, s.12.

³⁶ Hopkins ve diğerleri, a.g.e., s.12; *Ana Britannica Genel Kültür Ansiklopedisi*, “Francesco”, C.9, İstanbul: Ana Yayıncılık A.Ş. ve Encyclopaedia Britannica Inc., 1988, s.77.

³⁷ Hopkins ve diğerleri, a.g.e., ss.12-13.

İçinde Hristiyanlığı tüm dünyaya yayma arzusu ve hevesi olan Aziz Francesco bu amaçlarını gerçekleştirmek için 1212 yılının ilkbaharında Filistin'e gitmek üzere yola çıkmıştır. Ancak gemisi Adriya Denizi'nin doğu kıyısında kaza geçirdiği için geri dönmek zorunda kalmıştır. Bir iki yıl sonra da İspanya'ya yolculuk yapmak istemiş ancak yolda ağır bir hastalığa yakalanınca bu yolculuktan vazgeçmiştir. 1217 yılında Fransa'ya gitmek istediye de kardinal Ugolino (sonradan Papa IX. Gregory) cemaati yönetebilmek için İtalya'da kalmasını söylemiştir. Aziz Francesco haçlıların Mısır'a sefer yapacağını öğrenince daha önce başarısız olduğu bu girişimi yeniden düşünmüş ve Müslümanlara Hristiyanlığı kabul ettirmek için büyük bir fırsat olduğunu düşünerek haçlılarla birlikte Mısır'a gitmek istemiştir. Francesco 1219'da Mısır'a gitmiş; haçlıların kuşatma altında tuttuğu Dumyat'ta Eyyubi Sultanı el-Kamil'le görüşerek ona Hristiyanlığı anlatmıştır. Sultanın Francesco'dan etkilendiği ve Filistin'deki kutsal toprakları gezmesine izin verdiği söylenir.³⁸

Aziz Francesco Mısır'dayken bazı kişiler bu fırsattan yararlanıp cemaat kurallarında değişiklik yaptılar ve kendi gruplarını oluşturdular. İtalya'da cemaat içerisinde bu tür huzursuzlukların olduğunu öğrenen Francesco İtalya'ya geri dönmek zorunda kalmıştır. Erkekler tarikatının üye sayısı 5 bin kadar olmuş ve bu sayı görülmemiş bir hızda artmaya başlamıştır. Bu topluluğu yönlendiren tek ortak bağ, Francesco'nun örnek yaşamı ve onun getirdiği sade cemaat kurallarıydı. Cemaat başkanlığına vekil olarak atadığı Peter Catanli 1221'de ölünce, Francesco onun yerine Cortonalı Elias'ı getirdi. Cemaat tüzüğünü gözden geçirip genişletmeye çalıştı ve yeni hükümleri Papa III. Honorius'un onayına sundu. Yeni tüzük 29 Kasım 1223'te onaylandıktan sonra Francesco yavaş yavaş günlük işlerden uzaklaştı.³⁹

5. Stigmata Alması

Aziz Francesco, yaşamının sonlarına doğru La Verna'ya gidip inzivaya çekilmek istedi. Kuralların onaylanmasından sonra Francesco, daha önce yaptığından daha fazla yalnız kalmaya ve düşünceye dalmaya başladı. Mücadelesine daima zorlukla devam etmişti. Ama artık kanun yapma işi tamamlanmıştı. Aziz Francesco'yla

³⁸ Hopkins ve diğerleri, a.g.e., s.13.

³⁹ Hopkins ve diğerleri, a.g.e., s.13.

arkadaşları Masseo, Angelo ve Leo, Ağustos ayının ilk günlerinde La Verna'ya gidip inzivaya çekildiler.⁴⁰

Aziz Francesco'nun yaşamının sonlarına doğru ıstırap çekme arzusu giderek arttı. Yaşamı boyunca “şehitlik” tacını aramıştı ve hâlâ elde edememişti. Kendisini İsa gibi yapacak olan ıstırabı ve acı çekmeyi hâlâ elde edemediği için üzülyordu. Şehitlerin kazandığı zafer altında bedeninde acı çekmenin onu sevindireceğini düşünüyordu. Onun bu arzusunun Tanrı tarafından duyulduğu ve sıradan bir şehitlik elde etme yerine ona Tanrı'nın şehitlik yarası olan stigmata acısının verildiği söylenir. Ayrıca onun İsa'dan sonra Tanrı'nın başkalarına da vereceğini bildirdiği bu stigmata lütfunu alan ilk kişi olduğuna inanılır.⁴¹

Francesco'nun stigmata tecrübesini geçirme hikâyesi şöyle anlatılır: Bir sabah ona doğan güneş gibi bir ışık görünür. Daha sonra bir gece ürpertisi vücudunu sarar. Ve aniden tuhaf bir şekil görür. Kanatlarını açan bir melek ona doğru gelirken, gelen meleğin çarmıha çivilenmiş olduğunu fark eder. Sonra kendi ellerinde ve ayaklarında çivi izleri oluşmaya başlar ve vücudunda bir mızrak saplanması benzer yaralar oluşur. Görüntü kaybolduğunda keskin bir acı hisseder ve vücudunda aldığı bu stigmatanın ne olduğunu anlamaya çalışır.⁴²

Francesco'nun hayatında yaşadığı söylenen bu olağanüstü olaylar modern dönem teologları ve onun biyografisini yazanlar tarafından tartışma konusu edilmiştir. Francesco'nun yaşamında geçirdiği birkaç olağanüstü olaydan biri olan stigmata tecrübesi konusunda Chesterton, bunun bir efsane olduğunu kabul etmemekle birlikte yalan olduğunu düşünür. Bunun, sonradan Aziz Francesco'nun şöhretine eklenmiş bir efsanevi ilave olarak değil, onun ilk biyografisini yazanlar tarafından başlatılan anlatımlardan kaynaklandığını söyler. Bu ilk biyografi yazarlarından olan Celano, Aziz Bonaventure ve diğer üç arkadaşı, Aziz Francesco'nun gizemli yaralar aldığını açıklamışlardır. Fakat kendileri bu yaraları gördüklerini söylememişlerdir. Bu yazarlar objektif ifadeler çerçevesinde tarih yazmışlardır. Onlar bizzat “Aziz Francesco'nun yarasını gördüm” demek yerine “Aziz Francesco yaralar almıştır” ifadesini

⁴⁰ Sabatier, a.g.e., s.289; Masseron ve Habig, a.g.e., s.49.

⁴¹ Magliano, a.g.e., s.234.

⁴² Sabatier, a.g.e., ss.295-296; Magliano, a.g.e., s.243.

kullanmışlardır. Bundan dolayı Chesterton, stigmata tecrübesinde doğruluk payı olmadığını düşünür.⁴³

Sabatier, Bu tür gizemli olaylar karşısında materyalistlerin inanabilecekleri şeyde daima kesinlik isteyeceklerini söyler. İnananlar ise Francesco'nun La Verna'da stigmatayı nasıl aldığını, ona görünen meleğin İsa olup olmadığını ve neler konuşulduğunu bilmek isterler. İnananlar Francesco'nun acıyla bayılmasından daha fazlasını anlamazken, materyalistler gözleriyle görerek ve yaralarına dokunarak anlamak isterler. Bundan dolayı Sabatier, materyalist açıdan bakıldığında bu olayı kabul edilmez olarak görür; ancak inananların sorgulamadan bu olayı kabul ettiklerini söyler.⁴⁴

6. Vasiyeti ve Ölümü

Francesco'nun son günleri, parıldayan güzelliğe benzetilmiştir. Francesco'nun son günlerinde kalbinin neşeye dolu olduğu ve ormanlık alanın vermiş olduğu saf ve temiz havayla fiziksel yönden kendini iyi hissettiği anlatılır. Böyle durumdan yararlanarak vasiyetini söylediği ifade edilir.⁴⁵

Francesco yaşamının son günlerini vasiyetini söylediği Portiuncula'da geçirmiştir. Francesco yaşamı boyunca Tanrı'nın habercisi olarak yoluna devam etmiş ve bu yolda yürümüş ve dünya yaşamı onun için Hristiyan yaşamının hizmetlerini yerine getirmesi için bir hazırlık devresi olmuştur. Şimdi yaşamının sonlarına doğru yaklaşırken yaşamı boyunca telkin ettiği şeyleri yeniden ikrar etti. Bu son günlerinde söylediği vasiyeti, bir anlamda cemaati için bir hatırlatma ve inancının tasdikiydi.⁴⁶

Francesco'nun kendisi de bir birey olarak tam bir Katolik'ti. Kiliseyi seviyor ve kiliseye bağlılık gösteriyordu. Yaşamı apostalık ve Katolik'ti ve cemaatinin de aynı şekilde olmasını istiyordu. Bundan dolayı vasiyetinde cemaat üyelerine Katolik Kilisesi'ne bağlı kalmalarını öğütledi. Çünkü Papa onları heretiklikle suçlanmaktan korumuş ve onları gerçek Katolikler ve Roma Kilisesi'nin özel evlatları olarak ilan

⁴³ G.K. Chesterton, *Saint Francis of Assisi*, New York: Image Books-Doubleday, 1989, s.132.

⁴⁴ Sabatier, a.g.e., s.292.

⁴⁵ Sabatier, a.g.e., s.333.

⁴⁶ Father Cuthbert, *Life of St. Francis of Assisi*, London: Longmans, Green and Co. Ltd., 1927, ss.449-450.

etmişti.⁴⁷ Böylece Francesco burada kendilerinin Katolik Kilisesi'nin bir parçası olduğunu ve Katoliklikten çıkılmamasını teyit etmiş ve bir Katolik cemaati olduğunu önemle vurgulamıştır.

Aziz Francesco, Tanrı'nın kendisine cemaatini verdiğini ve hiç kimsenin ona ne yapması gerektiğini göstermediğini; yalnızca Tanrı'nın kendisine Kutsal Kitap'a göre yaşaması gerektiğini emrettiğini söyler. Buna göre basit ve sade kurallar yazdığını ve Papanın kendisi için bunları onayladığını açıklar⁴⁸

Francesco'nun vasiyetinde ısrarla vurguladığı konu kurallarda değişiklik yapılmaması hususuydu. Aziz Francesco, cemaat üyelerinin hizmetlerinde kurallara riayet etmelerini söyler. Papazlardan ve diğer din adamlarından kurallara uymalarını, kurallara hiçbir şey eklememelerini ve ondan bir söz çıkartılmamasını vasiyet eder. Yazılı kuralları yanlarında taşıyıp okumalarını ve okutturmalarını tavsiye eder. Ayrıca tüm cemaat üyelerine kuralların yorumlanmasını yasaklamıştır. Çünkü bu kuralları ona Tanrı'nın açık ve sade bir şekilde yazması için verdiğini ve onların da aynı şekilde açık ve sade biçimde anlamaları ve tatbik etmeleri gerektiğini söyler.⁴⁹

Aziz Francesco vasiyetinde ifade ettiği kuralları yorumlanmasını yasaklamasına rağmen zaman içerisinde oluşan ihtiyaçlar ve değişimler nedeniyle kuralların yorumlanması kaçınılmaz olmuştur. Özellikle onun ölümünden sonra bazı Papalar yayımladıkları bildirgelerle kuralları yorumlama yoluna gitmişler veya kurallara yeni hükümler eklemişlerdir.

Kuralların değiştirilmesi hususuyla ilgili olarak Sabatier, Francesco'nun vasiyetinde belirttiği, hiç kimsenin ona ne yapması gerektiğini göstermediğini, ancak Tanrı'nın ona İncil'e uyması gerektiği sözleri hakkında, başka birinin bunu söylemesi durumunda kilise için aşırıya kaçan bir ifade olacağını söyler. Sabatier, Aziz Francesco'nun bu ifadelerine rağmen onun sevildiğini ve ona saygı gösterildiğini ifade eder. Sabatier ayrıca, kurallar üzerinde yorum yapılmasının yasaklanmasına rağmen Ugolino (daha sonra Papa IX. Gregory)'nun kuralları yorumlama yoluna gitmesini de

⁴⁷ Ray C. Petry, *Francis of Assisi Apostle of Poverty*, Durham, North Carolina: Duke University Press, 1941, ss.104-106.

⁴⁸ *The Writings of St. Francis of Assisi*, s.38.

⁴⁹ Sabatier, a.g.e., s.339; Cuthbert, a.g.e., s.454.

değerlendirir. Fransiskanların bu vasiyete bağlı kalmadıklarını ifade ettikten sonra Sabatier, kilisenin kendi kurumunda kural koyucu olduğunu düşünür. Eğer Francesco'nun düşünceleri ve idealleri doğrultusunda bir kural oluşturulmuşsa IX. Gregory'nin yaptığında bir olmadığını; fakat bu durumda sadece biraz üzüntü duyulacağını ifade eder.⁵⁰

Aziz Francesco San Daminano'daki bayan cemaat üyelerini (Yoksul Clareler veya Azize Clare Cemaati) unutmamış ve onlara da bir vasiyet bırakmıştır. Bu vasiyet günümüze ulaşmamıştır. Ancak onlara hitap ettiği son sözleriyle Aziz Francesco, yoksulluk ve birlik içinde yaşamaya azimle devam etmelerini istedikten sonra onları kutsamıştır. Daha sonra onlara aynı dini ailenin üyeleri olduklarını asla unutmamaları konusunda hatırlatma yapmıştır. Aziz Francesco tüm vasiyetlerini ve isteklerini yerine getirdikten sonra artık tüm görevlerini tamamlamış olmaktadır.⁵¹

Francesco'ya son iki yılında yandaşları tarafından yakın bakım gösterilmiştir. Son yıllarında artan hastalığı ve stigmata benzeri problemlerden dolayı ıstırap çekmiştir. Cemaatindeki kişilerin kendisine yardımından dolayı teşekkür eden Francesco, yaptıklarına karşılık Tanrı'nın onları ödüllendireceğini söylemiştir.⁵²

Francesco ölümüne yakın elbiselerinin çıkarılmasını ve yere yatırılmasını istemiştir. İsteddiği gibi onu yatağına yatırmışlar ve birlikte en çok sevdiği Güneş Kardeşin İlahisi (Cantic of Brother Sun) ve Mezmurlar (Psalm) 142 ilahisini söylemişlerdir. Ayrıca Francesco Perşembe gününde olduğunu zannederek havarileriyle son bir akşam yemeği yemek istemiştir. Bunun üzerine biraz ekmek getirilmiş ve ekmeği bölerek onlara vermiştir. Böylece İsa'nın havarileriyle yediği son akşam yemeğini kutlamıştır.⁵³

Aziz Francesco 3 Ekim 1226 tarihinde ölmüştür. Ölümünün ertesi günü Assisililer Francesco'nun naaşını almaya gelmişler ve ona cenaze töreni düzenlemişlerdir.⁵⁴ Francesco ilk olarak San Giorgio Kilisesi'ne gömülmüştür. Yaklaşık

⁵⁰ Sabatier, a.g.e., s.334-336.

⁵¹ Sabatier, a.g.e., s.339-342.

⁵² Adrian House, *Francis of Assisi A Revolutionary Life*, New Jersey: Hidden Spring, 2001, s.267.

⁵³ Sabatier, a.g.e., ss.342-343; House, a.g.e., s.283-284; Englebert, a.g.e., ss.309-312.

⁵⁴ Sabatier, a.g.e., s.344.

dört yıl sonra da 25 Mayıs 1235'te naaşı Elias'ın yaptırdığı yeraltı bazilikasına defnedilmiştir.⁵⁵ Burada yaklaşık 6 yüzyıl gizli kaldıktan sonra 12 Aralık 1818'de mezarı* bulundu.⁵⁶

7. Yazıları

Aziz Francesco'nun yazıları genel olarak yazmış olduğu Güneş Kardeşin İlahisi (Canticle of Brother Sun), mektupları, yazdığı kurallar ve vasiyeti şeklinde incelenebilir. Bu eserleri Aziz Francesco yaşamı boyunca oluşturmuştur. Ancak bazılarının orijinal şekli veya tamamı günümüze ulaşmamıştır.

a. Güneş Kardeşin İlahisi (Canticle of Brother Sun)

Güneş Kardeşin İlahisi (Canticle of Brother Sun), bazı âlimlerce İtalyanca yazılmış ilk edebi çalışmalardan biri olarak görülür. Aziz Francesco'nun bu ilahiyi 1224 veya 1225 yılında San Damiano Kilisesi'nde yazdığı tahmin edilir.⁵⁷

Aziz Francesco yaşamının son yıllarında acılarına ve rahatsızlığına rağmen evanjelizasyon faaliyetlerine devam ederek mücadelesini sürdürmüştür. Yorgun ve acılı bedeni içinde Tanrı'ya minnettarlığını göstermek için ilahi söylemiştir. Güneşi, ayı, yıldızları hatırlamış; Tanrı'nın yarattıkları ve Tanrı'yı övmek ve yüceltmek için duygularını mısralara dökmüştür. Tanrı aşkını ve hevesini Güneş Kardeşin İlahisi ile dile getirmiş ve bu ilahiye yeni mısralar eklemiştir. Aziz Francesco ilahi söylemeyi hiç bırakmamıştır. Yaşamının son yıllarında Rieti, Fonte Colombo, Siena, Cortona ve Asisisi'ye giderek hac görevini yapmıştır. Aziz Francesco'nun Güneş Kardeşin İlahisi, yaratılanların şarkısı olarak da bilinir ve Hristiyanlıkla sevilen şiirler arasında yer alır. Bu, duygusal bir dua şeklinde bir çeşit ilahidir. Francesco ve onun taraftarları sürekli

⁵⁵ Englebert, a.g.e., s.314.

* Francesco'nun cenazesi, 1230'da yaptırılan yeni bazilikaya gömülmüştür. Fakat cemaat üyeleri, onun mezarını kimsenin bilemeyeceği bir şekilde saklamışlardır. Yaklaşık altı yüz yıl sonra Papa VII. Pius tarafından mezarın bulunması için bazilika içinde araştırma başlatılmıştır. İki ay süren araştırmalar sonucunda Aziz Francesco'nun mezarı bulunmuş ve yapılan bir yer altı mezarına konulmuştur. Bu mezar günümüzde milyonlarca Hristiyan hacı tarafından ziyaret edilmektedir. Bkz. Paul Sabatier, *The Road to Assisi The Essential Biography of St. Francis*, Jon M. Sweeney (Ed.) Massachusetts: Paraclete Press, 2003, s.160.

⁵⁶ Robinson, "St. Francis of Assisi", par.26.

⁵⁷ House, a.g.e., ss.269-270.

olarak ibadet etmiş ve bu ilahiyi söylemiştir. Bu ilahi Aziz Francesco'nun duygularının bir yansımasıdır.⁵⁸

İlahinin içeriğine baktığımızda, ilahi her şeye gücü yeten Tanrı'nın adıyla başlar. Bu ilahide kutsama, Tanrı'ya övgüler ve hürmet gösterme yer alır. Hiçbir şeyin onun ismini zikretmekten daha değerli olamayacağından bahsedilir. Tanrı, ışığın ve güzelliğin sembolü olarak tasvir edilir. Ayın, yıldızların, rüzgârın, güneşin ve yağmurun ona övgülerde bulunduğu anlatılır. İlahi, Tanrı'yı kutsama, onun yolundan yürüme, onu sevmeye ve teşekkür ifadeleriyle sona erer.⁵⁹

b. Kuralları

Aziz Francesco, kurduğu cemaati için birtakım kurallar yazmıştır. Bu kurallarla cemaatine yön vermeyi amaçlamış ve bunu bir rehber olarak görmüşlerdir. Aziz Francesco'nun kurallarıyla ilgili birçok tartışma vardır. Bu tartışmalardan biri de genellikle Francesco'nun bir tane mi yoksa birden fazla mı kural yazdığı veya bu kuralları direk olarak vahiy yoluyla mı aldığı veya uzun tecrübeleri sonucunda mı yazdığı ile ilgilidir. Bu tartışmalı hususlara farklı cevaplar verilmiştir. Burada Francesco'nun oluşturduğu üç kural veya aynı kuralın üç farklı versiyonundan bahsetmek yerinde olacaktır. Birincisi 1209, ikincisi 1221 ve üçüncüsü de 1223'te oluşturulan kurallardır.⁶⁰ Francesco, büyüyen cemaatinin başlangıcında cemaat üyelerinin yaşamlarına yön vermek için kurallar yazmış ve Papa III. Innocent tarafından bu kuralların 1209'da sözlü olarak onaylanmasından sonra cemaatin ilk yapısı resmi olarak oluşturulmuştur. Cemaatin iç tüzüğünü oluşturan bu 1209'daki kuralların orijinal şekli günümüze ulaşmamıştır.

Burada Aziz Francesco'nun 1223'e kadar kurallarda bir ekleme veya çıkarma yapıp yapmadığı hususu tartışmalıdır. Ancak 1223'te Aziz Francesco'nun yaptığı değişiklik kesindir. 1209'daki ilk kural sonradan Aziz Francesco tarafından yeniden yazılmış ve 29 Kasım 1223'te III. Honorius tarafından resmi olarak onaylanmıştı (Solet

⁵⁸ Masseron ve Habig, a.g.e., ss.51-52.

⁵⁹ *The Writings of St. Francis of Assisi*, ss.118-119.

⁶⁰ Livarius Olier, "Rule of Saint Francis", *The Catholic Encyclopedia*, Vol.VI, New York: Robert Appleton Company, 1909, <http://www.newadvent.org/cathen/06208a.htm>, (Erişim: 09 Ocak 2008), par.2.

Annuer).

⁶¹ Bu kuralın oluşumu Aziz Francesco'nun iki yakın arkadaşı Leo ve Bonizo ile birlikte 1223'te oruç tutup ibadet etmek için Rieti yakınlarındaki Fonte Colombo'ya gittikleri sırada gerçekleşmiştir. Elias, kendisine emanet edilen kuralları kaybedince Aziz Francesco kuralları yeniden yazdırdı. 1223'te yeniden bir kural daha yazıldı ve böylece Papa III. Honorius tarafından "Solet Annuer" bildirgesiyle bu kez resmi bildirge (bull) ile onaylandı.⁶²

Bu kural aynı zamanda günümüzde de mevcuttur ve "Regula Bullata" olarak isimlendirilen bu kural günümüz Fransisken cemaatinin temel yapısını oluşturur. Kuralların uygulanması noktasındaki bazı yetersizliklerden dolayı Honorius kuralları onaylarken birtakım değişiklikler yapmıştır. Üçüncü olarak da Papa XI. Gregory "Quo Elongati" (1230) olarak isimlendirilen resmi bildirgesinde Aziz Francesco'nun kuralları oluştururken niyetini bildiğini ve bu kuralları oluşturmada ona yardım ettiğini söyler. Ancak bazı kuralların çıkarıldığı veya eklemelerin yapıldığı konusunda tartışmalar söz konusudur.⁶³

Honorius tarafından resmi olarak onaylanan 1223'teki kuralın içeriğini şu hususlar oluşturmaktaydı:⁶⁴

Birinci Bölüm: *Fransiskenlerin yaşamı Tanrı'nın adıyla başlar:* Fransiskenler yaşamlarında yoksulluk ve münzevilik içerisinde İsa Mesih'in kutsal İncil'ini dikkate almak ve onu uygulamak zorundadır. Francesco buna itaat edeceğine söz veriyor ve Honorius'a, onun haleflerine ve Kutsal Roma Kilisesi'ne saygı duyuyor. Diğer kardeşler de Francesco'ya ve onun haleflerine bağlılık göstereceklerdir.

İkinci Bölüm: *Bu yaşamı kabul edenler ve onların nasıl seçilmesi gerektiği hususu:* Eğer bu yaşamı kabul ederek cemaate katılmak isteyen varsa onların bölgesel papazlıklara gönderilmesine izin verilecektir. Papazlar, cemaate katılmak isteyenleri, Katolik Kilisesi'nin inançları ve ibadetleri konusunda özenle seçmelidir. Eğer onlar tüm bunlara inanıyorlarsa cemaate kabul edileceklerdir. İlk önce sınanmaları için onlara

⁶¹ Paschal Robinson, "Franciscan Order", *The Catholic Encyclopedia*, Vol.VI, New York: Robert Appleton Company, 1909, <http://www.newadvent.org/cathen/06217a.htm>, (Erişim: 09 Ocak 2008), par.3.

⁶² Oliger, a.g.md., par.6.

⁶³ Oliger, a.g.md., par.7.

⁶⁴ *The Writings of St. Francis of Assisi*, ss.28-36; House, a.g.e., ss.301-306.

cemaat giysileri verilecek. Sınanma süresi dolduğunda onların bağıllık içerisine girmelerine izin verilecektir.

Üçüncü Bölüm: *Tanrı'ya hizmet ve Kardeşlerin dünyada nasıl bir yol izlemeleri gerektiği hususu:* Din adamları ilahi görevlerini Kutsal Roma Kilisesi kanunlarına göre yapacaktır. Din adamlığı sınıfından olmayanların yirmi dört kez Rabbin duası okumaları gereklidir. Ayrıca ölümler içinde dua edecekler ve bütün cemaat üyeleri azizler yortusundan, İsa'nın doğum gününe kadar oruç tutacaklardır. Gönüllü olarak oruç tutanlar için oruç Epiphani'de başlar ve kırk gün sürer. Diğer günlerde Cuma hariç oruç tutma mecburiyetleri yoktur. Cemaat üyeleri başka yerlere gittikleri zaman başkalarıyla uğraşmamalı ve onları yargılamamalıdır. Barışçı olmalı ve münzevi davranmalıdır. Herkese karşı saygılı olmalı ve mecbur kalmadıkça at sırtında yolculuk etmemelidirler.

Dördüncü Bölüm: *Cemaat üyelerinin asla para almaması hususu:* Tüm cemaat üyelerine kişisel olarak veya aracı vasıtasıyla para almamaları emredilmiştir. Kıyafet ihtiyacını veya hastalıklardan kaynaklanan ihtiyacı koruyucular veya papazlar sağlar. Soğuk bölgelerde ihtiyaca göre isteklerini yerine getirebilirler. Ancak asla para alamazlar.

Beşinci Bölüm: *Çalışma üzerine:* Cemaat üyeleri işlerini para almadan yapabilirler. İnancılı ve samimi olarak çalışacaklardır. Tanrı'nın hizmetçisi olarak münzevi bir şekilde çalışacaklar; çalıştıkları zaman vücutlarının ihtiyacı olan şeyleri ve kardeşleri için de ihtiyacı olanları alabileceklerdir. Ancak para almayacaklardır.

Altıncı Bölüm: *Cemaat üyelerinin mal-mülk edinmemeleri, kendilerine ait bir şeylerinin olmaması ve dilenmeleri üzerine:* Cemaat üyeleri ne bir ev ne de bir yer edinebileceklerdir. Yoksulluk ve münzevilik içerisinde Tanrı'ya hizmet edenlerin sadaka dilenmelerine izin verilmiştir. Onların utanmalarına gerek yoktur. Çünkü İsa'nın kendisi bu dünyada onlar için kendisini yoksul yapmıştır. Cemaat üyeleri birbirlerine yardım etmeli ve başka bir kardeşi hasta olduğunda ona hizmet etmelidir.

Yedinci Bölüm: Günah işleyen kardeşlere tövbekârlığın anlatılması üzerine:

Bu bölümde günah işleyenlerin tövbe etmesi ve bir başkasının günahından dolayı öfke duyulmaması konuları anlatılır. Çünkü kızgınlık ve öfke hayırseverliği engeller.

Sekizinci Bölüm: Cemaatin genel papazlık seçimi ve Pentecost toplantısı

üzerine: Tüm cemaat üyeleri cemaatten birine genel başkan olarak bağlı bulunmalı ve tüm cemaate hizmet etmelidir. Üyeler bu genel başkana bağlı kalmalıdır. Genel başkan öldüğü zaman halef seçimi yapılmalıdır. Toplantılar her üç yılda bir düzenlenmelidir.

Dokuzuncu Bölüm: Vaizler üzerine:

Cemaat üyeleri bir piskoposluk bölgesinde eğer vaaz etmelerine karşı çıkmışsa vaaz etmeyeceklerdir. Cemaat üyelerinden hiçbirisi sınava tabi tutulmadan, incelenmeden ve cemaatin genel başkanlığı tarafından onaylanmadan vaaz edemeyeceklerdir. Cemaat üyeleri vaazlarındaki sözleri iyi seçmeli ve sade bir dil kullanmalıdır.

Onuncu Bölüm: Cemaat üyelerinin disipline edilmesi ve uyarılması:

Papazlar kardeşleri ziyaret edip onlara öğütler vermeli, yanlışlarını tevazu ile düzeltmelidir. Kurallara aykırı olarak onlara bir şey emredilmemelidir. Cemaat üyeleri kendi öz isteklerinden Tanrı için vazgeçtiklerini unutmamalıdır. Bundan dolayı onlara papazlarına uymaları emredilmiştir. Papazlar tüm cemaatin hizmetkârları olmalıdır. Ayrıca cemaat üyelerinin gururdan, kıskançlıktan, açgözlülüktan ve bu dünya ile ilgilenmeden sakınmaları öğütlenmiştir.

On Birinci Bölüm: Cemaat üyelerinin kadınlar manastırına girememesi:

Cemaat üyelerine kadınlarla herhangi bir kuşku uyandıracak görüşmelere girmemeleri emredilmiştir. Ayrıca onların kadınlar manastırına girmeleri yasaklanmış, sadece özel izin alanların girmelerine müsaade edilmiştir.

On İkinci bölüm: Arap Müslümanlar ve Hristiyanlığa inanmayanlara vaaz

için gidenler üzerine: İlahi yardım ile Müslüman Araplara ve diğer inanmayanlara giden cemaat üyelerinin bölgesel papazlıklarından izin almaları gerekir. Papazlar gönderilmeye uygun olanlar dışındakilere izin vermemelidir. Ayrıca cemaat üyelerinin Katolik Kilisesi ve papalığa uymaları ve İsa'nın İncili'ni takip etmeleri gereklidir.

c. Mektupları

Aziz Francesco yaşamı boyunca çeşitli kişilere mektuplar yazmıştır. Bu yazdığı mektupları genel meclis toplantılarına, kilise kâtiplerine, papazlara, arkadaşı Leo'ya ve tüm cemaatine hitaben yazmıştır.⁶⁵

Aziz Francesco, bu mektuplarında genel olarak yazdığı kurallardaki hususları bildirmiştir. Kendisini Tanrı'nın hizmetçisi olarak tanıtmış ve onları kutsamıştır. İsa Mesih'in, Tanrı'nın ve Kutsal Ruh'un sözlerini anlattığını yazmıştır. Onlara Tanrı sözlerini hatırlatmış ve Tanrı'nın sözlerini reddedenlerin ışık yerine karanlığı tercih ettiklerini söylemiştir. Tanrı'yı sevmekten ve ona ibadet etmekten bahsetmiş ve gerçek inananların Tanrı'ya doğru ve samimi bir şekilde inanacaklarını bildirmiştir. Günahları itiraf etmek gerektiğinden bahsetmiştir. Günahlardan kurtulmak için oruç tutmayı, yemek ve içmekten kaçınmayı öğütlemiştir. Luka 6:27-29'da söylendiği gibi düşmanların nasıl sevilleceğinden bahsetmiş ve düşmanların sevilmesini ve kendilerinden nefret edenlere iyilik etmelerini istemiştir.⁶⁶ Burada “bir yanağına vurana öbürünü de uzat ve senin abanı alandan gömleğini de esirgeme”⁶⁷ hükmüne bağlı kalmaları gerektiğini öğütler. Sonuç olarak Aziz Francesco'nun yazdığı mektuplar bir anlamda kurallarının bir hatırlatması olarak görülebilir.

d. Vasiyeti

Aziz Francesco'nun yazılarından biri de yaşamının sonlarına doğru cemaatine söylemiş olduğu vasiyetidir. Francesco'nun cemaati için bir hatırlatma ve tembih görevi gören vasiyetinde kendi zamanındakiler ve gelecektekilere niyetini ve isteklerini açık ve sade bir dille açıklamıştır. Aziz Francesco'nun bu vasiyeti yeni bir kural olarak görülmemelidir. Zira bu hususu kendisi de vasiyetinde dile getirmiş ve bunun bir hatırlatma olduğunu söylemiştir.

Aziz Francesco, vasiyetine kendi ihtidasına sebep olarak gösterilen cüzamlılarla ilgili meseleyi anlatarak başlar. Buna göre Francesco günah içerisinde olduğu zamanlarda kendisine bir cüzamlının görüldüğünü ve Tanrı'nın kendisini

⁶⁵ *The Writings of St. Francis of Assisi*, ss.xv-xviii.

⁶⁶ *The Writings of St. Francis of Assisi*, ss.55-63.

⁶⁷ Luka, 6:27.

onlarına arasına yönlendirdiğini söyler. Oradan uzaklaştığında içinde bir hoşnutluk hissettiğini ve sonra da dünyayı terk ettiğini söyler. Vasiyetinde ifade ettiği bu husus onun ihtida tecrübesini yaşamasıydı.⁶⁸

Aziz Francesco vasiyetini ifade ederken, Tanrı'nın kendisine sadelik üzerine kurulu bir inanç verdiğini söyler ve İsa Mesih'e taptıklarını ve kutsal çarımıhta insanlar için ödediği kefaretle onu kutsadıklarını söyler. Ayrıca Tanrı'nın kendisine Kutsal Roma İmparatorluğu'na göre yaşayan papazlara güvenme inancı verdiğini ve hâlâ da vermeye devam ettiğini ifade eder. Katolik Kilisesi'nin papazlarına hürmet edilmesi gerektiğini söyler.⁶⁹ Çünkü Katolik Kilisesi de Francesco'nun yaşamında temel aldığı gibi İncil hükümleri üzerine kurulmuştu. Bu kilise Francesco'nun hizmet ettiği aynı İncil'e ve İsa'ya hizmet etmiştir. Bu yüzden Francesco'nun İncil'e dayanan yoksulluğunu ve İncil kurallarını onaylamıştı. Bundan dolayı Francesco tüm yoksulluğunun kaynağı olan İncil'e hizmet eden Katolik Kilisesi'ne sadık kaldı ve aynı şekilde cemaati de ona uydu. İncil'i merkeze almış olan cemaat ile literal İncil taraftarları olan kilise arasında düşmanlık olmamalıydı. Katolik Fransiskenler bundan dolayı İncil yoksulluğu ve münzeviliği içerisinde kiliseye itaat etmiş ve Katolik ilkelerine bağlı kalmışlardır.⁷⁰

Aziz Francesco'nun vasiyetinde ifade ettiği hususlardan biri de kiliseden herhangi bir hediye veya ayrıcalık alınmaması hususudur. Çünkü ihtiyaç duydukları şeyleri onlara insanlar verebilirdi. Bu hususa ek olarak cemaatinin nerede olursa olunsun Roma mahkemesinden bir ayrıcalık istemesini yasaklamıştır.⁷¹ Çünkü Aziz Francesco Fransiskenleri küçükler olarak tanımlamış ve onların ayrıcalıklı olmalarının cemaat ilkelerin ters olacağını düşünmüştür.

Francesco'nun vasiyeti, cemaatine bu söylediklerinin yeni bir kural olarak anlaşılmaması gerektiğini, bunların sadece tembih, bir teşvik ve vasiyet olduğunu söylemesi ve cemaatini kutsamasıyla biter.⁷²

⁶⁸ *The Writings of St. Francis of Assisi*, s.37; Cuthbert, a.g.e., s.450.

⁶⁹ *The Writings of St. Francis of Assisi*, s.37; Cuthbert, a.g.e., ss.450-451.

⁷⁰ Petry, a.g.e., ss.103-104.

⁷¹ Sabatier, a.g.e., s.338; Cuthbert, a.g.e., s.453.

⁷² *The Writings of St. Francis of Assisi*, ss.40-41; Cuthbert, a.g.e., ss.454-455.

II. AZİZ FRANCESCO DÖNEMİNDE CEMAATİN TEŞEKKÜLÜ VE YAYILMASI

Fransiskan cemaatinin (Order of Friars Minor) kurulması Ortaçağ Avrupası'nın skolâstik çağını yaşadığı dönemde olmuştur. Bu çağa damgasını vuran önemli özelliklerin başında gelen skolastisizm ve dilencilige dayalı apostalik yoksulluk bu çağda kurulan dini hareketlere de şekil vermiştir. Bu özelliklerden etkilenen dini hareketlerden biri olan Fransiskan cemaati, kurucusu Aziz Francesco'nun İncil'e dayanan kuralları ve yoksul taraftarları tarafından büyük bir hevesle takip edilmesiyle kurulma sürecini büyük bir hızla tamamlamıştır.

A. CEMAAT KURULMADAN ÖNCE SİYASİ, SOSYAL VE DİNİ ORTAM

Fransiskan cemaatinin nasıl kurulduğuna geçmeden önce dönemin siyasi, sosyal ve dini ortamına bakmak gerekir. Fransiskanların sahip oldukları özellikleriyle dönemin özelliği karşılaştırıldığında büyük bir paralellik olduğu görülür. Bu açıdan bakıldığında cemaatin arka planını incelemek yerinde olacaktır.

1. Siyasi ve Sosyal Ortam

13.yüzyılın başlarında Kutsal Roma İmparatorluğu'nun birliği sarsılmaya başlamış ve sosyal feodal yapı kritik bir evreye girmiştir. İtalya'da ve deniz ticareti yapılan Avrupa şehirlerinde halk kesimi, bu iki Ortaçağ kurumuna engel olup yeni bir güç olarak ortaya çıkmıştır. Bu halk kesimini oluşturan zanaatkârlar ve tüccarlar yeni yurttaşlık ve demokrasi ruhuna, ayrıcalıklı mülkiyet hakkına sahip olmayı değiştirme eğilimine ve yeni ahlak standartlarına sahip kimselerdi.⁷³ Bu yüzden Kutsal Roma İmparatorluğu ve feodal yapı bu yeni halk kesimi karşısında zorlu yıllar geçiriyordu ve giderek feodal yapı yıkılmaya doğru gitmekteydi.

Cemaat kurulmadan önce Avrupa şehirlerinin sosyal ve politik yapısı günümüzdekinden farklı konumdaydı. Günümüzde bilinen Fransa, İngiltere ve İspanya gibi devletlerin coğrafi ve idari yapıları farklılık gösteriyordu. Örneğin, İspanya kısmen

⁷³ Iriarte, a.g.e., s.1.

Faslıların elindeydi; Kutsal Roma ve Alman imparatorluğu ise sadece Almanya'yı değil Avusturya, İsviçre ve Bohemya'yı da içine almıştı. Papaya ait bir eyalet olan İtalya'nın bir kısmı ve Francesco'nun doğduğu Assisi, 1181'in sonlarına doğru bu imparatorluğun içinde yer alıyordu.⁷⁴

Fransisken cemaatinin kurulduğu İtalya yarımadasında sık sık patlak veren isyanlara karşı dönemin imparatorları Frederick Barbarossa (1153-1190), VI. Henry (1190-1197), IV. Otto (1197-1214) ve II. Frederick (1214-1250) zorlukla karşı koyabilmiş ve bu isyanları bastırabilmiştir. Ayrıca imparatorlar hâkimiyetlerini korumak için asillere güvenmiştir.⁷⁵ Sözü edilen isyanlar ve barbar istilaları sonucu anarşiyi kontrol etmek için feodal sistem oluşmuştu. Bilindiği gibi bu sistemde iki sınıf insan vardı. Bunlar üst sınıflar (*majores veya boni homines*) ve alt sınıflar (*minores*) olmak üzere ikiye ayrılmıştı. Üst sınıflar asiller, lordlar ve şövalyelerden oluşuyordu. Alt sınıflar ise köylüler ve köleler olmak üzere ikiye ayrılıyordu.⁷⁶

Bu çağda feodalizm ve halkın ortasında durarak, öğrendiği dili ve yerli olma özelliğiyle Assisili Francesco, sahip olduğu erdemi ve feragatiyle öne çıkan bir şahsiyet olmuştur. Ayrıca kurduğu cemaatiyle, değişen bu yüzyılın tüm karşıtlıklarını da yansıtmıştır.⁷⁷

13.yüzyılın önemli özelliklerinden biri de çok belirgin parçalanmaların ve önemli karşıtlıkların yaşandığı bir yüzyıl olmasıdır. Batı'da büyük Ortaçağ yüzyılı yaşanırken, Doğu'da Bizans İmparatorluğu tarihinin en kötü yıllarını geçirmekteydi. Roma papalığı Avrupa'daki gücünün ve politik etkisinin zirvesinde bulunuyordu. Grek Kilisesi, Doğu İmparatorluğuyla birlikte yıkılmaya başlamıştı. Cannon, Bizans İmparatorluğu'nun tahrip edilmesinde ve Grek Kilisesi'nin bozulmasında temel etken olarak Batı Avrupası tarafından yapılan haçlı seferlerini gösterir. Hristiyanların bu seferlerle Hristiyanlara karşı savaş açtığını, bu yüzden haçlı seferlerinin bir hiç uğruna yapıldığını söyler. Ayrıca bu dönemde, Doğu'da İslam dünyası en etkin konuma gelmiş ve en yüksek güce ulaşmışken, Hristiyan kiliselerindeki büyüklük tamamen Batı'ya

⁷⁴ Englebert, a.g.e., ss.35-39.

⁷⁵ Englebert, a.g.e., s.35.

⁷⁶ Englebert, a.g.e., ss.35-36.

⁷⁷ Iriarte, a.g.e., s.1.

geçmişti.⁷⁸

Bu dönemde feodal yapının giderek zayıfladığı görülür. Kısmen ticari maksatla yapılan haclı seferleri bu feodal sistemi değiştirmiştir. O zamana kadar esnaf ve işçiler başka müşteriler olmadan yerel pazarlarda çalışıyorlardı. Bizans İmparatorluğu'nun hazinelerinin yağmalanmasından sonra endüstri ve ticaret için başka yollar keşfedildi. Birçok gemi Akdeniz yolculuğuna çıktı ve barbarların istila ettiği Roma Limanı yeniden onarıldı. İşlenmemiş ürünlerle, imal edilmiş ürünlerin takas usulüyle ticareti yapılmaya başlandı. Birçok esnaf zenginleşti ve yeni ticaret yolları keşfedildi.⁷⁹

2. Dini Ortam

Dönemin dini yapısına bakıldığında kilise ile imparatorluk arasında bir çatışmanın olduğunu görülür. 12.yüzyıl boyunca 16 Papa, imparatorun karşısında durmuş ve bu iki kurum hâkimiyet elde etmek için birbirleriyle mücadele halinde olmuşlardır. Papa ve imparatorluk arasındaki hâkimiyet mücadelesinin insanların ölümüne yol açması, kiliseye karşı tutumu olumsuz etkilemiştir.⁸⁰ Kiliseye karşı gösterilen olumsuz tutumdan dolayı halk, İncil ilkelerine göre yaşayan sıradan insanlara yakınlaşmış ve bu ilkelerle birbirlerine yakınlaşmışlardır. Fransisken hareketi de bu tür bir amaçtan ortaya çıkmıştır.⁸¹

Bu dönemde Ortaçağ birliğinin zayıflayan gücü ve ruhani etkileri arasındaki farklılaşmanın yükseldiği görülür. Fransiskenlerin, yeni bir sosyal kural ortaya koyup bunun mücadelesini vermeleri, hareketin ilk yıllarında çok sayıda taraftar toplamasını sağlamıştı.⁸² Ayrıca 12. yüzyılın belirgin özelliklerinden biri de skolâstik eğitim ve gönüllü yoksulluktu. Eğitim, toplumun eğitilmiş kesimini oluşturan din adamları arasında çok sayıda taraftar toplarken, yoksulluk daha çok din adamı olmayan kesim tarafından benimsenmişti. İlim öğrenme ve yoksulluk, dalalet gibi tehlikeli bir durumu ortaya çıkarmıştır. Hristiyan doktrinlerine karşı çıkma ve yoksulluk taraftarlarının din

⁷⁸ William Ragsdale Cannon, *History of Christianity in the Middle Ages-From the Fall of Rome to the Fall of Constantinople*, Michigan: Baker Book House, Grand Rapids, 1960, s.219.

⁷⁹ Englebert, a.g.e., s.36.

⁸⁰ Stoddart, a.g.e., ss.21-22.

⁸¹ Iriarte, a.g.e., s.2.

⁸² Lawrence C. Landini, "The Historical Context of the Franciscan Movement, Franciscan History the Three Orders of St. Francis of Assisi" Lazaro Iriarte, (Ed.), Patricia Ross (çev.), *Franciscan History, The Three Orders of St. Francis of Assisi* içinde (357-582), Chicago: Franciscan Herald Press, 1983, s.559.

adamlarını reddetme eğilimlerinin ortaya çıkması, eğitimin daha çok papalığın kontrolü altında kalmasına neden olmuştu. Bundan başka gönüllü yoksulluk taraftarları kiliseyi reddetme eğilimindeydi. Fransisken cemaati o dönemin büyük bir hareketi olmuştur. Çünkü bu iki yapıyı birleştirerek din adamları ve diğer halk arasında büyük bir popülerite kazanmıştır.⁸³

Yukarıda sözünü edilen dalalet tehlikesinin ortaya çıkması beraberinde yeni hareketlerin doğmasını da sağlamıştı. Bu dönemde kilise dışta haçlı seferleriyle uğraşırken içte de dalalet tehlikesiyle mücadele etmiştir. Kilisenin dalalet tehdidi olarak gördüğü hareketlerden biri de kilise tarafından baskı gören “Waldensian” hareketiydi. İsimlerini tarikatın önderi olan Peter Waldo’dan alan Waldensianlar 1170 yılında Lyon’da ortaya çıkmış ve o bölgede “Lyon’un yoksul adamları” diye anılmışlardı. Gerçekte bu gruplar Ortaçağ’ın Araf ve ekmek şarap ayini doktrinini reddediyordu ve kilise hiyerarşisine ve papazların yanılmazlığına karşı çıkıyorlardı. Onlar Katolikliği yalınlaştırarak arıtmak istiyorlardı. Kilise, doğal olarak bu durumun, yıkılmasına ve tahrip olmasına neden olabileceği için endişe taşıyordu.⁸⁴ Bundan dolayı papalık III. Lucius yönetiminde bu problemi önlemeye yönelik girişimlerde bulundu. Ancak bu sorun çözülemedi. 12. yüzyılın sonlarına gelindiğinde dalalet, eskisinden daha fazla olmuştu. Waldensianlar, “Münzeviler” (Humiliati) ile birlikte kiliseyi bıraktılar ve İtalya ve diğer bölgelerde düşüncelerini yaydılar.⁸⁵ Bundan dolayı 1185’te III. Lucius tarafından mahkûm edildiler. Onlar İncil’e göre yaşayan her Hristiyanın papaz olduğunu düşünmüşlerdi. 13.yüzyılda Münzeviler, yaygın olan ve bu yüzyıl boyunca güçlü etkileriyle ruhban sınıfının lekeleyici yaşamına karşı duran “Yoksul Lombardlar” hareketine katıldılar. Onlar böylelikle özellikle tüccar loncaları arasında geniş bir kabul alanı buldular.⁸⁶ 12. yüzyıldaki Waldensianlar ve diğer grupların bu hareketi, Roma mahkemesini ya bu gruplara düşmanlık göstermeyi ya da bu grupların faaliyetlerini papalığın koruması altında yürütmelerini seçmeye zorladı. Daha sonraki dönemlerde ortaya çıkacak olan Aziz Francesco’nun hareketi, başlangıcından beri Roma Kilisesi’nin

⁸³ Neslihan Şenocak, “The Letter Kills, But the Spirit Gives Life: The Rise of Learning in the Franciscan Order, 1210-1310”, (*Yayınlanmamış Doktora Tezi*, The Institute of Economics and Social Science of Bilkent University, Department of History, Bilkent University, 2001), ss.1-2; Bkz. Iriarte, a.g.e., s.2.

⁸⁴ Cannon, a.g.e., s.222.

⁸⁵ Malcolm Lambert, *Medieval Heresy Popular Movements from the Gregorian Reform to the Reformation*, 3. Basım, MA: Blackwell Publishing Ltd., 2002, s.70.

⁸⁶ Iriarte, a.g.e., s.2.

yakın denetimi altında olmuştur. Bu yüzden Papa III. Innocent Fransiskenlerin hareketini diğer hareketler gibi görmemiş ve cemaatlerinin kurulmasını onaylamıştır.⁸⁷

13. yüzyıla girilirken kilise, 1198'den sonra geniş dini görüşleri ve politik kabiliyeti olan Papa III. Innocent tarafından idare edilmeye başlandı. Papa III. Innocent'in yönetimi (1198–1216) Ortaçağ papalık tarihinde önemli ve görkemli bir dönem olarak görülmüştür. Çünkü III. Innocent'le beraber, feodalizmle aşılanmış ve Alman papalık sistemine göre şekil almış olan resmi kilise, VII. Gregory'den bu yana atılamayan sivil güçlerin bağımsızlığına yönelik önemli bir adım atmıştır. Ayrıca III. Innocent sadece kiliseyi yönetmemiş aynı zamanda Avrupa politikaları üzerinde imparatorlardan daha çok etkin bir güce sahip olmuştur. Bölünme faaliyetlerini önlemede başarı göstermiştir. Hristiyanların lideri konumunda olduğunun farkında olan ve aynı zamanda ruhani işlerden ve kilise reformlarından sorumlu olduğunu bilen Innocent, papalığı döneminde Hristiyan halk içerisinde her türlü ruhani çalışmaları büyük bir ilgiyle takip etmiştir.⁸⁸

Dönemin dini ortamına şekil veren unsurlardan biri de manastırlar olmuştur. 13.yüzyıla girilirken Avrupa'nın manastır yaşamında altı yüzyıldan beri devam eden Benedictine manastırı etkili olmaya devam etmiştir. Bu manastır günlük ibadet türleri ve çalışmalarıyla Avrupa toplumuna şekil vermiştir. Manastırda başrahip kontrolü ve yetkisi altında bulunan rahiplerin tüm ihtiyaçları karşılanıyordu ve bu rahipler sahip oldukları her şeyi manastıra bağışlamışlardı. Yaklaşık aynı dönemlerde Benedictine yapısına benzer münzevi ve sade yaşamları için birçok insan tarafından büyük saygı gösterilen çeşitli cemaatler oluşmaya başladı. Bunun yanında, 12.yüzyılda birçok münzevi grubun yaptığı gibi 11.yüzyıldan sonra günlük kurallarda Aziz Augustine kuralları benimsenmeye başlandı. Bu yeni monastizmin temel özelliği "halk çatısı" (*vita communis*) altında olmasıydı.⁸⁹ Bunun yanında 1119 yılında kurulan Premonstratenses Tarikatı, dini yaşamda katı bir monastik görüşten, manastır hayatının dışında apostalik faaliyetlere yönelerek bir geçiş ortamı oluşturmuş ve pastoral ilgiyle manastıra ait

⁸⁷ David Saville Muzzey, "Were the Spiritual Franciscans Montanist Heretics?", *The American Journal of Theology*, Vol.12, No.4, The University of Chicago Press, Ekim, 1908, s.588.

⁸⁸ Margaret Deanesly, *A History of Medieval Church 590-1500*, London: Methuen & Co Ltd., 1959, s.143; Iriarte, a.g.e., s.3.

⁸⁹ Iriarte, a.g.e., ss.3-4.

yaşamı birleştirmiştir.⁹⁰

13.yüzyılda manastır yaşamına şekil veren unsurlardan biri de mendikantlar olmuştur. Bu grubun önde gelenlerinden olan Dominikenler ve Fransiskanlar dinsel yaşamlarını inzivada sürdürmek yerine, toplum içinde insanların ruhsal yardımcısı olma yolunu seçmişlerdir. İspanyol Aziz Dominic (1170-1221) önderliğindeki Dominiken tarikatında karşıt akımlara ve dalalet tehlikesine karşı savaşım vermişlerdir. Bu keşişler yüksek öğrenim görmelerinden dolayı toplumda saygın bir yere sahip olmuşlardı. Aziz Francesco'nun (1181-1226) takipçileri olan Fransiskanlar ise hırslı bir misyonerlik çalışması içerisine girmişler, çalışma ilkesini toplum yararı ve kilise hizmeti doğrultusunda kullanmışlar ve yüksek öğrenim kurumlarında etkin konuma gelmişlerdir.⁹¹

B. CEMAATİN İLK YILLARI VE İLK FRANSİSKENLER

Aziz Francesco, kendisine San Damiano Kilisesi'nin onarılması ilham edildikten sonra bu emre itaat edip kiliseyi onarmış ve bundan sonra ayakkabılarını çıkartıp, eşyalarını atmıştır. Renksiz eski elbiseler giyip, ipten kemer takmış ve böylece Aziz Francesco ilk Fransiskan olmuştur.⁹² Daha sonra kendisine üç arkadaşı (Bernard, Peter ve Giles) katılmış ve bundan sonra sayıları giderek artmıştır. Cemaatin kuruluş süreci bu safhadan sonra başlamıştır. Aziz Francesco'ya katılanlar giderek artmış ve böylece Fransiskan cemaatinin ilk teşekkülü başlamıştır.

1. Cemaat Kurallarının Teşekkülü ve Kabul Edilmesi

Aziz Francesco, keşişlerinin günden güne çoğaldığını görünce cemaati için kurallar yazmaya ve bu kuralları için Roma'ya gidip Papanın onayını almaya karar vermiştir. Francesco kuralları yazarken büyük ölçüde İncil ifadelerini kullanmış ve son ana kadar devamlı gözden geçirip düzeltmeler yapmıştır.⁹³ Roma'ya giden Francesco, Papadan yoksulluk içinde İsa'nın yaşamını taklit ederek yaşayan kardeşlerine verdiği ilk

⁹⁰ Iriarte, a.g.e., s.4.

⁹¹ Sema Doğan, "Ortaçağ Manastır Sistemi: Doğu ve Batı Manastırları", *Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi*, C.20, S.2, 2003, s.83; Bkz. Iriarte, ss.4-5.

⁹² Michael de la Bedoyere, *Francis, A Biography of the Saint of Assisi*, New York: Harper & Row-Publishers, 1962, s.77, 84.

⁹³ Sabatier, a.g.e., ss.88-89.

kısa kuraları onaylamasını istemiştir.⁹⁴ Papa III. Innocent Francesco'nun bu isteğini kabul etmiş ve böylece Francesco kuralların onayını elde etmiştir. Papa III. Innocent daha sonra onları kutsayarak şunları söylemiştir:

“Uğurlar olsun kardeşlerim, Tanrı sizinle birlikte olsun. Size inayet veren Tanrı'ya göre tövbekârlığı vaaz edin... Hepiniz güçlendiğiniz zaman bu sizi daha da çoğaltacak ve ileriye götürecektir. Bize geri dönün. Size istediğinizi vereceğim ve belki de istediğinizden daha çoğunu bahşedeceğim.”⁹⁵

Aziz Francesco'nun 1209'da Papa III. Innocent'e onaylaması için sunduğu metnin orijinal şekli bilinmemektedir. Bu kuralla ilgili olarak bilinenler sadece bu temel kuralların İncil pasajlarından alınma ve ilavelerin yapılmasıyla oluşturulduğu şeklindedir. Ayrıca kural metnlerinin temel olarak hangi İncillerden alındığı da tam olarak bilinmemektedir. Ancak Matta 19:21, 16:24 ve Luka 4:3'deki ifadeler 1209'daki bu kuralın orijinal parçalarından biri olarak tahmin edilir. Fransiskenler tüm varlıklarından vazgeçip yoksulluk içinde apostalik bir yaşam sürmeye başlamışlardır. Aziz Francesco cemaat üyelerinin sayıca artmasının ardından basit bir şekilde cemaat üyeleri için temel olarak İncil ifadelerini kullanarak kurallar oluşturmuştur. Ayrıca ilk kuralın kökeni ile ilgili olarak Aziz Francesco vasiyetinde “... *Ve Tanrı bana bazı kardeşler verdiği zaman, kimse bana ne yapmam gerektiğini göstermedi. Fakat Tanrı bana İncil'e göre yaşamam gerektiğini açıkladı. Ve bundan dolayı basit bir şekilde kurallar yazdım ve Papa bunu benim için onayladı*”⁹⁶ der. Francesco'nun vasiyetinde ifade ettiği son cümlesi bu kuralın orijinal şeklinin 1209'da Papa III. Innocent tarafından sözlü onayı ile ilgilidir. Sonuç olarak Aziz Francesco bu kuralı oluştururken kendisine herhangi bir monastik kuralı örnek almadan ziyade basitçe İsa'nın ve havarilerinin yaşamını kendisine model almıştır.⁹⁷

Kuralların onaylanmasının ardından bu sözlü onayın bir sevinç işareti olarak Roma'dan ayrılmadan önce hepsi Katolik papazların yaptığı gibi saçlarını traş ettiler.⁹⁸ Bu onayla birlikte Papa, cemaati kutsamış oldu. Ayrıca cemaat kurallarının onaylandığı

⁹⁴ Masseron ve Habig, a.g.e., s.28; Bkz. Williston Walker, *A History of the Christian Church*, Edinburgh: T.&T Clark, 1963, s.235.

⁹⁵ Sabatier, a.g.e., s.101; Egan, a.g.e., s.85.

⁹⁶ *The Writings of St. Francis of Assisi*, s.38.

⁹⁷ Oliger, a.g.md., par.3.

⁹⁸ Robinson, “St. Francis of Assisi”, par.9.

16 Nisan 1209 tarihi, Fransisken cemaatinin resmi kuruluş tarihi olarak ilan edildi.⁹⁹

Aziz Francesco'nun cemaati için oluşturduğu basit kurallarının kabul edilmesinde Papa III. Innocent'in kişiliğinin rolü yadsınamaz. Innocent'in monastik ve yeni cemaatlere karşı saygı politikası, ilk Fransiskenler ile papalık arasında yakın ilişki kurulmasını sağlamıştır.¹⁰⁰ Birçok insana göre Papa III. Innocent papalığın hükümlerini yaymak arzusunda olan, sadece teokratik ve hırslı bir devlet adamı olarak gözükmüştür. Ayrıca isyankâr devlet adamlarını ortadan kaldırmada yetenekliydi. Fakat Innocent, bu karakteri yanında oldukça inançlı ve kişisel davranışlarında dindarlık görülen, insanları İsa'nın kurallarına uydurmaya çalışan ve Hristiyan dünyasını arındırma arzusunda olan bir kişiliğe de sahipti.¹⁰¹ Innocent'in bu inançlarıyla, Francesco'nun kuralları arasındaki paralellikten, Innocent'in Francesco'ya karşı hoşgörülü olmasını sağladığı ve kuralları onayladığı söylenebilir.

Yaşadığı dönemde onaylanmış birçok dini kurallar veya cemaat kuralları mevcutken Francesco niçin bunlarla yetinmeyip yeni kurallar oluşturma ihtiyacına verilecek cevap Aziz Francesco'nun kişiliği ve dönemin özellikleriyle ilgilidir. Aziz Francesco'nun içinde bulunan Tanrı sevgisi, onu yeni isteklere ve tümüyle İsa'yı taklide dayanan bir yaşam sürmeye yöneltmiştir. Tüm bu isteklerini kendi başına yaşamak kâfi gelmediği için Aziz Francesco kurallar yazma ihtiyacı hissetmiştir. Bunu yaparak çok sayıda kişinin ona eşlik edebileceğini düşünmüştür. Aziz Francesco bu düşüncesinde başarılı olmuş ve İsa'nın yaşamını taklit edip onun izlerini takip eden münzevi kişiler ona katılmıştır. Kendini ruhani işlere adayan bu münzevi kişilerden sonra cemaate bağlı mahalle papazlıkları oluşturulmuştur. Aziz Francesco böylece Kutsal Ruh'un gücüyle yeni kurallar yazmış ve yeni bir cemaat kurmuştur. Bu cemaat üyeleri her yere evanjelik öğütlerini ve nasihatlerini duyurup, yoksulluk sözüne bağlı kaldılar ve İsa'nın izinden yürümeye devam ettiler.¹⁰²

⁹⁹ Masseron ve Habig, a.g.e., s.29.

¹⁰⁰ James M. Powell, "The Papacy and The Early Franciscans", *Franciscan Studies*, Vol.36, Conrad L.Harkins (Ed.), New York: St. Bonaventure University, 1976, s.249.

¹⁰¹ Cuthbert, a.g.e., s.93.

¹⁰² Dominic Devas, *A Franciscan View of the Spiritual and Religious Life*, London: Thomas Baker, 1922, ss.9-10.

2. İlk Fransiskanlar ve Yaşamları

İlk Fransiskanların yaşamlarına geçmeden önce onların sosyal kökenlerini incelemek gerekir. Cemaate katılanların, İsa'nın hatırı için her şeyi bırakıp dünyalık işleri terk eden çok sayıda zengin insanlardan oluştuğu söylenir. Burada diğer alt seviyedeki yoksul insanları dışlamak anlaşılmamalıdır. Burada vurgulanmak istenen zengin insanların da cemaate katılmasıdır. Bunun bir örneği de papalık mahkemesini bırakıp cemaate katılan Nicholas'tır. Bundan başka yüksek mevkilerdeki din adamları da görevlerini bırakıp Fransiskan cemaatine katılmıştır. Cemaate sadece münzevi kişiler değil aynı zamanda soylu kişiler de katılmıştır. Burada anlaşılması gereken Fransiskanların cemaatlerini herkese açmalarıdır.¹⁰³ Bu sebeple cemaat, her türlü yaşam tarzına sahip insanlardan oluşuyordu.

Cemaate alımlarda sınıf farklılıkları gözetilmemiştir. Soylu veya köylü, zengin veya fakir, eğitilmiş veya eğitimsiz, din adamı veya din adamı sınıfından olmayan herkes Fransiskan olarak tanımlanmıştır. Francesco'nun kurduğu bu yeni cemaatte sınıf ve köken farkının göz önüne alınmaması aynı zamanda Ortaçağ'daki sınıf ayrımlarını da zayıflatmıştır.¹⁰⁴

Dominikenlerle karşılaştırıldığında, Dominikenlerin genelde din adamları sınıfından oluştuğu görülürken, Fransiskanlar sadece din adamları sınıfından olanların değil aynı zamanda halk kesiminden olanların da hareketidir. Fransiskanlar bu iki kesimi birleştirip Hristiyan kardeşliğini oluşturmuştur.¹⁰⁵ Aziz Francesco bu Hristiyan kardeşliğini kurmasıyla kısa sürede çok sayıda insan ona katıldı. Aziz Francesco, ilk taraftarlarına başta İncil'e dayanan basit kurallar oluşturdu ve buna göre yaşamlarını öğütledi ve bizzat kendisi onlara yaşamlarında bir model oldu. Bundan sonra İncil'i rehber edinip İsa'nın yaşamını taklit ederek yoksulluk içinde yaşadılar. İlk Fransiskanların yaşamları şu başlıklar altında incelenebilir:

¹⁰³ Cajetan Esser, *Origins of the Franciscan Order*, Aedan Daly ve Dr. Irina Lynch (çev.), Chicago: Franciscan Herald Press, 1970, s.32.

¹⁰⁴ Esser, a.g.e., ss.33-34.

¹⁰⁵ Esser, a.g.e., ss.35-42.

a. Tanrı Tecrübesi ve Tanrı'ya Hürmet

Tanrı tecrübesiyle bahsedilen husus Aziz Francesco'ya ve onun ilk taraflarına Tanrı tarafından bir dinamizmin verilmesidir. Bu dinamizm daha önce de belirtildiği gibi Aziz Francesco'nun ve onun taraftarlarının Tanrı'yla olan kişisel ve güçlü bir tecrübeden yani ihtida tecrübesinden kaynaklanır. Aziz Francesco ve onun ilk taraftarları bu Tanrı tecrübesini yaşadılar. Aziz Francesco Tanrı tecrübesini yaşadıktan sonra yaşamının merkezine Tanrı'yı yerleştirdi. Vasiyetinde Tanrı'nın kendisine nasıl yaşaması gerektiğini gösterdiğini söyler. Kendisini cüzamlıların arasına gitmeye itenin, papazlara ve kiliseye olan inancı verenin, ona kardeşlerini verenin ve yine kendisine kurallar yazmasını ilham edenin Tanrı olduğunu yaşamı boyunca hep tekrar eder.¹⁰⁶

Francesco'nun bu tecrübesi ona Tanrı'nın bir hediyesi olarak görülebilir. Bu tecrübeyle Tanrı ona bir anlamda ihsanda bulunmuş oluyordu ve daha önce hiç yaşamadığı çok güzel bir sevinç yaşıyordu. Bu ihsanın farkında olan Aziz Francesco, yaşamında hep Tanrı bilinciyle hareket edip onun isteklerini yerine getirmekten başka bir şey istemedi. Yaşamında Tanrı'ya övgülerde bulundu ve ona ibadet etti.¹⁰⁷

Kendini fiziksel duygulardan uzaklaştıran, kalbini sevinçle dolduran ve yeniden doğmuş yapan bu tecrübeden sonra Aziz Francesco eski yaşamından giderek uzaklaşmaya başladı ve giderek Tanrı'nın isteklerini yerine getirmeğe çabaladı. Durmadan büyük bir arzuyla Tanrı'ya dua etti. Cemaatine daima İsa'ya ve Tanrı'ya hizmet etmek zorunda olduklarını telkin ederek elde ettiği sevinç ve ruhani özellikle uzaklara seyahat edip Tanrı'nın emirlerini anlattı.¹⁰⁸

Tanrı'nın bu şekilde Francesco'nun yaşamında yer almasından sonra Aziz Francesco taraftarlarını da bu şekilde yönlendirdi. Kız ve erkek kardeşlerim dediği cemaat üyeleri de Tanrı'nın ona verdiği bu yeni yaşam şekline girdiler. Bundan sonra düşündükleri tek şey Tanrı oldu ve yaşamlarının merkezine Tanrı'yı yerleştirip dünyayı bıraktılar. Aziz Francesco'nun, hepsinin yapması gerekenin Tanrının istekleri karşısında dikkatli olmaları ve ondan yardım dilemeleri gerektiği sözüne uydular. Bundan sonra

¹⁰⁶ Duane V. Lapsanski, *The First Franciscans and the Gospel*, Chicago: Franciscan Herald Press, 1976, s.3.

¹⁰⁷ Lapsanski, a.g.e., s.4.

¹⁰⁸ Lapsanski, a.g.e., ss.4-6.

Tanrı'ya hizmet edip yoksul ve münzevi bir yaşam sürdürdüler. Bu özellik, ilk Fransiskenlerin yaşamlarının Tanrı ilişkisine dayanması ve yaşamlarında bunu temel değer olarak görmeleri açısından önemlidir.¹⁰⁹

Aziz Francesco ve taraftarları Tanrı tecrübesini, yaşamlarının merkezine aldıktan sonra İncil'e göre yaşadılar ve İsa'nın izini takip ettiler. Fransiskenlerin Tanrı'ya hürmet göstermeleri İncil'e göre yaşamın bir sonucudur. Bu hem düşünde hem de fiilen Tanrı'ya sevgi gösterilerek yapılmıştır. Kalp temizliği, gizli ve açık dualar, kalben ve inanarak Tanrı'ya ibadet etme, sadelik ve sevinç, cemaatin temel özellikleri olmuştur. İlk Fransiskenler, ilk zamanlarda Tanrı'ya bağlılıklarını göstermek için ibadet törenlerinde İsa'nın havarilerine öğrettiği Rabbin Duası'nı okudular. Daha sonra papazlar çoğalınca ayinlerde Roma Kilisesi'nin uygulamaları takip edildi. Din adamı olmayan halk ise Rabbin Duası'nı okumaya devam etti. Ayrıca Tanrı'ya bağlılıklarını ve sevgilerini ifade etmek için her Çarşamba, Cuma ve diğer değişik zamanlarda oruç tuttular.¹¹⁰

b. İncil'e Göre Yaşam

Francesco tarafından başlatılan bu hareket, beraberinde yeni bir yaşam şeklini getirmiştir. Francesco vasiyetinde Tanrının ona bazı kardeşler verdiğini ve kimsenin ona ne yapması gerektiğini göstermediğini, fakat Tanrının ona İncil'e göre yaşaması gerektiğini¹¹¹ ifade ederek kendisinin ve cemaatinin yaşamında İncil'i temel aldığını göstermiştir.¹¹²

Francesco'nun ihtidasının temel çıkış noktası Tanrı'nın ona İncil'e göre yaşaması gerektiğini açıklamasıydı. Tanrı'nın bu açıklaması Francesco'ya oldukça yeni bir yaşam bahsetti. Bu yaşam literal anlamda İncil'in yorumlanmasına dayalı bir yaşamdı. Bu yaşam şekliyle Aziz Francesco ve cemaati Tanrı'nın emrettiklerini yerine getirmek için çaba harcadı. İncil'de ne söylenmişse yorumlamadan ona uymuşlar ve tüm sahip olduklarını fakirlere dağıtıp basit ve sade elbiseler giyerek çıplak ayak dolaşmışlardır. İsa'nın havarilerine yaptığı tavsiyeye uyarak seyahatlerinde yanlarına

¹⁰⁹ Lapsanski, a.g.e., ss.6-7.

¹¹⁰ Iriarte, a.g.e., s.10.

¹¹¹ *The Writings of St. Francis of Assisi*, s.38.

¹¹² Iriarte, a.g.e., s.9; Bkz. Masseron ve Habig, a.g.e., s.27.

hiçbir şey almamışlardır. İsa'nın öğütlediği gibi başkalarına karşı “barışçı” tavır sergilemişlerdir. Gittikleri yerlerde kendilerine ne hazırlanmışsa onu yemiş ve içmişlerdir. İncil'in tavsiyesine dayanan bu yoksul ve münzevi yaşamı merkezi bir konumda tutup İncil'in bu literal yorumundan hiç vazgeçmemişlerdir.¹¹³

c. İsa'nın Yaşamını Taklit

Tanrı'nın bildirmesiyle Aziz Francesco yaşamını İncil'e göre yönlendirdi. Aynı bildirme onun İncil'i okumasını ve İsa'nın yaşamını takip etmesini sağladı. Francesco kutsal metinleri okuyarak İsa'nın yaşamını, tevazulu doğumunu, yoksulları düşünmesini ve çarmıha gerilmesini keşfetti. Kutsal metinlerde geçen İsa görüntüleri, Francesco'yu kalben ve aklen İsa görüntüsüne göre yaşamaya yönlendirdi. Bundan dolayı İsa'nın çarmıha gerildiği yer Francesco'nun kalbinde özel bir yere sahip olmuştur. Çünkü İsa, yoksul bir yaşam sürmüş ve insan sevgisinden dolayı kendini insanlara feda ederek çarmıhta acı çekerek ölmüştü.¹¹⁴

Aziz Francesco İsa'daki münzevilik ve yoksulluğa dayanan yaşamı benimseyip cemaatine de aynı şekilde İsa'yı takip ederek yaşamalarını öğütledi. Bundan dolayı tüm sahip olduklarını sattılar ve yoksullara verdiler. Kaba elbiseler giydiler ve utanç duymadan dilendiler. Çünkü İsa'nın kendisi sadakayla geçinmekten utanmamıştı. İsa kendisini bu dünyada onlar için yoksul yapmıştı. Bundan dolayı utanılacak bir durum olmadığını düşündüler. Bu yoksul İsa görüntüsü aynı zamanda Aziz Francesco'nun oluşturacağı kurallarda da görülmektedir. İsa'nın yaşamını taklit etme arzusu Francesco'nun ölüm döşeginde bile son bulmamış ve kendisini çıplak halde yere yatırılmasını isteyip İsa'yı yaşamında örnek alma arzusunu son ana kadar sürdürmüştür.¹¹⁵

Aziz Francesco İsa'nın yaşamını taklit etmekle aynı zamanda Tanrı'ya ulaşmak istiyordu. Francesco'nun yaptıkları aslında bunun birer göstergesidir. Yuhanna'da geçen “*Hiçbir zaman Tanrı'yı kimse görmemiştir. Baba'nın kucağında olan biricik Oğul,*

¹¹³ Lapsanski, a.g.e., ss.18-20.

¹¹⁴ Lapsanski, a.g.e., ss.41-43.

¹¹⁵ Lapsanski, a.g.e., ss.49-50.

kendisi onu bildirdi.”¹¹⁶ ve “Yol ve hakikat ve hayat Benim. Ben vasıta olmadıkça Baba’ya kimse gelmez. Eğer Beni tanımış olsaydınız, Babamı da tanımış olurdunuz, şimdiden onu biliyorsunuz ve gördünüz... Beni görmüş olan Baba’yı da görmüş olur.”¹¹⁷ hükmüyle Baba’ya giden yolun İsa’nın yaşamını taklit etmekten geçtiğini gördü. Bundan dolayı cemaatine Tanrı ile sevgiye dayanan bir ilişki kurmalarını öğütledi.¹¹⁸

d. Yoksul ve Münzevi Yaşam

İlk Fransiskanlar yoksul ve münzevi bir yaşam şeklini benimsemiştir. Bu, onların İsa’nın yaşamına öykünmelerinden ileri geliyordu ve buna münzeviliği de katmışlardır. Fransiskanlarla birlikte tarihte bir döneme girilmiştir. Çıplak ayak dolaşan, kötü elbiseler giyip parasız dolaşan ve buna rağmen hala mutlu yaşayan bu cemaat taraftarları hakkında insanlar farklı düşüncelere sahip olmuş, kimileri onların deli olduklarını düşünmüş, kimileri ise onları takdirle karşılayıp onlara hayranlık duymuştur.¹¹⁹

Francesco cemaat üyelerinden tüm varlıklarından vazgeçmelerini öğütlemiş ve eğer varlıkları varsa onları fakirlere vermeleri gerektiğini söylemiştir. İlk Fransiskanlar kurucularının emrine uyarak evsiz ve güzel elbiselerden yoksun yoksul bir yaşamla gezici vaizlik yapmışlardır. Günlük ekmeklerini çalışarak, kâfi gelmeyince de dilenerek kazanmışlardır. Mağaralarda veya çamurdan ve ağaç dallarından yapılmış kulübelere yaşamışlardır.¹²⁰ Sabatier, onların yaşamının günümüzdeki Umbrialı dilencilerin yaşamına benzediğini ve samanlıklarda, cüzamlıların kaldıkları yerlerde veya bazı kilise bahçelerinde uyuduklarını yazar.¹²¹

İlk Fransiskanların yaşamları sabah güneşine benzetilmiştir. Yoksulluktan büyük zevk almışlar ve tuttukları yoksulluk sözü onları engellerden ve yüklerden kurtarmıştır. İsa’nın havarilerine benzeyen ilk Fransiskanlar, yaşamlarından memnun ve

¹¹⁶ Yuhanna, 1:18.

¹¹⁷ Yuhanna, 14:6-9.

¹¹⁸ Lapsanski, a.g.e., ss.48-49.

¹¹⁹ Sabatier, a.g.e., ss.77-78; Bkz. Iriarte, a.g.e., s.10.

¹²⁰ Masseron ve Habig, a.g.e., s.27.

¹²¹ Sabatier, a.g.e, s.78.

huzurluydular. Çünkü yoksulluk cemaatlerinin altın kuralıydı.¹²² İlk Fransiskanerler bu altın kurala uyarak gittikleri kasabalarda barınacak yer istemişler ve eğer bu istekleri kabul edilmezse ahır, ocak veya kapı önleri gibi yerlerde kalmışlardır. İlk Fransiskanerler tuhaf giysileri, çıplak ayakları ve kaba cüppeleriyle ilk başlarda vaaz verdikleri yerlerde merak uyandırmalarına ve şüpheyle bakılmalarına neden olmuştur. Hatta bazıları onların deli veya sarhoş olduklarını söylemiştir. Kadınlar ve kızlar onlardan uzak durmuş ve hastalık taşıdıklarını düşünmüşlerdir.¹²³

e. Vaaz Hizmeti

Aziz Francesco, görevinin kendisini insanlığa adanmak olduğunu düşünmüştür. Bundan dolayı yandaşlarına gezici vaizlik ile inzivaya çekilmeyi öğretmişti. İnzivaya çekilme onlar için ruhani zenginliği elde etme ve kardeşliğin birbirine bağlanması açısından önemliydi. Cemaat, apostolik planında belirlenmiş bölgelere misyoner gönderip, özellikle de inanmayanlar için vaaz hizmeti yerine getirmiştir.¹²⁴ Çetin geçen vaaz yaşamında Francesco'nun ilk taraftarları sadece "Kutsal Ruhun Tesellisi"ni aradılar. Tüm dünyevi zevkleri bu kardeşliği sürdürmeleri olmuştur. Beraberce üstlendikleri bu vaaz hizmetinden döndüklerinde bir araya gelmişler ve sevinçlerini birbirlerine anlatmışlardır.¹²⁵

3. Rivo Torto ve Portiuncula Yaşamları

Fransiskanerler, cemaat kurallarının Roma'da onayından sonra inzivaya çekilecekleri yerler aradı. Sonra Francesco ve taraftarları Rivo Torto denilen yeri buldular. Roma ve Perugia arasında bulunan ve Assisi'ye bir saat yürüme mesafesinde olan Rivo Torto terk edilmiş harabe bir yerdi. İnşili çıkışlı bir arazide bulunan ve bu harabenin bir sahibi bulunmuyordu. Ayrıca bu yer cüzamlılar hastanesi olarak da işlev görüyordu.¹²⁶ Fransiskanerler buraya sonbaharda ve kışın taşınmışlardı. Burada başka terk edilmiş yerler de bulunuyordu. Buraya yerleştikten sonra her şeyden yoksun çalıştılar. Burası onlar için çok küçüktü ve orada çok nadiren oturuyorlardı. Fakat Francesco,

¹²² Bonnard, a.g.e., s.45.

¹²³ Masseron ve Habig, a.g.e., ss.27-28; Bkz. Englebert, a.g.e., s.94.

¹²⁴ Iriarte, a.g.e., s.12.

¹²⁵ Masseron ve Habig, a.g.e., s.28.

¹²⁶ Sabatier, a.g.e., s.108.

burada yaşayan birisinin sarayda yaşayan birinden daha çabuk cennete ulaşabileceğini söyleyerek cemaatine teselli vermiştir. Bundan sonra bu mekân, Francesco ve onun yandaşları için faziletlerini daha da artırdıkları bir yer ve kardeşlik için uygun bir mekan olmuştur.¹²⁷

Fransiskanların Rivo Torto'ya dönüşleri büyük rağbet gördü. Ayrıca burada eskiden düşündükleri saldırı beklentileri ortadan kayboldu. Bu inziva yeri onları karışıklıklardan korumak için oldukça korunaklı bir yer olsa da sonbaharda yaşanan sel baskılarından dolayı oldukça zorluk çekmişlerdir.¹²⁸

Francesco'nun insanları kendisine çekmesi oldukça önemlidir. Yoksullar kendilerine bir arkadaş, bir kardeş ve bir ortak bulduklarını düşünmüşlerdir. Francesco yüksek sesle ve ağlamaklı bir şekilde vaaz verirdi. Sözleri, onu takip eden bütün vatandaşların vicdanlarına bir yakarış içerirdi. Sabatier, bu durumu İsrail peygamberlerinin ifadelerine benzetir. Ona göre tıpkı Yahova gibi Francesco da Assisi'nin küçük yoksul adamıydı.¹²⁹

Rivo Torto hayatı Francesco için kişiliğinin bir parçası olan yoksulluk tutkusunu yaşamak ve bu yoksulluğu öğretmek için güzel bir mekân olmuştur. Rivo Torto, "Kutsal Alışveriş" (Sacrum Commercium) olarak isimlendirilen alegorik yapıtın bildirdiği gibi bütün yaratıkları kendi "kardeşi" gibi gördüğü yandaşları ve kendisi için yoksulluğun hanımefendisini tatbik etmek için uygun bir mekân olmuştur.¹³⁰

Aziz Francesco'nun ilk başlarda hanımefendisi olarak nitelendirilen yoksulluğu öğretmek için bulduğu barınak olan Rivo Torto'daki geçici ikamet, bir gün cemaatin ayin için toplandıkları sırada, bir köylünün yaptığı saygısızlıktan dolayı münferit olarak sona erdi. Francesco bu olaydan sonra cemaat üyelerini topladı ve burayı terk edip başka bir barınak aradı.¹³¹

Francesco bir süre rahatsızlık yaşamadan ayinlerini yapabilecekleri ibadet yerleri aradı. Francesco bazı piskoposlardan yardım istediye de bir sonuç alamadı.

¹²⁷ Englebert, a.g.e., s.102.

¹²⁸ Sabatier, a.g.e., s.110.

¹²⁹ Sabatier, a.g.e., s.114.

¹³⁰ Hopkins ve diğerleri, a.g.e., s.12, *Ana Britannica Genel Kültür Ansiklopedisi*, a.g.md., s.77.

¹³¹ Cuthbert, a.g.e., ss.124-125.

Sonunda Monte Subasio'daki bir manastır başrahibi onlara Portiuncula'ya gitmelerini önerdi. Bundan sonra Fransiskanlar Portiuncula'ya gittiler ve kiliseye gidenlerin geçici olarak konaklayabilmeleri için ağaç dallarından yapılmış küçük kulübeler yaptılar. Francesco'ya göre Fransiskanların, Tanrı'nın onları çağırımlarına her zaman hazır olmaları gerekirdi. Bundan dolayı cemaatinin ikamet ettiği yerler kalıcı mesken özelliği göstermemeliydi.¹³²

Sonraki yıllarda Portiuncula, Francesco'nun ve onun taraftarları için kutsal bir öneme sahip oldu. Fransiskanların orada geçirdiği günlerden dolayı Portiuncula, Katolik Kilisesinde Kutsal Topraklardaki en kutsal üç mabetten sonra gelen kutsal bir mekân olmuştur.¹³³

Burada tembelliğe müsaade edilmemiştir. Fransiskanlar, ibadette olmadıkları zaman çalışmaları gerekirdi. Herkesin bir mesleği olmalıydı. Bundan dolayı çalışmadıkları zamanlarda gece gündüz vaaz hizmetini sürdürdüler. Günlük yemek ihtiyaçları için çalışmaya veya dilenmeye gittiler. Tarlalarda mahsul toplama işleri yaptılar. İşleri bittiği zaman yanlarında kazandıkları ekmekle Portiuncula'ya geri döndüler. Aziz Francesco, keşişlerine para almalarını yasaklamıştı. Bundan dolayı çalıştıklarının karşılığını takas usulüyle alıyorlardı. Cemaat üyeleri çalışmadıkları zaman geçimlerini dilenerek sağlamışlardır. Bu durum, cemaate yeni katılan adaylar için öğrenmeleri gereken en zor ders olarak görülmüştür.¹³⁴

C. CEMAATİN YÜKSELİŞ DÖNEMİ (1212-1218)

Fransiskanlar, cemaat kurallarının Papa tarafından onaylanmasından sonra hızlı bir yayılma sürecine girdiler. Çok geçmeden cemaate önemli kişiler katıldı. Bu arada cemaatin kurumlaşmasını tamamlamak için yeni kurallar oluşturulmaya devam edildi. Bu kuralların yayılması için çeşitli ülkelere misyonerler gönderildi. Bu sayede Fransiskanlar özellikle de Fransa, Almanya, İngiltere ve İspanya gibi ülkelerde yayılma alanı buldu. Bu görevler sadece Avrupa ile sınırlı kalmadı ve Francesco'nun girişimiyle İncil'e dayanan cemaat kuralları İslam ülkelerinde de yayılmaya çalışıldı.

¹³² Cuthbert, a.g.e., s.126.

¹³³ Cuthbert, a.g.e., s.123.

¹³⁴ Cuthbert, a.g.e., ss.128-134.

1. Azize Clare'nin Cemaate Katılması ve İkinci Cemaat Kolunun Kurulması:

Clare, 1194 yılında Assisi'de doğdu ve Francesco'dan yaklaşık yirmi yaş daha küçüktü. Clare, Offreduccio'nun soylu ailesine mensuptu.¹³⁵ Onun ilk yaşamından anlaşıldığına göre kendisine birtakım faziletlerin bahşedildiği görülür. Çocukluk yıllarından itibaren daha çok kendisini duaya ve çile çekmeye adanmış, kızlık döneminde dünyevi işlerden hoşlanmamış ve daha çok ruhani hayata özlem duymuştu. Bu arada Aziz Francesco'nun yoksulluk ve dilenmeyle ilgili şöhretini duymuştu. 18 yaşındayken Aziz Francesco'nun Assisi'deki San Giorgio Kilisesi'ndeki bir vaazına katıldı. Aziz Francesco (Paverello)'nun vaazından oldukça etkilendi ve onun ilahi sözleri Clare'nin kalbinde Fransisken yaşamına karşı bir istek oluşturdu. Boş ve önemsiz işlerden ve lüks yaşamdan ayrılarak kendini yoksullara hizmet etmeye adamaya karar verdi. Daha sonra gizlice Francesco'yu aramaya başladı ve Kutsal Kitap'a göre yaşayabilmek için ondan yardım istedi. Aziz Francesco, Clare'nin Tanrı tarafından seçilmiş kişilerden biri olduğunu fark etti. Ayrıca birçok kişinin onu örnek alarak takip edebileceklerini önceden görerek ona yardım etmeye söz verdi.¹³⁶

Azize Clare'nin cemaate katılması cemaat kurallarının kadınlar arasında da yayılması için oldukça etkili olmuştur. Clare'nin içindeki hizmet etme hevesi Francesco'nun öğretileriyle birleşince ortaya "Azize Clare Cemaati" diye anılacak ikinci cemaat kolunun oluşturulmasını sağlamıştır.

Francesco 1212 yılında paskalyadan önceki Pazar günü Clare'ye babasının evini terk edip Portiuncula'ya gelmesini söyledi. Clare, bu söze uyarak evini terk etti ve Fransiskenlerin sabah ibadeti sırasında Portiuncula'ya geldi.¹³⁷ Daha sonra Francesco havarilerine söylediği cümleleri tekrar okudu. Clare, onlar gibi yaşayacağına ve İsa Mesih'in hizmetinde olacağına söz verdi. Saçları kesildi ve daha sonra Francesco onu bir saat uzaklıktaki Benedictine rahibelerinin evine yerleştirdi. Clare burada bir süre

¹³⁵ Sabatier, a.g.e., s.147.

¹³⁶ Paschal Robinson, "St. Clare of Assisi", *The Catholic Encyclopedia*, Vol.IV, New York: Robert Appleton Company, 1908, <http://www.newadvent.org/cathen/04004a.htm>. (Erişim: 09 Ocak 2008), par.2.

¹³⁷ Sabatier, a.g.e., s.152.

kaldı ve bundan sonra yapılacakları bekledi. Daha sonra Francesco Clare'yi San Damiano Kilisesi'ne yerleştirdi.¹³⁸

Bundan sonra Francesco, 1212'de bu kez kadınlar için, sonradan Azize Clare için yeni kurallarını oluşturdu. Böylece Francesco'nun "Second Order" olarak da bilinen Kız Kardeşler Cemaati (Clare Cemaati) (Order of Poor Ladies veya Poor Clares kuruldu.¹³⁹

2. Dördüncü Lateran Konsili'ne Kadar Cemaatte Durumlar (1212-1215)

Azize Clare'nin cemaatin hizmetine girmesinden Dördüncü Lateran Konsili'ne kadar olan dönem için tam olarak kronoloji vermek zordur. Bu dönemin en önemli özelliği Aziz Francesco'nun inanmayanlara yaptığı misyonerlik faaliyetidir. 1212 yılında Avrupa'da Müslüman Araplara karşı bir korku oluşmuştu. Çünkü Fas'ın ve İspanya'nın bir bölümünü elinde bulunduran Faslı en-Nazir, yakında Roma'ya gelip kiliseyi ortadan kaldıracağını söylemişti. Bunun üzerine Papa III. Innocent, her yere haberciler yollayarak Hristiyan dünyasının silahlarına sarılmasını emretmiştir. Fakat bu sıralarda çoğu Hristiyan başka yerlerde savaşmakla meşgul olduğundan 1212 yılında İspanyollar Las Navas'ta yalnız başlarına savaşmak zorunda kaldılar. Buna rağmen İspanyollar zafer kazanmış ve bu zafer tüm Avrupa'da yankı bulmuştur. Bu zafer onlara Faslılardan kurtulmada bir ümit oluşturmuştur.¹⁴⁰

Haçlı seferlerinin yaşattığı coşku havası o sıralarda Portiuncula'ya ulaştı ve Francesco artık Doğu'da İsa'nın mesajını iletmek için misyonerlik faaliyetlerine başlamanın zamanının geldiğine inandı. Francesco, kendisini takip eden birçok insanın İsa'nın yaşamını taklit etmesine dayanarak inanmayanların da kalplerinin İncil'e açılabileceğini ve Müslüman Arapların Hristiyanlaşabileceğini düşündü. Bundan dolayı 1212 yıllarının sonlarında kendisine eşlik eden bir arkadaşıyla Suriye'ye gitmeye karar verdi. Bir gemiyle yola çıktılar. Ancak rüzgârdan dolayı Dalmaçya kıyılarına sürüklendiler ve tekrar İtalya'ya döndüler.¹⁴¹

¹³⁸ Sabatier, a.g.e., ss.152-155.

¹³⁹ *Ana Britannica Genel Kültür Ansiklopedisi*, a.g.md., s.77; Robinson, "St. Clare of Assisi", par.3.

¹⁴⁰ Englebert, a.g.e., s.155.

¹⁴¹ Englebert, a.g.e., s.156.

Francesco bundan sonraki dönemde kendini Merkez İtalya'nın evanjelizasyonuna adadı. 1213 yıllarında inzivaya çekilmek için uygun bir yer olan tepelerle çevrili La Verna Dağı'na gitti.¹⁴² 1214 yıllarında Müslüman ülkelerine misyonerlik yapma projesini yeniden düşündü ve bu kez gitmesi gereken yerin Fas olduğunu düşündü. Orada İsa'nın İncil'ini vaaz etmeyi planladı. Ona bu yolculuğunda Quintavalleli Bernard da eşlik etti. İspanya'ya doğru yola çıktıklarında gidecekleri yere çabuk ulaşmak için çok hızlı ve hevesli davrandı. Fakat onun bu hevesi yarıda kesildi ve şiddetli bir hastalığa yakalanmasından dolayı geri dönmek zorunda kaldı.¹⁴³

Francesco, Doğu'ya gitme girişiminden önce Toskana ve Umbria'nın kuzeyinde birçok apostalik görevler yapmıştı. Bu görevlerinde çok sayıda yeni kardeşler cemaate katıldı. Pisa'da daha sonra cemaatte önemli bir yere sahip olacak olan Albert ve Agnello keşişlerini cemaatine kattı. Floransa'da 1227 ve 1232 yıllarında başpapaz olacak olan Parentili John da Fransiskenlere katıldı. Ayrıca Cortana bölgesinde cemaatin sonraki dönemlerde yönetimini üstlenecek olan Elias ve Guido'da cemaate kabul edildi. Francesco ve taraftarları bundan sonra birçok yere ulaştılar ve İncil'i inanmayanlar arasında da yaymaya gayret ettiler. Böylelikle Fransiskenler çok hızlı bir şekilde çoğalma dönemine girdi.¹⁴⁴

3. Dördüncü Lateran Konsili ve Cemaatte Yaşanan Gelişmeler (1215-1217)

Francesco'nun biyografisini yazanlardan hiçbirisi onun hakkında bir söz söylememesine rağmen, tarihçiler Francesco'nun Dördüncü Lateran Konsili'nde bulunduğunu veya bu konsilde alınan kararlara etki ettiğini kabul eder.¹⁴⁵

Papa III. Innocent tarafından yapılan Dördüncü Lateran Konsili, yüz elli yıl içerisinde yapılan altı Lateran Konsili arasında önemli bir yere sahip olmuştur. Bu toplantı aynı zamanda Ortaçağ boyunca yapılan en büyük toplantı kabul edilir ve bu çağda sosyal ve ekonomik yapıya zarar vermenden Hristiyanlıkta bazı büyük değişikliklerin yapılmasını sağlamıştır. Konsil toplantısı 11 Kasım 1215'te büyük bir

¹⁴² Robinson, "St. Francis of Assisi", par.12.

¹⁴³ Englebert, a.g.e, ss.156-157.

¹⁴⁴ Englebert, a.g.e., ss.157-159.

¹⁴⁵ Englebert, a.g.e., s.170.

kalabalığın olduğu Aziz John Lateran Kilisesi'nde açıldı. Bu toplantıya Bütün Avrupa ve Yakın Doğu devletlerinin temsilcileri ve kilise delegeleri katıldı. Toplantıda dört yüzden fazla piskopos, sekiz yüz kadar manastır başrahibi ve keşişi ve tüm eyaletlerin temsilcileri hazır bulundu.¹⁴⁶

Konsilin gündeminde Kutsal Topraklar'ı Müslümanların elinden kurtarmak ve kilisenin reforme edilmesi vardı. Papa konuşmasında Kutsal yerlerin Müslümanların elinde olmasından dolayı üzüntü duyduğunu ifade etti ve dua ederken Yehova'nın sabrının sonunda seslice ağladığı Hezekiel'de geçen şu sözleri kullandı:

“Ve kulağıma yüksek sesle bağırıp dedi: Şehrin üzerine konulmuş olanları, her birinin elinde helak edici silahı olarak, yaklaştırın. Ve işte, şimale doğru olan yukarı kapının yolundan altı adam geldi, her birinin topuzu elinde idi ve aralarında ketenler giyinmiş ve belinde de dividi olan bir adam vardı... Ve Rab ona dedi: Şehrin içinden, Yeruşalimin içinden geç ve onun içinde yapılmakta olan bütün mekruh işlerden ötürü inleyip figan eden adamların alınlarına işaret koy.”¹⁴⁷

Fransiskan cemaatinin, isimlerini Papa III. Innocent sayesinde bu konsil sırasında edindikleri söylenir. Bundan dolayı III. Innocent'in cemaate yapmış olduğu iyilikler yadsınamaz. Ayrıca o dönemde Aziz Benedict kurallarına uymadığı müddetçe dini kuralların onayı kabul edilmiyordu. Fakat III. Innocent bu ölçütün beş yıl kadar önce onayladığı Fransiskanlar için geçerli olmadığını ilan ederek onlara ayrıcalık tanıdı. Bazıları bu konsilde kilise reformunda Francesco'nun etkili olduğunu iddia eder. Bu görüşü desteklemek için Fransiskanların kullandığı “T” harfini gösterirler. Papa, TAU (T) harfini reform amblemi için kullanmıştı ve bu amblemin bundan sonra Francesco'nun arması olmasından hareketle Francesco'nun bu reformda etkili olduğu söylenir.¹⁴⁸

1217 yılı Fransiskan hizmet kurumları için önemli bir yıl olmuştur. İtalya ve diğer ülkelerde belli bölgelerde papazlıklar oluşturuldu. 1218 yılında cemaat genel meclis toplantısı düzenledi. Portiuncula'da yapılan genel meclis toplantısına Aziz Dominic ve bazı yandaşları da gelmişti. Burada Aziz Francesco ile görüşen Aziz Dominic, Fransiskanların dünyevi ihtiyaçlardan uzak duran münzevi yaşamları

¹⁴⁶ Philip Hughes, *A History of the Church*, Vol.2, London: Sheed & Ward, 1952, ss.373-375.

¹⁴⁷ Hezekiel, 9:1-4.

¹⁴⁸ Englebert, a.g.e., ss.172-173.

karşısında hayrete düşmüştür. Francesco, cemaatindekilere yiyecek ve içecek gibi kaygılarla kendilerini rahatsız etmemelerini öğütlemişti. Fransiskenlerin coşkusu, yoksul ve münzevi bir yaşam sürmeleri Aziz Dominic'i çok etkilemiştir. Aziz Dominic, Fransiskenlerin maddiyata önem vermeyen yoksul hallerini gözlemiş, İsa'nın yoksullarını doyuracağı anlayışıyla mal-mülk edinmeyen, aç ve parasız gezen Aziz Francesco ve cemaat üyelerinin deli olduklarını düşünmüştü. Ancak daha sonra kendisini bu düşüncesinden dolayı suçlar ve onların evanjelik yoksulluğunu taklit ederek¹⁴⁹ bundan sonra yaptığı görevlerinde Aziz Francesco'yu örnek almıştır. Örneğin Segovia'ya gittiği zaman Fransisken örneğini takip eden Dominic, şehrin dışında kayalar arasında gizli bir inziva yeri bulup zaman zaman insanlara vaaz etmek için buradan şehre inmiştir. Onun yaşam şeklini değiştirmesi çok ani bulunmuştu. Bundan dolayı bazı yandaşları ona karşı çıkmış ve onu bu şekilde takip etmeyi reddetmişlerdir.¹⁵⁰

4. Hristiyan Ülkelerine Yönelik Misyonlar

Her yıl Pentakost gününde şövalyelerini yuvarlak bir masa etrafında toplayan Kral Arthur örneğinde olduğu gibi, Aziz Francesco cemaatini kurmasından sonra geleneksel meclis toplantıları yaptı. Aziz Francesco bu toplantılarla ilk yandaşlarını görme ve cemaate yeni girenlerden haberdar olma fırsatını buldu. Ayrıca Aziz Francesco bu toplantılarda onlara tavsiyelerde bulundu ve kurallara yeni hükümler ekledi.¹⁵¹

Bu genel toplantıların en önemlilerinden biri de Mats Genel Toplantısı olmuştur. Bu toplantıya altmışarlı veya yüzerli gruplara ayrılmış beş bin keşiş katıldı. Bu keşişler tamamen vaaz görevi yapan ve ruhani şeylerden bahseden kimselerdi. Ayrıca bir askeri kampta görülebilecek disiplin içerisinde hareket ediyorlardı. Bu keşişlerin bazıları, yaz mevsimi olduğundan açık havada uyumuş, bazıları da çalılardan yapılmış barakalarda ve diğer yerlerde uyumuşlardır. Francesco burada keşişlerine itaat edeceğine ve tüm Hristiyanlık için dua edeceğine söz vermişti. Onları zorluklar karşısında sabırlı olmaya ve Tanrı ve insanlar ile barış içinde yaşamaya teşvik etti.

¹⁴⁹ Sabatier, a.g.e., ss.218-221; Englebert, a.g.e, ss.172-173, 188-189.

¹⁵⁰ Sabatier, a.g.e., s.221.

¹⁵¹ Englebert, a.g.e., s.187.

Ayrıca söylediği tüm bu şeylerin haricindeki dünya işlerini önemsememelerini tavsiye etti. İncil’de öğretildiği gibi yoksulluk aşkının önemini vurguladı. Mats Genel Toplantısı Francesco’nun onlara günahsız bir şekilde dünyadan kurtulmaları gerektiğini öğütlemesiyle sona erdi. Sonra Tanrı’nın ve kendisinin takdisiyle onları bölgelerine geri yolladı.¹⁵²

Daha önce de belirtildiği gibi 1217 yılında yapılan toplantıyla cemaatin il yönetimlerine bölünmesi ve cemaatte bölgesel papazlıkların kurulması, cemaatin idaresinde yeni bir safha başlatmıştır. Yapılan genel toplantıda cemaatteki hızlı büyümenin bir sonucu olarak İtalya dışındaki ülkelere cemaat kurallarını yaymak için papazlıklar kurulması kararı alınmıştı. Bu yılda altısı İtalya’da, ikisi Fransa’da ve Almanya, İspanya ve Yakın Doğu’da birer tane olmak üzere on bir bölgesel yönetim kuruldu. İki yıl sonra da Britanya Adası’nda yeni bir papazlık oluşturuldu.¹⁵³

Bu toplantıdan sonra dört genel meclis toplantısı daha yapıldı. Bunlardan 1221 ve 1224’de yapılan toplantılarda yabancı ülkelere yönelik görevlendirmelere devam edildi. Aziz Francesco, gönüllülerin görevlendirildiği bu seferlerin tehlikeli olabileceğinin farkındaydı. Gönüllüler görevlendirildikleri ülkelerin dillerini ve adetlerini bilmiyorlardı. Francesco, onlara sadece tevazulu bir şekilde yolculuk etmelerini, çok dua etmelerini ve karşılarındakilerle kibirli bir şekilde konuşmamalarını söylemişti. Ayrıca parasız ve yetkisiz gidiyorlardı. Onlar sadece Francesco’nun isteklerine uygun olarak bu göreve çıkmışlardı. Bu yüzden onlar aleyhine gittikleri yerlerde her türlü şüphe oluşabilirdi. Zira bunun örneği Almanya’ya gittiklerinde onların istilacılardan sanılmalarına yol açılmasında görülmüştür.¹⁵⁴

Aziz Francesco İncil’deki hükümlere dayanarak tüm insanların Hristiyanlığa girmeleri için çabaladı. Ona göre Tanrı’nın sözleri her yerde duyurulmalı ve Baba, Oğul ve Kutsal Ruha’a tüm insanların inanıp Hristiyan olmaları sağlanmalıydı. Bu sebeple Aziz Francesco cemaat üyelerini Hristiyan ülkelere görevlendirirken kendisi de İslam

¹⁵² Englebert, a.g.e., ss.187-189.

¹⁵³ John Moorman, *A History of the Franciscan Order from Its Origins to the Year 1517*, Chicago: Franciscan Herald Press, 1988, s.64.

¹⁵⁴ Englebert, a.g.e., ss.189-191.

lkelerine misyonerlik yapmak için haçlılara katılarak yanındaki arkadaşlarıyla birlikte Mısır'a gitmek üzere yola çıkmıştır.¹⁵⁵

Cemaat yeleri Francesco'nun emriyle Avrupa'nın birçok ülkesine dağıldı. Bunlardan en önemli görevlerin yapıldığı lkeler Fransa, Almanya, İspanya ve İngiltere olmuştur. Gittikleri yerlerde papazlıklar kurmuşlar ve bu sayede cemaat, Avrupa ilerine yayılma imkânı bulmuştur.

a. İtalya

Fransiskanların İtalya'da sahip oldukları ilk yer 1213'de elde ettikleri La Verna Dağı'ydı. Bu yerin inziva yeri olarak kullanılması düşünülmüştü. Daha sonra buraya hitabet yeri olarak kullanmak için bazı sade yapılar yapıldı. Yaklaşık iki yıl sonra cemaate Subasiolu keşişler tarafından Carceri olarak bilinen Assisi yakınlarında küçük bir inziva yeri daha verildi. Tipik Fransiskan yerleşkelerinden biri olan bu yer çok sayıda yontulmuş mağaradan oluşuyordu. Daha sonraki zamanlarda Rieti Vadisi'nde küçük bir inziva yeri daha yapıldı. Francesco, cemaatine tahtadan gösterişsiz küçük evler yapmalarını ve taş kullanmamalarını öğütlemiştir. Ayrıca cemaat üyelerinin kalıcı yerleşkeler kurmaları yasaklanmıştı. Gittikleri yerlerde terk edilmiş hastane veya küçük evlerde kalıyorlardı. Buna rağmen bunun istisnaları da olmuştur. Örneğin cemaat üyelerinin bu kurala uymayarak Bologna'da yaptıkları ilk kalıcı mesken tepkiler üzerine niversiteye çevrilmiştir.¹⁵⁶

Cemaatin Roma'daki ilk evlerini nasıl kurdukları belirsizdir. Bazı görüşlerde Francesco, Doğu'ya seyahatinden önce Roma'ya gitmiş ve orada cemaatine geceyi geçirmeleri için kalıcı evler tahsis edilmişti. Francesco Roma'dayken kardinal Leo Brancalone'nin evinde kalmıştı. Bundan sonra Francesco'nun ölümüne kadar Roma'da cemaat için ev yapılmadı.¹⁵⁷

Cemaatin Floransa'da da ilk evlerine ne zaman sahip oldukları bilinmemektedir. Buraya geldiklerinde Santa Croce Kilisesi yanına yerleşmişler ve daha

¹⁵⁵ Johannes Jrgensen, *Saint Francis of Assisi*, T.O'Conor Sloane (ev.), New York: Longmans, Green and Co., 1926, ss.202-203.

¹⁵⁶ Moorman, a.g.e., ss.62-64.

¹⁵⁷ Moorman, a.g.e., s.64.

sonra 1228’de resmi papa izniyle burası cemaate verilmiştir. Fransiskanlar Milan’a gittiklerinde halk ve piskoposlar tarafından yardım görmüşlerdir. Ancak 1233 tarihinden önce orada kalıcı yerleşkeler kurduklarına yönelik bir delil bulunmamaktadır.¹⁵⁸

b. Fransa

Fransa’da görevli olan keşişler Fransa’ya gittiklerinde ilk başta yıkıcı niyetlerle orada oldukları düşünöldü. Fransiskanlar herhangi bir referans göstermeden Sorbon teologlarına ve piskoposlara cemaat kurallarını anlattılar. Onların Katolik oldukları düşünöldü. Fakat bunun yanında Papaya daha fazla bilgi almak için yazı yazdılar. Bu yazıya, 1219 yılında Papa III. Honorius, Fransiskanların üstün Hıristiyanlar oldukları ve onlara iyi davranılması gerektiği şeklinde cevap verdi. Ancak bu tasdik onları korumak için yeterli olmamış ve başka bir onaya ihtiyaç duyulmuştur. Bu, 29 Mayıs 1220 yılındaki Fransiskanların tehlikeli olmadıklarını ve onlara güvenilmesi gerektiğini ifade eden resmi papa bildirgesiyle sağlanmıştır.¹⁵⁹

1217 genel meclis toplantısında Fransa’da iki bölgesel papazlık kurulması tasarlanmıştı. Fransa’nın güneyine gitmek üzere John Benelli görevlendirildi. Bu ilk görevlendirme çok etkili olmayınca iki yıl sonra ikinci bir girişim daha yapıldı. Bu ikinci girişim daha iyi sonuçlar verdi. Ancak cemaatin 1226’dan önce burada herhangi bir yerleşkesinin olup olmadığı bilinmemektedir.¹⁶⁰

Cemaatin Fransa’da yayılmasında en büyük rol oynayanlardan biri de Portekiz asıllı Padualı Antony’dır. Antony cemaate girmeden önce dilenen bu mendikant Fransiskanları görünce onlara ilgi duymuş ve cemaate katılmıştı. Cemaatte birçok görevler üstlenen Antony’nin 1221’deki genel meclis toplantısından sonra Fransa’ya gitmekle görevlendirildiği bilinir. Bilge bir kişi olan Antony, Fransa’da dalaletin çokluğunu biliyordu ve Albililere karşı mücadele veren cemaate yardım etmeyi düşünmüştü. Ayrıca 1224’te Aquitaine’de iki bayan manastırının yapılmasına yardım

¹⁵⁸ Moorman, a.g.e., s.64.

¹⁵⁹ Englebert, a.g.e., ss.193-194.

¹⁶⁰ Moorman, a.g.e., s.65.

etmiştir. Fransiskanlar bu zamana kadar Nice, Bordeaux, La Reole, Saint Jean d'Angely ve Puy'da beşten fazla ev kumuştur.¹⁶¹

Fransa'nın kuzeyinde ise Pacifico büyük başarılar göstermiştir. Burada Fransiskanların 1219 yıllarında Paris sınırına ulaştıkları tahmin edilmektedir. Haziran 1219 ve Mayıs 1220 yılları arasında Paris'e girmişler ve 1223'te kendilerine evler yapmışlardır. Pacifico 1223'e kadar bölgesel papazlık oluşturulmuş ve onun zamanında birkaç bayan manastırı kurulmuştur.¹⁶²

c. Almanya

Fransiskanlar, 1219 yılında Fransa, Almanya, Macaristan, İspanya ve İtalya'nın ulaşılmayan bölgelerine misyonerlik faaliyetleri başlattı. Ancak bunlardan Almanya ve Macaristan üzerine yapılanları tamamen başarısızlıkla sonuçlandı.¹⁶³ Almanya görevi Pennalı John liderliğinde ve altmış cemaat üyesinden oluşan bir grupla yapıldı. Onların hiçbirisinin "ja" (evet)'nin haricinde Alman dili hakkında hiçbir bilgisi yoktu. Bildikleri kelime olan "ja" yı eğer kendilerine yiyecek veya kalacak yer isteyip istememeleri sorulduğunda söyleyeceklerdi. Bu kelimeyle basitçe isteklerini elde edeceklerini düşünmüşlerdi. Ancak kendilerine heretik (kâfir) veya istilacı olup olmadıkları sorulduğunda da aynı cevabı verince tutuklanıp hapse atıldılar ve dövölüp kırbaçlandılar. Daha sonra başarılı olamadıklarını anlayınca hızlıca bu ülkeyi terk edip İtalya'ya geri döndüler.¹⁶⁴ Başarısızlıkla sonuçlanan bu ilk girişim Fransiskanların üzülmelerine ve cesaretlerinin kırılmasına neden oldu. Almanya'da gördükleri eziyetten duydukları sıkıntıdan dolayı Almanların gaddarlıklarından koruması için zaman zaman Tanrı'ya dua etmişlerdir. Çünkü Almanlardan gördükleri eziyet, onlarda büyük etki yaratmıştır.¹⁶⁵

Bu ilk görevler yeterli hazırlıklar yapılmadığını için büyük ölçüde başarısızlıkla sonuçlanmıştır. Cemaat üyeleri gittikleri ülkelerle ilgili ne bir bilgi edinmişler ne de dillerini öğrenmişlerdi. Çok geçmeden bu konuda eğitim aldılar ve

¹⁶¹ Moorman, a.g.e., s.66.

¹⁶² Moorman, a.g.e., s.66.

¹⁶³ Moorman, a.g.e., s.67.

¹⁶⁴ Jörgensen, a.g.e., s.192; Moorman, a.g.e., ss.67-68; Englebert a.g.e., s.196.

¹⁶⁵ Sabatier, a.g.e., s.222.

daha dikkatli hazırlıklar yaptılar. Ayrıca bundan sonra Aziz Francesco, keşişlerinin bu tür sıkıntılarla karşılaşmamaları için gittikleri bölgelere resmi papa mektuplarıyla gitmelerine karar verdi. Bu mektuplar onlar için bir pasaport görevi görecekti. Bu papa mektupları örneklerinden biri şu şekildedir:

“Sevgili oğlumuz Francesco kardeş ve onun hayat arkadaşları, Roma kilisesinin onayını hak etmiş bir yaşam şeklini seçen, bu dünyanın kibrini terk eden, çeşitli bölgelerde Tanrının sözlerini yayan, havariler gibi yaşayan Fransiskanlardır. Bu mektupla yukarıda sözü edilen cemaat keşişlerinin iyi Katolikler olarak görülmesini teşvik ediyor ve onlara saygı gösterilmesi ve iyi davranılması konusunda sizi uyarıyoruz...”¹⁶⁶

Bu arada bilgili ve yetenekli bir keşiş olan Speyerli Caesar onlara yeni bir fırsat vermiştir. Paris’te eğitim almış bir vaiz olan Caesar, Elias döneminde cemaate girmeye ikna edilmişti. Caesar’a güvenilerek 1221 yılında Almanya’ya yeni bir görev düzenlendi. Fransiskanlara, Almanya’ya gitmeden önce hayırsever halk tarafından yeni elbiseler verildi. Zorlu bir yolculuğun ardından Almanya’ya ulaştılar ve orada kendilerine bir piskopos tarafından ev verildi ve burası Almanya’daki ilk Fransiskan manastırı oldu. Birkaç hafta içerisinde yeni cemaat grupları geldi. Caesar burada 31 cemaat üyesinin katıldığı ilk bölgesel meclis toplantısını yaptı. Bu toplantıda genişleme ve yayılma planları yapıldı. 1222 yılının yazında Caesar başka bir meclis toplantısı daha düzenledi. Birkaç ay içerisinde cemaate girenler arttı ve başarılı görevler yapıldı. Cemaatin Almanya içlerine yayılması bundan sonra da devam etti. Würzburg, Mühlhausen, Münih ve Bamberg gibi şehirlerde yeni cemaat evleri kuruldu.¹⁶⁷

d. İspanya

İspanya’yı ilk ziyaret eden Fransiskanlar, 1219-10 yıllarında St. James Tapınağı’na sefer yapan Giles ve Bernard’tır. Bundan birkaç yıl sonra da Aziz Francesco’nun kendisi Müslümanlara vaaz verme amacıyla İspanya’ya gitmişti. Burada Compostela’yı ziyaret eden Aziz Francesco, cemaat üyeleri için kalacak yer verilmesi

¹⁶⁶ Sabatier, a.g.e., s.222.

¹⁶⁷ Moorman, a.g.e., ss.68-71.

teklifini kabul etti. Bu dönemde Compostela, Burgos, Barcelona, Ciudad Rodrigo, Arevalo ve Logrono'da sade manastırların kurulduğu tahmin edilir.¹⁶⁸

1217 yılındaki toplantıda alınan kararlarla birlikte Francesco'nun daha önce başlattığı görevi desteklemek için İspanya'ya yeni cemaat üyeleri gönderildi. İlk başlarda bu Fransiskenler gittikleri yerde Albililerden oldukları zannedilerek hakarete maruz kaldılar. Daha sonra Kraliçe Sancia tarafından destek görüp koruma altına alındılar. Daha sonra Lisbon ve Lerida'da bir manastır ve başka evler kurdular. 1219 yılında Parentili John liderliğinde yeni bir sefer daha yapıldı. Yüzden fazla Fransisken bu sefere katıldı. Ayrıca burada Müslümanlarla karşılaştılar. Cemaatin burada birçok ev kurduğu bilinmektedir.¹⁶⁹

e. İngiltere

İngiltere'ye Fransiskenler ilk 10 Eylül 1224 yılında ayak bastılar. Dokuz kişiden oluşan bir grup kurdular. Otuz yaşlarında bir diyakoz olan Pisalı Agnellus bu grubun liderliğini üstlendi. Onunla birlikte Ingworthlu Richard, Devonlu Richard ve Essebyli William adında üç İngiliz Fransisken de bulunmaktaydı. İlk Fransiskenler Dover'e ve daha sonra da Canterbury'e gittiler. Burada Dominiken keşişleri tarafından birkaç gün misafir edildiler. Cemaat üyeleri Londra'ya ulaştıklarında Dominikenler tarafından karşılandı ve onlara kışı geçirmeleri için barınak temin edildi.¹⁷⁰

İki İngiliz Fransisken olan Richardlar daha sonra Oxford'a ulaştı. Burada cemaate birçok seçkin ve eğitimli insan katıldı. 1224-1225 yılı sırasında Canterbury, Londra ve Oxford'ta olmak üzere üç Fransisken yerleşim yeri oluşturuldu. Daha sonraki yıllarda cemaat, İngiltere'nin önemli bölgelerine ulaştı. Birçok kişi cemaate katıldı ve büyük başarılar elde edildi.¹⁷¹ Oraya varmalarından on yıldan daha kısa bir süre içinde Adam de Marisco, Cornwalllu Richard, Robert Grosseteste ve Roger Bacon gibi bilginleri cemaatlerine aldılar ve yirmi yıl sonra 42 den fazla manastır kuruldu.¹⁷²

¹⁶⁸ Moorman, a.g.e., s.71.

¹⁶⁹ Moorman, a.g.e., ss.71-72.

¹⁷⁰ Moorman, a.g.e., s.72; Mrs. Hope, *Franciscan Martyrs in England*, London: Burns and Oates, 1878, ss.7-10.

¹⁷¹ Moorman, a.g.e., s.73.

¹⁷² Englebert, a.g.e., s.201.

5. İslam Ülkelerine Yönelik Misyonerlik

1218 yılının yazında Papa III. Honorius tarafından tüm haçlı güçleriyle Doğu'da Mısır yönüne doğru yeni bir haçlı seferi başlatıldı. Bu sırada Aziz Francesco 1212'deki başarısızlıkla sonuçlanan Doğu seyahati planını yeniden düşündü. Haçlılarla birlikte Doğu'ya gitmeyi, Hristiyanlığı ve İncil'e dayanan kurallarını yaymada uygun bir fırsat olarak düşündü.¹⁷³

Bu seferden iki yıl kadar önce Ugolino, Francesco'nun Fransa'ya gitmesini engellemişti. Bu kez Ugolino Francesco'nun Doğu'ya gidişine karşı çıkmamıştır. Bu kez isteklerini yerine getirmesi için onu serbest bırakmıştır. Iriarte, Ugolino'nun bu kez karşı çıkmamasını onun yokluğunda dönecek olan bir plandan bahsederek yorumlar. Bu arada Aziz Francesco yola çıkmadan önce sadık üyeleri Matthew ve Gregory'yi yerine vekil olarak tayin etti. Matthew Portiuncula'da kaldı. Diğerleri de bölgeler arasında dolaşmakla görevlendirildi.¹⁷⁴

Aziz Francesco yaz ortalarında Portiuncula'yı terk etti ve Mısır'a yapılacak sefer için haçlıların olduğu Ancona'ya gitti. Birçok Fransisken onunla birlikte gitmek istediye de gemi kaptanı 12'den fazla kimseye müsaade etmedi. Bu yolculukta Francesco'ya Cataniolu Peter, Barbaro, Sabbatino ve Illuminato da eşlik etti.¹⁷⁵

Fransiskenlerin Haziran'ın ortalarında Aziz Jean d'Acre'de karaya çıktıkları tahmin edilmektedir. Oraya vardıklarında Francesco Hristiyan ordusunun ahlaki durumlarını gördüğünde üzüntü duymuştur. Çok sayıda piskopos ve apostolik elçi olmasına rağmen orduda disiplinin bozuk olduğunu gördü ve bu Hristiyan ordusunun mutlaka yenileceğini tahmin ederek orduya tavsiyelerde bulundu. Ancak onu kimse dinlemedi ve sonuçta 29 Ağustos'ta Müslüman Araplar karşısında büyük bir yenilgiye uğradılar. Onun bu tahmini ona büyük başarılar kazandırdı. Ünü Avrupa'nın birçok yerine yayıldı ve geleceği gören ve aydınlatıcı bir insan olarak görülmesini sağladı.¹⁷⁶

¹⁷³ Sabatier, a.g.e., s.223.

¹⁷⁴ Iriarte, a.g.e., s.19.

¹⁷⁵ House, a.g.e., s.201.

¹⁷⁶ Sabatier, a.g.e., s.228; Bkz. David Flood ve Thaddee Matura, *The Birth of a Movement: A Study of the First Rule of St. Francis*, Paul Schwartz ve Paul Lachance (çev.), Chicago: Franciscan Herald Press, 1975, ss.209-210.

Francesco'nun bu Doğu seferindeki en önemli faaliyetlerinden biri de Eyyubi Sultanı el-Kamil ile konuşmasıdır. Ancak bu konuşmanın nasıl ve ne şekilde olduğu konusunda ayrıntılı bir bilgi bulunmamaktadır.

Francesco bu haclı seferlerinde ölen Hristiyanlar için büyük üzüntü duymuş ve bu durum karşısında Hristiyanlığı kabul etmesi ve bu karşı duruşunu terk etmesi için Sultanın yanına gitmeye karar vermiştir. Haclılar Dumyat şehrini kuşatırken Francesco gizlice Müslümanların olduğu yere geçti. Müslüman askerler Francesco'yu ilk gördüklerinde kuşkulunmuşlardı. Ancak çok geçmeden kirli elbiseleri ile mütevazı görünümü karşısında onun bir deli olabileceği kanaatine varmışlar ve onu Sultana götürmüşlerdir. Francesco'nun Sultana vaaz ettiği ve Sultanın bu vaazdan etkilendiği söylenir.¹⁷⁷ Francesco Avrupa'ya dönmeden önce Filistin'i ziyaret etmek istemişti. Ancak yokluğunda çeşitli karışıklıkların çıktığı haberini alan Francesco acilen İtalya'ya geri döndü.¹⁷⁸

D. CEMAATTE KARGAŞA YILLARI

1. Cemaatte Çıkan İlk Karışıklık

Portiuncula St. Mary Kilisesi'nde yapılan Mats toplantısı adıyla bilinen 1219'daki genel meclis toplantısına 3000 kadar cemaat grubu katılmıştır. Ancak, her ne kadar büyük taraftar kitlesi toplansada cemaatin birlik olma ruhunun artık geri gelmez bir şekilde kaybolduğu düşünülmüştür. Çünkü cemaatin genişlemesi ve yeni üyelere sahip olması, içte birtakım karışıklıkların ve karşıt görüşlerin oluşmasına neden olmuştur. Cemaat içinde ilk defa ortaya çıkan bu karışıklıklar Francesco'nun yaşamının son dönemlerini oldukça zorlaştırmıştır.¹⁷⁹

Bu Mats Genel Meclis Toplantısı'ndan sonra Francesco, cemaate iki vekil bırakarak Doğu seyahatine çıkmıştı. Cemaat kurallarında bir takım değişiklikler yapan bu iki yardımcı, genel meclis toplantısı düzenlediler. Francesco'nun yokluğundan istifade ederek kurallarda birtakım değişiklikler yaparak yoksul yaşam yerine, eski bilinen

¹⁷⁷ House, a.g.e., ss.209-210; Robinson, "St. Francis of Assisi", par.16.

¹⁷⁸ Robinson, "St. Francis of Assisi", par.17.

¹⁷⁹ Masseron ve Habig, a.g.e., s.40.

yaşama geri dönmek istediler.¹⁸⁰ Cemaatte yaşanan karışıklığa sebep olarak bir çağdaş biyografi yazarı olan House, Francesco Doğu seyahatindeyken, onun öldüğüne yönelik bir söylentinin Portiuncula'ya ulaştığını, sonuçta Francesco'yu tanımayan birçok yeni Fransiskenin, onun vekil bıraktığı Matthew ve Gregory'e itaat ettiklerini söyler.¹⁸¹

Francesco Doğu seyahatinden İtalya'ya döndüğünde tehlikenin ciddiyetinin farkına vardı. Döndüğünde kendisinden habersiz ve cemaat kurallarına aykırı bir takım değişikliklerin yapıldığını gördü. Ona göre, uzun çabalar sonucunda kurduğu, İsa'nın yaşamını taklit etme ve havari yoksulluğuna dayanan cemaatin ruhani değerlerinin ve ilkelerinin değiştirilmeye çalışılması, İsa'ya karşı işlenmiş bir suç ve Meryem Ana'ya karşı bir sadakatsizlikti.¹⁸²

Cemaatte başka huzursuzluk örnekleri de görülmüştür. Örneğin Francesco'nun ilk yandaşlarından olan Conpello Giovanni kadın ve erkeklerden oluşan çok sayıda cüzamlıyı toplayıp yeni bir dini kural belirlemiş ve sonra kendisini üstün piskopos olarak ilan etmiştir. Oluşturduğu kuralın onayı için Roma'ya gitmiştir.¹⁸³ Stacialı Peter, üniversitede bir manastır kurmak ve Assisi'de konaklama sağlamak için bir ev inşa ettirmişti. Bologna'da Francesco'dan habersiz Lombardiya papazı "Kardeşler Evi" (the House of the Brethren) diye anılan eğitim için bir manastır inşa etmişti.¹⁸⁴ Bunlardan başka Ugolino, cemaatle ilgili bazı görüşlere sahipti. Cemaate episkopal bir değer kazandırıp, cemaatin statüsünü yükseltme görüşündeydi. Ugolino'nun bu görüşüne karşılık Francesco, cemaatinin "küçükler" (Minors) olarak anıldığını, çünkü onların büyük (Majors) olmayı hayal etmediklerini; sade kalmayı ve İsa'nın münzevi yaşamını taklit etmeyi öğrendiklerini söyler.¹⁸⁵

Görünüşte önemsiz gibi gözükse de bu durum aslında çok önemlidir. Çünkü bunlar cemaatte çıkan ilk karşıt hareketlerdir. Cemaat üyelerinin bilgisizce yeni dini ayinler yapma eğilimine girmesi Francesco ve onun kuralları açısından tehlike oluşturmuştur. Zira bu tür olumsuzluklar onun ölümünden sonra daha da büyümüştür.

¹⁸⁰ Sabatier, a.g.e., ss.235-237.

¹⁸¹ House, a.g.e., s.218.

¹⁸² Masseron ve Habig, a.g.e., s.41.

¹⁸³ Sabatier, a.g.e., s.237.

¹⁸⁴ Masseron ve Habig, a.g.e., s.43.

¹⁸⁵ Masseron ve Habig, a.g.e., ss.42-43

2. 1223'teki Kural

Aziz Francesco'nun cemaati büyümeye başlayınca cemaatteki bölünmeler ve muhalif görüşler de artmıştır. Bundan sonra Aziz Francesco, kurallarının değişmemesi için mücadele verse de gerek papanın, gerekse de cemaat üyelerinin etkisiyle kurallardaki değişiklikler kaçınılmaz olmuştur.

Aziz Francesco, büyük idealini ve görevini tamamlamak için hayatı boyunca tüm enerjisini kurallarını yaymakla ve korumakla harcamıştı. Kuralları için birçok adımlar atmasına rağmen karşıtlıklarla karşılaşması kaçınılmaz olmuştur. Bu, aslında kiliseden kaynaklanan bir sorundan ziyade insan doğasından kaynaklanan bir sorun olmuştur. Örneğin daha sonra papa olacak olan kardinal Ugolino, Francesco için büyük hayranlık ve sevgi duyuyordu. Papa seçildikten sonra Aziz Francesco'yu takdis etmiştir. Ancak kuralların uygulanmasından sorumlu olduğu için kuralların uygulanması noktasında Aziz Francesco'yla aynı fikirde olmamıştır.¹⁸⁶

1221'deki toplantıda Almanya'da yeni bir elçilik kurulması kararına varılmıştı. Ancak kuralların katiliğinde bir azaltılma olmamasından muhalifler memnun olmadı. Francesco'nun yandaşları arasındaki ayrılık hareketi gittikçe arttı. Daha önceleri kendisiyle beraber olan ve çocuklarını dediği bazı cemaat üyeleri ona karşı çıkmış oluyorlardı. Francesco bu durum karşısında cemaati içerisinde kendini bir yabancı gibi hissetmiştir.¹⁸⁷

1223 toplantısında kurallarda değişiklik yapılması isteği yeniden tartışıldı. 1221'de belirlenen kuralların metni çok uzundu ve homojenlikten yoksundu. Dualar ve kehanetsel sözler birbirine karışmıştı. Bundan dolayı 1221'deki kuralın değiştirilmesine karar verildi. III. Honorius, 29 Kasım 1223'te "Solet Annuere" bildirgesiyle kuralların değişimini resmen onayladı. Bu onay bazen "Regula Bullata" diye de anılır. Regula Bullata'nın önemli olmasının nedeni kuralların bu şekliyle günümüz Fransiskanlarının resmi yapısını oluşturmasıdır.¹⁸⁸

¹⁸⁶ Bonnard, a.g.e., ss.74-75.

¹⁸⁷ Masseron ve Habig, a.g.e., s.44.

¹⁸⁸ Masseron ve Habig, a.g.e., s.45.

Francesco ve papazlar arasındaki anlaşmazlıklardan biri de Luka İncil’inde geçen bir pasajla ilgilidir. Luka 9:3’te geçen, kuralların temel taşııı teşkil eden ve ilk Fransiskenlerin cemaat kurallarını yaymaya giderken kendilerine şiar edindikleri “Yol için bir şey almayın; ne para; ne de iki gömleğiniz olsun”¹⁸⁹ ifadesi 1221’deki kuralda korunmuştu. Ancak 1223’de dramatik bir çekişmeden sonra kuraldan çıkartılmıştır. ¹⁹⁰

3. Üçüncü Cemaat Kolu’nun Kurulması

Daha önce Francesco cemaati için belirlediği cemaatin iç tüzüğünü teşkil eden basit kurallarla yandaşlarını idare etmeyi amaçlamıştı. 1209’da papanın sözlü onayını alan bu ilk kuralın temelinde İsa’nın yaşamına öykünme ve onun yoksulluğu üzerine yaşama vardı. Francesco, cemaatin ilk yıllarında topladığı havarilerini yuvarlak masa etrafında toplanan şövalyelere¹⁹¹ benzetmişti. Daha sonra Francesco’nun kız kardeşim dediği Bayan Clare de bu cemaate girerek bir anlamda onun tabiriyle şövalyeliğe bağlanmıştı.¹⁹² Francesco, Azize Clare’nin cemaat hizmetine girmesinin ardından Clare için, Clare cemaati diye de isimlendirilen İkinci cemaat kolunu oluşturmuştu. Cemaatin genişlemesiyle birlikte içte yeni oluşumlar ve ihtiyaçlar doğduğundan bu kez Francesco, Üçüncü cemaat kolunu oluşturmaya karar vermiştir.

Francesco Doğu seyahatinden döndükten sonra İtalya’da vaaz etmeye devam etmişti. Her yerde cemaatte hizmet etme arzusunu canlandırdı. Vaazdaki konuşmaları fazla uzun ve hararetili bir konuşma değildi. Konuşmasında daha çok birbirleriyle ilişkilerinde doğru olmaları gerektiğini öğütledi. Francesco’ya güvenen ve evanjelik tekâmül arzusunda olan bazı insanlar bunun yanında dünyalık işleri de tamamen bırakamıyorlardı.¹⁹³ İşte bundan dolayı Francesco, manastır yaşamıyla dünya arasında duran ve Francesco’nun yolunu takip etmek isteyenler için günümüzde Tertierler veya Penitance olarak da bilinen Üçüncü cemaat kolunu oluşturmuştur.¹⁹⁴ Formal yollarla kurulan Tertier cemaatinin oluşumunda kardinal Ugolino’nun büyük etkisi olmuştur. Onun yönetimi döneminden Tertierler için orijinal şekli günümüze ulaşmayan resmi

¹⁸⁹ Luka, 9:3.

¹⁹⁰ Masseron ve Habig, a.g.e., s.45.

¹⁹¹ Cuthbert, a.g.e., s.322.

¹⁹² Cuthbert, a.g.e., s.322.

¹⁹³ Masseron ve Habig, a.g.e., ss.47-48.

¹⁹⁴ Robinson, “Franciscan Order”, par.5.

kurallar oluşturulmuştu. Ayrıca Papa III. Honorius Tertierleri korumak için yetkiler vermiştir.¹⁹⁵

Cemaat sözünü tutamamakla birlikte Francesco'nun vaaz ettiği İncil'e itaat etme hususunda kalben istekli olan bazı Tertier grupları bundan sonraki dönemlerde kardeşlik tarafından yönetilmek için birlikte hareket ettiler ve savunma birliği oluşturdular. Daha önce örneğini görülen Compellolu John'un cüzamlılarıyla birlikte yaptığı kurallar gibi Fransisken cemaati içerisinde Tertierler yapısını şekillendirmeye başladılar.¹⁹⁶

¹⁹⁵ William J. Short, *The Franciscans*, Minnesota: A Michael Glazier Book, The Liturgical Press, 1989, s.21.

¹⁹⁶ Cuthbert, a.g.e., ss.332-332.

İKİNCİ BÖLÜM

AZİZ FRANCESCO’NUN ÖLÜMÜNDEN SONRA FRANSİSKEN CEMAATİ

I. BİRİNCİ CEMAAT KOLU VE GELİŞİMİ

Latince “Ordo” olarak ifade edilen “Order” kelimesinin İngilizce karşılığı “kural” olarak verilmiştir. Ancak burada belirtilmek istenen Aziz Francesco’nun kurallarını kabul edip uygulayan cemaatin farklı kollarıdır. Burada birinci cemaat kolu (First Order) denildiğinde kastedilen cemaatin ilk oluşum şeklidir. Yani 1209’da Papanın sözlü onayının alınmasıyla şeklini bulan Fransisken cemaatidir. İlk cemaat kolu (First Order) aynı zamanda “Order of Friars Minor” olarak da ifade edilir.¹⁹⁷

Aziz Francesco, başlattığı harekette üç ayrı kol oluşturmuş ve her bir kola içtüzük niteliğinde kurallar vermiştir. Bu üç koldan ilki Aziz Francesco’nun 1209’da başlattığı ve kurallarının Papa III. Innocent tarafından sözlü onayı alındıktan sonra resmen kurulmuş olan yapıdır. Bu bölümdeki içerik büyük ölçüde bu kol ile ilgili olacaktır. Çünkü Fransiskenler ile kastedilenleri büyük ölçüde bu kol oluşturur. Bu kol günümüze gelene kadar farklı alt kollara ayrılmış ve cemaatin değişik anlayışa ve inançlara sahip alt kolları ortaya çıkmıştır.

Aziz Francesco’nun oluşturduğu ikinci cemaat kolu (Second Order), 1212 yıllarında ailesini terk edip cemaate katılan Azize Clare için tahsis ettiği, Yoksul Clareler (Poor Clares) veya Azize Clare olarak da adlandırılan cemaattir. Üçüncü cemaat kolu (Third Order) da 1221’de dünyaya kendilerini bağlayan unsurlardan dolayı bazı kurallardan muaf tutulan için kurulmuştur.

¹⁹⁷ Paschal Robinson, “Franciscan Order”, *The Catholic Encyclopedia*, Vol.VI, New York: Robert Appleton Company, 1909, <http://www.newadvent.org/cathen/06217a.htm>, (Erişim: 09 Ocak 2008), par.1-3.

A. AZİZ FRANCESCO’NUN ÖLÜMÜNDEN VİYANA KONSİLİ’NE KADAR CEMAATİN DURUMU (1226-1312)

Aziz Francesco’nun ölümünden sonraki 13.yüzyılda cemaatin eğitim alanında büyük gelişmeler gösterdiği görülür. Kuralların son şekli olan 1223’teki Regula Bullata ile birlikte kurucusu tarafından Küçük Kardeşler Cemaati (Ordo Fratrum Minorum) olarak isimlendirilen Fransiskanlar bu dönemde artık büyük bir cemaat haline gelmiştir.¹⁹⁸

Fransiskan cemaati bu yüzyıllarda bünyesine eğitilmiş kişileri, öğrencileri ve âlimleri katmasıyla birlikte skolastisizmin içerisine girdi. Aziz Francesco skolastisizme saygı duyardı. Ama zamanındaki iyi eğitilmiş olmayan cemaat üyeleri için uygun bir alan olarak görmezdi. 1220’den sonra Fransiskanlar kendi okullarını kurmuş ve üniversitelerde kendi kürsülerini oluşturmaya başlamışlardır. Skolastisizm içerisinde Fransiskan okulları ayırt edici özelliğe sahip olmuştur. Bunun başlıca örneklerini Halesli Alexander (1185-1245), Bonaventure (1217-1274) ve Duns Scotus (1265-1308) gibi önemli Fransiskan âlimleri oluşturmuştur.¹⁹⁹

Fransiskan cemaati, özellikle kurucuları Aziz Francesco’nun ölümünden sonra hızlı bir değişim ve bölünme sürecine girmiştir. Bazı dönemlerde, özellikle de Aziz Bonaventure döneminde cemaat yeniden eski ruhuna döndürülmeye çalışılsa da cemaat içerisinde yenilikçi ve ayrılıkçı hareketlerin ortaya çıkması kaçınılmaz olmuştur. Aziz Francesco’nun kuralların yorumlanmasını yasaklamasına rağmen, onun vasiyetine uyulmayıp kuralların yorumunun yapılması ayrı görüşlerin ortaya çıkmasına neden olmuş ve cemaat bölünme sürecine girmiştir. Bu bölünme süreci özellikle de 13.yüzyılın sonlarında hızlanmış ve 16.yüzyıllarda tam bir bölünmeyle karşı karşıya kalmıştır.

Bu yüzyılın önemli özelliklerinden biri de cemaat içerisinde karşıtlıkların ortaya çıkmasıdır. Aziz Francesco’nun temel amaçlarından uzaklaşılması ve cemaat içerisindeki diğer gelişmeler Aziz Francesco’nun ölümünden sonra cemaat içerisinde karşı hareketi başlatmıştır. İtalya’da keşiş olarak yaşayan Fransiskanlar tarafından

¹⁹⁸ Selge, a.g.md., s.343.

¹⁹⁹ Selge, a.g.md., s.343. Bu alimler ve cemaatteki diğer önemli kişiler için Bkz. s.109.

yürütülen bu hareket 1270'den sonra Ruhanilerin (Spirituals) ortaya çıkmasıyla güçlenmiştir. Bu grupların amacı ruhani kilisenin ve cemaatin, Aziz Francesco'nun asıl amaçlarına uygun olarak desteklenmesi ve yürütülmesiydi. Ruhaniler, Aziz Francesco'nun kurallarının eleştirisinin yapılması ve değiştirilerek ele alınmasından dolayı kaygı duyuyorlardı. Ruhanilere yönelik papalığın mücadelesi yarım yüzyıldan fazla sürmüştür.²⁰⁰

1. Aziz Francesco'nun Ölümünden Elias Yönetimine Kadar Cemaat (1226-1232)

Aziz Francesco'nun 3 Ekim 1226'da Portiuncula'da akşamüzeri ölümünden sonra, ölümünün cemaat üyelerine ve dünyaya duyurulması ve cenazesinin hazırlanması işini Aziz Francesco (Paverello)'nun vekil bıraktığı Elias yapmıştır. Elias, Aziz Francesco'nun öldüğünü dünyaya mektuplarla ilettikten sonra ikinci olarak cenazenin gömülmesiyle uğraşmıştır. Mezarı için daha uygun bir yer yapılana kadar, Aziz Francesco'nun eğitim aldığı ve ilk cemaat üyelerine vaaz ettiği San Giorgio Kilisesi, cenazesinin geçici olarak gömüleceği yer olarak seçilmiştir.²⁰¹

Aziz Francesco'nun ölümünden sonra Roma'da 1227 yılında Papa IX. Gregory himayesinde genel meclis toplantısı yapıldı. Burada Elias'a cemaati idare etme yetkisi verildi. Onun yönetimdeki kabiliyeti ve cemaatin gelişmesinde gösterdiği hevesi birçok kişiyi etkilemiştir. Ancak çok sayıda cemaat üyesi onun yönetime layık olmadığını ve yönetimden uzak olduğunu düşünmüştür. Bundan dolayı 1230'da yapılan genel meclis toplantısında Elias görevinden alınmış yerine Parentili John getirilmiştir.²⁰²

Parentili John yönetimi sırasında Fransiskenlerin yaşamında çok sayıda önemli değişiklikler yapıldı. Bu arada John'un, cemaati küçük düşürücü veya cemaate uygun olmayan şeyler yaptığı konusunda eleştirildiği öne sürülse de bu doğru görülmemiştir. Buna kanıt olarak John'un kişisel yaşamında eşsiz bir yoksulluk ve sadelik örneği gösterip tamamen Aziz Francesco'nun ideallerine göre hareket etmesini gösterirler.²⁰³

²⁰⁰ Selge, a.g.md., s.343.

²⁰¹ Moorman, a.g.e., s.83.

²⁰² Magliano, a.g.e., s.352.

²⁰³ Moorman, a.g.e., s.84.

Bu arada kardinal Papa Gregory, göreve başlamasıyla birlikte yapması gereken görevler belirlemiş ve ilk olarak 13 Temmuz 1228'te Assisi'ye geldikten sonra Aziz Francesco'yu resmi olarak azizler mertebesine yükseltmiştir. 16 Temmuz 1228'de San Giorgio Kilisesi'nde Aziz Francesco için ayin düzenlenmiştir. Kardinaller, piskoposlar, manastır rahipleri ve diğer asil kişilerden oluşan çok sayıda kalabalık bu ayine iştirak etmiş ve Papa, merasimde Aziz Francesco'yu, bulutlar arasında bulunan bir sabah güneşine benzetmiştir. Gregory ikinci olarak Assisi'de taşlardan yapılmış yeni bir kilise yapılmasını başlatmış ve son olarak cemaat üyelerini resmi olarak Aziz Francesco'nun biyografisini yazmak üzere davet etmiştir.²⁰⁴

1230 yılına kadar bu yeni kilisenin yapımı tamamlanmış ve hazırlıklar yapıldıktan sonra Aziz Francesco'nun cenazesi San Giorgio Kilisesi'nden alınarak yeni yerine taşınmıştır. Aziz Francesco'nun cenazesinin yeni yapılan kiliseye taşınmasına büyük özen gösterilmiştir. Bu arada çok sayıda kişi bu esnada orada hazır bulunmuştur. Elias cenazenin çalınması ihtimaline karşı büyük önlemler almış ve yetkililerce cenaze, hızlı bir şekilde kilisede gizli bir yere gömülmüştür.²⁰⁵

Gregory, 28 Eylül 1230'da "Quo Elongati" adlı bildirgesiyle kararını açıklamış ve Aziz Francesco'nun vasiyetine rağmen kurallarda yorumlamalara gitmiştir. Kuralların literal olarak anlaşılmasını gerektiğini söylemiş ve cemaat üyelerine yaşamak için kalıcı evler yapmalarına izin vermiştir. Bundan dolayı Quo Elongati bildirgesi cemaat tarihinde bir dönüm noktası olmuştur.²⁰⁶

Bu yıllarda cemaat, 1230'a kadar Almanya'da yayılma sağlamış ve önemli görevler başarmıştır. Cemaatin evler kurmasına izin verilmesinden sonra bu süreç daha da hızlanmış ve daha organize çalışılmıştır. Avrupa'nın birçok yerinde evler ve çalışma yapmak için kütüphaneler kurmuşlardır. Bu kurulan eğitim evlerinin en önemlilerinden biri de Oxford'ta yapılmış ve çok sayıda öğrenci ve önemli âlim bu evlere katılmıştır.²⁰⁷

1232 yılına gelindiğinde cemaat yeni bir devreye girmiştir. Aziz Francesco, cemaatini yoksulluk, sadelik ve münzevilik olmak üzere üç ideal üzerine kurmuştur.

²⁰⁴ Moorman, a.g.e., s.86.

²⁰⁵ Moorman, a.g.e., s.88.

²⁰⁶ Moorman, a.g.e., s.90.

²⁰⁷ Moorman, a.g.e., ss.90-92.

Onun zamanında bu ideallerin yaşamasına imkân tanınmıştı. Ancak ölümünden sonra birçok şey değişmiş, zamanla yoksulluğun yerini güvenlik; sadeliğin yerini eğitim ve münzeviliğin yerini ayrıcalık almıştır. Bunun en önemli belirtilerinden biri Aziz Francesco'nun cenazesi için yapılan Bazilika'ya harcanan paralar olmuştur.²⁰⁸

2. Elias Yönetimi (1232-1239)

Elias, 1232 yılında cemaat genel başkanlığına tekrar getirilmiştir. Elias, ilk Fransiskenlerden olmakla birlikte onun Aziz Francesco ile olan arkadaşlığı daha geçmiş dönemlere dayanır. Elias, ilk zamanlarda Aziz Francesco'nun saygısını kazanmış ve 1217 yılında Kutsal Topraklara yapılan misyonerlik faaliyetlerini yönetenlerden biri olarak seçilmişti. Elias kısa sürede zorlu şartlar altında yeni il yönetimleri kurarak gücünü ve yeteneğini göstermiştir. 1219 yılında Aziz Francesco, Doğu'ya vardığında yanında bulunmuş ve Aziz Francesco ertesi yıl cemaatte karşılaşılan kargaşa ve gerilimden dolayı İtalya'ya geri dönmek zorunda kaldığında yanına Elias'ı almıştı. 1221'de Aziz Francesco'nun vekili olarak seçilen Peter Catani'nin ölümünden sonra Aziz Francesco hemen onu vekil seçmiş ve ona güvenmiştir. Fakat Elias 1223 kuralının sert hükümlerine karşı olanların tarafında yer almış ve kurallarda esneklik olmasını istemiştir. Fakat o, Aziz Francesco'nun hasta ve zor dönemlerinde yanında olup ona sadık kalmıştır. Ayrıca Aziz Francesco'nun son dönemlerinde daima onunla birlikte olmuş ve öldüğü zamanda bile yanı başında bulunmuştur.²⁰⁹

Elias, cemaat yönetimine getirildiğinde hemen politikasını ortaya koymuştur. Assisi'yi tüm dünya için bir hac merkezi yapmak ve Fransisken cemaatini kilise içerisinde üstün bir yere taşımak istemiştir. Ayrıca cemaatin genel yönetimini güçlendirme eğiliminde olmuştur. Elias, göreve geldikten sonra yeni papazlıklar kurarak il papazlarının gücünü azaltmaya çalışmıştır. 1230 yılında 17 il yönetimi bulunmaktaydı. Elias bunların sayısını 72'ye çıkarmak istemiştir. Bu rakama ulaşip ulaşmadığı belli değildir. Fakat 1239'da görevden alınmasıyla birlikte bu sayıların 32'ye düştüğü bilinir. Bu sayı 1263 yılına kadar Milan ve Romanya'nın eklenmesine

²⁰⁸ Moorman, a.g.e., s.94.

²⁰⁹ Moorman, a.g.e., s.96.

kadar aynı kalmıştır. Bu şekilde illerdeki papazlıkların gücünü ve yetkisini azaltarak genel başkanlığın gücünü artırma yoluna gitmiştir.²¹⁰

Bu arada Elias, Assisi'deki büyük bir manastır ve kilisenin yapımına hız vermiştir. 1230'da Aziz Francesco'nun cenazesinin buraya taşınmasından sonra bu bazilika üzerindeki çalışmalar devam etmiştir. Ayrıca bu kilisenin yapımı için IV. Innocent Assisi'ye gelmiş ve kilisenin daha da güzelleştirilip gösterişli hale getirilmesi tavsiyesinde bulunmuştur. Bu yapılar İtalyan mimarisindeki gelişmeler açısından bir dönüm noktası olmakla birlikte cemaatte kargaşaya yol açmıştır. Portiuncula ve San Damiano, Aziz Francesco'nun yoksulluk ve münzeviliğinin simgeleri olmuştur.²¹¹ Ama bu gösterişli yapılarla cemaat kurallarına ve değerlerine ters hareket edilmiş oldu. Bu açıdan baktığımızda cemaat içinde Aziz Francesco'nun ideallerinin ve kurallarının literal yorumunu isteyenlerle, kurallarda esneklik isteyenler arasında kargaşanın ve anlaşmazlığın çıkması kaçınılmaz olmuştur.

Elias'ın kişisel yaşamıyla ilgili birçok eleştiriler yapılmıştır. Elias, nezaketsizliği, kibirliliği, lüks yaşam sürmesi ve dünyevi işlerle uğraşmasından dolayı eleştirilmiştir. Bu durum onun daha sonraki yıllarda Aziz Francesco'nun ideallerini terk ederek, cemaati yozlaştırdığı gerekçesiyle hain olarak görülmesine yol açmıştır. Elias cemaat yönetimine getirildiğinde, sağlık durumu iyi olmadığından Parentili John'un yaptığı gibi yoksul ve zorlu bir yoksul hayat sürecektir. Onu destekleyenler seyahatlerinde at kullanmasının yerinde olacağını savunmuşlardır. Bundan dolayı her yere at sırtında gitmiştir. Ancak Elias, bu tür faaliyetlerinden dolayı cemaat üyeleri arasında başarısız bir yönetici ve kötü bir Fransisken olarak görülmüştür. Kurallara aykırı davrandığı ileri sürülmüş ve bu açıdan Aziz Francesco'nun ideallerini hiçe saydığı düşünülmüştür.²¹²

Bu arada Papa, cemaat içerisinde olup bitenleri takip etmekteydi. Elias'a yönelik eleştiriler artınca Gregory tarafından görevden alınmıştır. Bu şekilde görevi kısa sürmüştür. Daha sonra İmparator Frederic'in hizmetine girmiş ve bundan dolayı IV. Innocent tarafından aforoz edilmiştir. 1253 yılında ölümcül bir hastalığa yakalanmış ve

²¹⁰ Moorman, a.g.e., ss.97-98.

²¹¹ Moorman, a.g.e., s.99.

²¹² Moorman, a.g.e., ss.100-104.

onu bir Fransisken ziyaret etmiştir. Elias, yaptığı iyi işlerden dolayı daha sonra affedilmiş ve onun Fransisken adetlerine göre yaşamasına izin verilmiştir.²¹³

Elias her ne kadar çeşitli yönlerdeki kusurları abartılsa da cemaatteki ilerleme ve gelişmeler için istekli olmuş ve Fransiskenler onun bu hevesinden minnettar olmuşlardır. Ayrıca Aziz Francesco için yapılan kilisede çok emeği geçmiştir.²¹⁴

3. Parmalı John Yönetimi (1244-1257)

1247-1257 yılları arasında cemaate daha sıkı bağlı olan Parmalı John cemaatin genel başkanlığına seçildi. O, cemaat evlerini ziyaret etme konusunda daha çok gayret ve istek göstermiştir.²¹⁵ Parmalı John, cemaatin liderliğini yürütebilecek en uygun kişi olarak görülmüştür. Âlimliği ve eğitim sevgisinin yanında en ayırıcı özelliklerinden birisi de Aziz Francesco'nun ideallerine bağlı kalması olmuştur. Cemaatin yapısının iki büyük sütun üzerine kurulduğunu ve bunların birinin eğitim, diğersinin de erdem olduğunu söylemiştir. Onun yönetim metodu kişisel bir örnek olmuştur.²¹⁶

Cemaat yönetimini ele aldığında eski geleneğe ve ilk hevese dönme amacıyla hareket etmiştir. Daha büyük bir ruhani birliği başarmak amacıyla il yönetimleri arasındaki iletişimi güçlendirmiş ve İtalya ve diğer bölgelerde genel meclis toplantıları düzenlemiştir. Ona göre kuralların en iyi yorumu Aziz Francesco'nun vasiyetidir. Tüm bölgelere yürüyerek gitmiş ve cemaat üyelerini kurallar ve vasiyet ile destekleyerek onların her yere ulaşmalarını sağlamıştır. Ancak zamanında çıkan anlaşmazlıklar nedeniyle istifa etmek istemiştir. Genel bir meclis toplantısı yaparak, katedrallerin karşı çıkmalarına rağmen istifasını sunmuştur. Bu konuda ısrarcı davranmış ve yönetime Bagnoregiolu Bonaventure getirilmiştir. John daha sonra Greccio'daki bir manastıra yerleşmiştir.²¹⁷

²¹³ Magliano, a.g.e., s.353.

²¹⁴ Magliano, a.g.e., s.354.

²¹⁵ Michael Bihl, "Orders of Friars Minor", *The Catholic Encyclopedia*, Vol.VI, New York: Robert Appleton Company, 1909, <http://www.newadvent.org/cathen/06281a.htm>, (Erişim: 09 Ocak 2008), par.3.

²¹⁶ Iriarte, a.g.e., s.39.

²¹⁷ Iriarte, a.g.e., ss.39-40.

4. Fransisen Cemaati ve Üniversiteler

13. yüzyılın ortalarında Aziz Francesco'nun ölümünden yaklaşık 25 yıl sonra Fransiskenler dünyada önemli eğitim kurumlarından biri haline gelmiştir. Bu zamana kadar düzenli bir eğitim sistemi tasarlanmış ve her bir manastırda eğitim vermekle görevli profesörler olmuştur. Bu manastırların yanında yüksek eğitim vermeye hizmet etmek için okullar tahsis edilmiş ve bu okullara manastır okullarındaki öğrenciler gönderilmiştir. Sonuç olarak üniversitelerde akademik eğitim almak için durumu uygun öğrencilerin gönderildiği okullar kurulmuştur. Bu öğrenciler burada teoloji eğitimi aldıktan sonra başka manastırlarda öğretim görevi yapmışlardır. Manastırlar yetenekli gençler alınmış ve onların eğitimiyle uğraşmıştır.²¹⁸

Fransiskenler eğitim alanındaki sistemlerini hızlı bir şekilde uygulamaya koymuş ve İngiltere'de 1224 yılında ilk varlıklarını göstermişlerdir. 1229 yılına kadar Oxford'ta kendi okullarını kurmuşlar ve 1254'e kadar yaklaşık otuz öğretim görevlisine sahip olmuşlardır. Aynı gelişme diğer ülkelerde de sağlanarak cemaatte çok sayıda eğitimle uğraşan kişi ortaya çıkmıştır.²¹⁹ Ayrıca çok sayıda soylu ve üniversite mezunu kişi cemaate katılmıştır. İlk başta küçük bir okul kurduktan sonra giderek genişlemeye başlamışlar ve Paris'teki çok sayıdaki Fransisen Oxford'a gitmiştir.²²⁰

Oxford Fransiskenleri eğitim alanında üstün faaliyetler yapmış ve saygın bir yere sahip olmuştur. Adam Marsh, teolojik ve filozofik görüşleriyle ünlü Walesli John, Pechamlı John, Duns Scotus'un öğretmenleri Wareli William ve Richard Middleton'un çalışmaları önemli görülmektedir. Ayrıca Bologna, Napoli, Paris ve Roma gibi Avrupa üniversiteleri, öğretim görevlilerini Oxford'taki Fransisen manastırlarından sağlamıştır.²²¹

Cemaatin manastırlarda verdiği eğitim herhangi bir soruna veya tartışmaya yol açmamakla birlikte üniversitelerde kurulan okullarda Fransiskenler ile üniversite

²¹⁸ Moorman, a.g.e., s.123.

²¹⁹ Moorman, a.g.e., s.124.

²²⁰ A. G. Little, "The First Hundred years of the Franciscan School at Oxford", Walter Seton (Ed.), *St. Francis of Assisi Essays in Commemoration 1226-1927* içinde (165-190), London: University of London Press, 1926, ss.167-168.

²²¹ A.G. Little, "Franciscans at Oxford", Paul Sabatier (Ed.), *Franciscan Essays* içinde (71-87), Aberdeen the University Press, 1912, s.75.

yetkilileri arasında sorunlar yaşanmıştır. 13.yüzyılda üniversitelerin kendi otoriteleri bulunmaktaydı ve loncalar kurulmuştu. Bu loncaların izni olmadan kimse kendi başına hareket edip kuralları ihlal edemezdi. Bundan dolayı Fransiskanların üniversitelere yerleşmeye başlamaları ve kendi okullarını kurup öğretmenler almalarıyla problem ortaya çıkmıştır. Paris’te bu problem belirgin olarak ortaya çıkmıştır. 1219 yılında Fransiskanlar Paris’e vardıklarında çok geçmeden üniversite içine girdiler. Dominikanlar daha önceden orada bulunmaktaydı ve orada kendi eğitim kürsülerini kurmuşlardı. Fransiskanlar da Dominikanların örneğini takip ederek eğitim kürsüleri kurmuşlardır. 1225 yılında dört üniversite âlimi Fransiskanlara katılmış ve kendi okullarını kurmanın planını yapmışlardır. Birkaç yıl içerisinde kendi okullarını kurmuşlar ve dersler verip öğrencileri davet etmişlerdir. Aynı yılda tartışma çıkmış ve bazı öğretim görevlisi ve öğrenciler Paris’ i terk edip kendi çalışmalarına başka yerlerde devam etmişlerdir. Fakat cemaat üyeleri burada kalmış ve çalışmalarına devam etmiştir. Bu yüzden giderek üniversitede güçlü bir konuma gelmişlerdir.²²²

Paris’teki Fransiskan okulları, birçok önemli âlimi bünyesine katmış ve büyük üne sahip olmuştur. Napolili Gregory zamanında kurulan okula Paris Üniversitesi’nden dört âlim (Favershamlı Haymo, Sandwichli Simon ve adı bilinmeyen iki âlim) cemaate katılmıştır. Bu yıllarda cemaatin etkisi giderek artmıştır.²²³

Oxford, Cambridge ve Paris’te Fransiskanlar teoloji fakültelerinde birbirleriyle yakın ilişki içinde olmuşlar ve birbirlerini desteklemişlerdir. Diğer üniversitelerde teoloji fakültesi yoktu. Bologna’da 13.yüzyılın başlarında büyük bir üniversite bulunmaktaydı. Fakat 150 yıl kadar teoloji fakültesi kurulmamıştır. Buraya Aziz Francesco’nun takipçileri geldikten sonra eğitim faaliyetlerine başlamışlar ve Padualı Anthony burada kurulan okullarda öğreticilik yapmıştır.²²⁴

1224 yılında kurulan Napoli Üniversitesi’nde daha önce Dominikanların hakimiyeti varken, 1234’ten sonra Fransiskanlar buraya hakim olmuştur. 14. yüzyılın

²²² Moorman, a.g.e., ss.124-125.

²²³ Moorman, a.g.e., s.131.

²²⁴ Moorman, a.g.e., s.137.

ortalarına kadar Almanya’da kiliselere bağılı okulların haricinde bir üniversite bulunmamaktaydı. Fransiskanlar ilk tarihlerden itibaren teoloji okulları kurmuşlardı.²²⁵

İspanya’daki üniversiteler kraliyet beratıyla kurulmuştu. Fransiskanlar 1246’ya kadar bu kasabaya yerleşmişlerdir. Fakat bir teoloji okulu kurup kurmadıkları bilinmemektedir. Fransiskanlar eğitimlerine 1411 yılında bir teoloji fakültesi kurulana kadar devam etmişlerdir.²²⁶

Fransiskan âlimlerinin günümüze kadar gelen çalışmaları halen etkilerini sürdürmektedir. Bu açıdan bakıldığında Fransiskanlar, Aziz Francesco’nun sadelik ve münzeviliğinden uzaklaşıp eğitimde üstün bir konuma gelmişler ve “öğrenci cemaati” olma özelliği kazanmışlardır. Oxford okullarında sadece eğitimin geliştirilmesiyle değil aynı zamanda yayılmasıyla da uğraşmışlardır. Cambridge ve Oxford’taki Fransiskan manastırları birçok ülkeye yayılan eğitim faaliyetlerini, merkezi bir yere almıştır.²²⁷

5. Aziz Bonaventure Yönetimi (1257-1274)

Aziz Bonaventure 1257 yılında cemaatin genel başkanlığına seçilmiştir.²²⁸ Onun döneminde cemaat tarihinde çok ciddi sorunlarla karşılaşmıştır. Cemaat kurallarının literal anlamda uygulanması noktasında iç sorunlar ortaya çıkmıştır. Bazı cemaat üyeleri kuralların literal ve kati anlamda yorumlanmasını savunurken, diğer cemaat üyeleri kurallara daha esnek ve liberal bir yorumunun getirilmesini istemiştir. Bu iki grup arasında katilik ve esneklik noktasında aşırı bir tutum sergilenmesi iki ayrı kutup oluşturmuştur. Cemaatin ana yapısındakiler ise itidalli bir yol izlemiştir. Bu gruplar Aziz Francesco’nun cemaatini uygun bir yol izleyerek korumuşlardır. Cemaatte liberal uygulama isteyenler zamanla ortadan kaldırılmıştır.²²⁹

Aziz Bonaventure döneminde çıkan bu sorunların kökeninin Parmalı John ve Elias döneminde yaşanan zaafılardan kaynaklandığı görülür. Örneğin Parmalı John’a baktığımızda, zor durumlarla mücadele edemediğini görürüz. Parmalı John’un

²²⁵ Moorman, a.g.e., ss.137-138.

²²⁶ Moorman, a.g.e., s.139.

²²⁷ Little, “Franciscans at Oxford”, ss.75-83.

²²⁸ Laurence Costelloe, *Saint Bonaventure The Seraphic Doctor Minister General of the Franciscan Order Cardinal Bishop of Albano*, London: Longmans, Green and Co., 1911, s.30.

²²⁹ Costelloe, a.g.e., s.30.

başarısızlığı karşısında Aziz Bonaventure daha çok başarı göstermiştir. Aziz Bonaventure'nin başarısını tam anlamıyla anlayabilmek için cemaatin huzurunu bozan karışıklıklar göz önünde bulundurulmalıdır. Bunun için Elias dönemine ve onun cemaate yaptığı etkilere bakılması gerekir. Elias aslında Aziz Francesco'nun zamanından beri cemaatte ikinci derecede etkin rol oynamış önemli bir kişiydi. Ancak daha önce de bahsedildiği gibi kişiliğinden kaynaklanan bazı hususlardan dolayı eleştirilmiştir. Örneğin Elias, katı yoksulluk ve katı yaşam şeklini kabul etmeme eğilimi göstermiştir. Ona göre bu tür çetin ve zorlu bir yaşam sürmek imkânsızdır. Bundan dolayı yoksulluk meselesinde bazı ılımlılığın ve toleransın getirilmesi gerektiğini savunmuştur. Elias'ın bu görüşü, onun cemaatin düşmanı ve Aziz Francesco'nun ideallerinin tahripçisi olarak telakki edilmesine yol açmıştır. Elias, her ne kadar o bu görüşlerinden dolayı suçlansa da bazı çevrelerce sağgörüye ve ileri görüşlülüğe sahip olarak da görülmüştür. Bu açıdan bakıldığında onun teorik olarak, cemaat için uygun bir yorum getirdiği düşünülebilir. Örneğin sonraki dönemlerde şartlardaki zorluklar nedeniyle cemaatin dolaylı yoldan da olsa para kullanılmasına müsaade edilmesi gibi uygulamaların olduğu görülecektir. O dönemdeki Hristiyanlık için de bir sorun teşkil eden bu gibi hususların değişen şartlar ve zamandan dolayı yorum farkını zorunlu kıldığı düşünülebilir.²³⁰

Aziz Bonaventure, cemaati sağduyulu ve gayretli bir şekilde idare etti. Eski yönetimlerdeki zaaflardan ortaya çıkan kurallardaki anlaşmazlıkları ortadan kaldırmaya çalıştı. Elias ve onun destekçilerinin cemaate soktukları bir takım ayrı görüşler kısmen azaltıldı veya engellendi. Yönetimi altında yaptığı ilk genel meclis toplantısını Narbonne'de yaptı. Bu toplantıda yeni kurallar cemaate getirildi. Gereksiz tüm süs ve gösterişli şeyleri yasakladı. Aziz Bonaventure'nin seçilmesi cemaate kısmen de olsa eski ruhunu geri getirmiştir. Reformdan çok onarıma ihtiyaç duyulmuştur.²³¹

Aziz Bonaventure, eğitimli ve gayretli olmasının yanında tüm çabalarını cemaatin yönetimi için kullanmıştır. Cemaatin tarihsel gelişimi içerisinde çeşitli görevleri gayretlice savunmuştur. Eğitim faaliyetleri, cemaat üyelerinin vazifelendirilmesi, geçici kurallar yapılması, geniş manastırların kurulması ve kuralların

²³⁰ Costelloe, a.g.e., ss.31-35.

²³¹ Magliano, a.g.e., ss.354-356.

korunması gibi faaliyetlerde bulunmuştur. Ancak Ruhaniler (Spirituals), Aziz Bonaventure'yi kuralları uygulamada esnek davranmakla suçlamışlardır. Fakat o, cemaat kurallarının tam uygulanması ve korunması noktasında ciddiyle çalışmıştır. Cemaatteki yanlışlık ve kötüye kullanmaları önlemeye çalışmış ve cemaat üyelerini mektuplarıyla defalarca uyarmıştır. Kurallar gereğince her üç yılda bir genel meclis toplantıları düzenlemiştir. Çok gayretli ve istekli bir vaiz olan Aziz Bonaventure ziyaret faaliyetini en çok yapanlardan biri olmuştur. Narbonne Genel Meclis Toplantısı'nda "Constitutiones Narbonenses" olarak bilinen cemaat kanunlarını ilan etmiştir. Bu kanun Fransisken kuralları üzerinde derin bir etki yapmıştır.²³²

Aziz Bonaventure, kiliseye hizmet etmesi ve teoloji öğretmesi gibi hususlarda cemaatin simgesi olmuştur. 17 yıllık genel başkanlığı sırasında cemaatte çok önemli gelişmeler yaşanmıştır. Ayrıca 28 Mayıs 1273'te kardinalliğe yükseltilmesiyle cemaatteki ilk kardinal olma özelliğini elde etmiştir. Yaşamının son yıllarını 15 Temmuz 1274'te öldüğü Lyon Konsili'ne hazırlanmakla geçirmiştir. Âlim olma özelliğiyle de tanınan Aziz Bonaventure, tarihçiler tarafından cemaati tahrip olmaktan kurtardığı için cemaatin ikinci kurucusu olarak kabul edilmiştir. Uygulamış olduğu akıllı politikalar ve kuralların ihlallerinin yayılmasına karşı gösterdiği çabalarla cemaatin hizmetçisi olduğunu göstermiş ve Fransiskenler tarihinde önemli bir yer edinmiştir. Papa IV. Sixtus tarafından 14 Nisan 1482'de kutsanarak azizlik mertebesine yükseltilmiş ve V. Sixtus tarafından 1588'de "Kilise Âlimi" (Seraphic Doctor) olarak ilan edilmiştir.²³³

6. Cemaatte Reformlar ve Bölünme Sorunu

Reformlar ve bölünme, Fransiskenler tarihinde merkezi bir konumda yer alan tartışmalı meseleler arasında yer alır. Burada cemaati etkileyen sorunlar özellikle Ortaçağ boyunca ve ondan sonraki yüzyıllarda da etkisini sürdürmüştür. Bu durum Aziz Francesco'nun 1226'da ölümünden 1528'de ayrı bir Fransisken grubu olarak Kapüsenlerin kurulmasına kadar sürmüştür. Cemaat içersinde başlayan bölünme, reformcu ve reformcu olmayan iki grup arasındaki anlaşmazlıktan kaynaklanmıştır. Bu

²³² Bihl, a.g.md., par.7.

²³³ Robson, a.g.e., ss.82-86, 94.

anlaşmazlık bölünme sorununun kaynağı olmuştur. Cemaatin bölünmesinde rol oynayan etkenlerin başında 13.yüzyılın sonlarında ortaya Ruhaniler (Spirituals)'in daha kati bir yol izlemeleri sonucu cemaat arasında oluşan çatışma, ilk en önemli ayrılık hareketi olarak ortaya çıkmıştır. Bu sorun kuralların tatbiki üzerine tartışmalardan ortaya çıkmış ilk resmi bölünme hareketi olmuştur.²³⁴

Cemaatte bölünmelerin başlamasının kökeni cemaatin Esneklik isteyen Relaxed ve Mutediller (Moderate) kanadında görülebilir. Kuralların uygulanmasında iki farklı görüş olarak ortaya çıkan bu gruplardan Mutediller, Aziz Francesco'nun görüşlerine aykırı olmayan bir yaklaşımı benimsemişlerdi. Bunlar kuralların uygulanmasında mudedil bir yol izlemişlerdir. Onların karşısında ise kuralların uygulanmasında esneklik isteyen Relaxed grupları olmuştur. Bu gruplar Aziz Francesco'nun kurallarında değişiklik yapma eğiliminde olmuştur. Bu gruplara göre cemaat kurallarında değişiklik yapılabilirdi.²³⁵

Bu iki kanadının oluşmasında 13.yüzyılda Regula Bullata üzerine yapılan papa bildirgelerinin ve yorumlarının etkisi olmuştur. Bu bildirgelerle değişen şartlara göre kurallar yorumlanıp ayrıntılamalar yapılmıştır. Aziz Francesco, vasiyetinde kurallarını basit ve sade bir şekilde yazdığını ve bu şekilde de anlaşılması gerektiğini belirtmişti. Burada Papa IV. Gregory "Quo Elongati" bildirgesiyle birlikte Aziz Francesco'nun vasiyetine aykırı hareket etmiş ve kuralları yorumlamıştır. Onun ilk yaptığı iş, vasiyetin feshi olmuştur. Ona göre bu değişiklik cemaatin geleceği için zaruridir. Bu durum "Exiit Qui Seminatus" bildirgesi ile de devam etmiştir. Sonuç olarak IV. Gregory ve III. Nicholas yoksulluğun uygulanması noktasında uygun değişiklikler yapmak istemişlerdir. İlk olarak ekonomik alanda büyük değişiklikler yapılmıştır. Bu yeniliklerin amacı kuralların yasaklarını çözüme kavuşturmak ve özellikle de para kullanımı ve yoksulluk üzerindeki yasaklar üzerinde düzenleme yapmaktır. Bundan dolayı Quo Elongati ve Exiit bildirgeleri kuralları ihlal etmekle eleştirilmiştir. Sonuç olarak kuralların istediği yoksullukta azaltmaya gidilmiştir. Bu tür gelişmelerle birlikte

²³⁴ Duncan Nimmo, *Reform and Division in the Medieval Franciscan Order From Saint Francis to the Foundation of the Capuchins*, Rome: Capuchin Historical Institute, 1987, ss.1-2.

²³⁵ Nimmo, a.g.e., s.3-4.

Fransiskaner içerisindeki Relaxed kanadı, kurucusunun yoksulluk özelliğini terk etmiştir.²³⁶

Fransiskaner cemaatinde bölünmelere ve reforma neden olan meselelerin çıkış noktasını “Aziz Francesco’nun dünyaya olan mesajı” oluşturur. Buna göre Aziz Francesco’nun dini yaşam merkezinde İncil’e göre yaşam bulunuyordu. Aziz Francesco’nun ilk yandaşları İncil’in literal yorumuna uyararak İncil’e göre yaşamı takip etmişler ve yaşam şekli olarak yoksulluğu ve münzeviliği seçmişlerdi. Para kullanılması kesinlikle yasaklanmıştı. Mal ve mülk edinme terk edilmişti. İkinci önemli husus, münzevilik ve üyeleri korumak için çalışma ve diğer ayrıcalıklar üzerinedir. Kurallara göre Fransiskanerlerin, piskoposların isteğine karşı herhangi bir bölgede vaazları yasaktı.²³⁷ Bu dönemde cemaatin ayrıcalık edinmeleri ve diğer faaliyetleri eleştirilmiştir. Bu yöndeki çatışma genel olarak Fransız piskoposlardan kaynaklanmıştır. Papa IV. Martin (1281-1285) Fransiskaner için ayrıcalık vermeyi istememiştir. Fransız piskoposlardan mendikantlara karşı büyük bir karşı koyma kampanyası başlatılmıştır.²³⁸

7. Ruhaniler (Spirituals)

Ruhaniler hareketi cemaat içerisindeki ilk resmi ayrılıkçı kanadı oluşturur. 13.yüzyılın ikinci yarısı ile 14.yüzyılın başlarında ortaya çıkan Ruhaniler, Aziz Francesco’nun ve onun ilk yandaşlarının yaşamını yeniden canlandırma amacıyla olan bir gruptur. Onların amacı ve çabaları kuralları asıl şekliyle uygulamaktı. Bu yüzden cemaati asıl şekline döndürmek için büyük çaba göstermişlerdir.²³⁹

Ruhanilerin ortaya çıkış sebeplerinde cemaatin 13. yüzyılın sonlarına doğru giderek gelişip yayılması önemli rol oynamıştır. Buna bağlı olarak çok sayıda eğitimli insan cemaate girmeye başlayınca roller değişmeye başlamıştır. Kentler çoğalmaya ve büyümeye başlamış ve Fransiskaner vaaz için kentlere çıkmışlardır. Papadan koruma ve ayrıcalık edinmişlerdir. Bu değişim karşısında birçok Fransiskaner değişim tarafında

²³⁶ Nimmo, a.g.e., ss.55-66.

²³⁷ Nimmo, a.g.e., s.11-15.

²³⁸ Iriarte, a.g.e., s.47.

²³⁹ Short, a.g.e., s.40; Livarius Oliger, “Spirituals”, *The Catholic Encyclopedia*, Vol.XVI, New York: Robert Appleton Company, 1912, <http://www.newadvent.org/cathen/14230a.htm>, (Erişim: 15 Şubat 2008), par.1.

olup bu durumun kaçınılmazlığını kabul ederken, Ruhaniler kuralların uygulanmasındaki esneklikliğe karşı çıkmıştır.²⁴⁰

Ruhani (Spiritual) isminin, 1320'lerde Papa XXII. John tarafından Güney Fransa'da bir grup olarak tarif edildiği bilinmektedir. Aslında Ruhani Fransiskenler kendileri için "Ruhani" kelimesini kullanmamışlardı. 1310-1311 yıllarındaki Viyana Konsili'nde Ubertino da Casale kurallara uymayanları eleştirirken bundan müstesna olan bazıları için Ruhani ifadesini kullanmıştı. Bundan sonra bu terim cemaatte katı bir tutum sergileyen bu grup için bir isim oldu ve bu isim, karşı duranlar için kullanıldı. Ruhani teriminin 14. yüzyılın ilk on yılından önce kesin olarak kullanıldığı bilinmektedir. Fakat onların kökeni Fransisken kurallarında ve 13.yüzyıl boyunca var olmaktaydı. Ancak 13.yüzyılda bu terimin kullanıldığına dair bir kanıt bulunmamaktadır. 1270'lerde bu gruplar karşılıklı olarak ilişki halindeydi ve görüşme halindeydiler. Viyana Konsili'yle problem düzeyine çıkmışlardır. Ruhani Fransiskenler kendilerine ait bir yolda giderek bir hareket oluşturmuşlardır.²⁴¹

1274'teki papa bildirgesinin ardından Ruhaniler, bu bildirgeye karşı çıktılar ve orijinal kurala uymaya söz verip bunda ısrar ettiler. Bu problem özellikle Marches eyaletlerinde daha çok ortaya çıktı. Bazı Fransiskenler papalık aleyhinde faaliyet gösterince heretik (kâfir) olmakla suçlandılar. Bunda birçok kişi mücadele verdi ve birçoğu cezaya çarptırılıp aforoz edildi. Ruhanilerin babası veya lideri olarak bilinen Angelo Clareno, yaşamının son elli yılında kuralların literal yorumunu uygulama devam etmiştir. Ruhaniler, yoksulluğu uygulamış ve yoruma gitmeden kuralları literal olarak uygulamada ısrar etmişlerdir.²⁴²

Ruhaniler 1270 ve 1295 yılları arasında çok zorlu yıllar geçirmiştir. V.Clament, 1309 ve 1312 yıllarında itidalli bir şekilde Fransiskenler ile Ruhanilerin uzlaşması için çaba gösterdi. Ayrıca V.Clament Ruhanilerin lehinde düzenlemeler yapılması taraftarı olmuştur. Onun ölümünden sonra şartlar yeniden Ruhanilerin

²⁴⁰ David Burr, *The Spiritual Franciscans from Protest to Persecution in the Century after Saint Francis*, Pennsylvania: The Pennsylvania State University Press, 2001, s.4, 11.

²⁴¹ Burr, a.g.e., ss.vii-viii.

²⁴² Short, a.g.e., ss.47-50.

aleyhinde değişti.²⁴³ XXII. John, ortaya çıkan bu tür ayrılıkçı hareketlerin engellenmesi ve cemaatin birliğine zarar vermemesi için mücadele verdi. Daha ncesince V.Clement Ruhanilerin zerklik isteklerini desteklemiş ve cemaati iki farklı yapıya ayırmıştı. V.Clement bu desteğiyle bir anlamda Ruhanileri kısmen tanımış ve gruplar arasında uzlaşma sağlama eğilimi göstermiştir. XXII. John, papa seçilmesinin ardından cemaati yeniden birleştirme çabası içerisine girmiş ve hemen Ruhani hareketi durdurmak için bildirge yayımlamış ve bu hareketi engellemiştir. 1317’de “di Sancta Romana” bildirgesiyle Ruhanileri resmi olarak ortadan kaldırdığını açıklamış ve bazı Ruhaniler aforoz edilip hapse atılmıştır.²⁴⁴

B. 14.YÜZYILDA CEMAAT VE GELİşMELER (1312-1417)

14. yüzyılda cemaat yeni bir döneme girmiştir. Aziz Francesco tarafından kurulan ve “Küçük Kardeşler” olarak isimlendirilen Fransiskenler, onun kişisel yardımı ve rehberliğiyle birçok yere yayılarak büyük bir cemaat haline gelmiştir. Bu döneme kadar Fransiskenler 34 bölgede örgütlenmişti ve 1316 yılına kadar 1408 manastır kurulmuştu. Fransiskenler yıllar geçtikçe daha güvenli ve konforlu bir şekilde yaşamaya başlamıştır. Daha önceleri terk edilmiş evler ve kiliseler içerisinde yaşarken 13.yüzyıl boyunca bunların yerini daha çok bina aldı ve bu durum 14. yüzyılda da devam etti. Fransiskenler zel yapılmış manastırlara yerleştiler ve bu manastırlarda yaşadılar. Burada vaaz ve eğitim faaliyetiyle uğraşıp yoksullarla ilgilendiler.²⁴⁵

Fransiskenlerin bu yüzyılda değişen yaşamları eleştiri konusu olmuştur. 14.yüzyıl Fransiskenlerinin eleştiri noktaları yoksulluğun yanlış uygulanması, seküler din adamları ile Fransiskenler arasındaki yargıya ait tartışmalar ve 1350’den sonraki düzensizlik ve kargaşa hakkında olmuştur. Fransisken cemaat yaşamında en göze çarpan paradokslardan biri de 14.yüzyılın sonlarında büyük ölçüde zengin olmaları olmuştur. Çok zenginleşmelerine rağmen gereksiz yere dilenmeye devam etmişlerdir. Cemaat yeleri mülkiyet edinmeyi bırakıp yoksulluğa dönmelerine rağmen gerçekte

²⁴³ Short, a.g.e., ss.51-52.

²⁴⁴ Nimmo, a.g.e., ss.234-235; Short, a.g.e., s.52.

²⁴⁵ Moorman, a.g.e., s.307.

yapılan bağışlarla zenginleşmişler ve daha çok dilenerek Aziz Francesco'nun para almayı yasaklamasına rağmen para toplamışlardır.²⁴⁶

Güvensiz bir ortamdan, güvenli bir yaşama; münzevilik ve sadelikten eğitilmiş olmaya yönelik bu büyük değişim birçok cemaat üyesi tarafından benimsendi. Bunun yanında bu tür faaliyetlere direnen ve İlk Fransiskenler gibi yaşayıp, ilk ruhu devam ettirme çabasında olan gruplar da ortaya çıkmıştır. Örneğin daha önce 13. yüzyılda gördüğümüz “Ruhaniler” veya “Zelanti” olarak isimlendirilmiş grupların bu yüzyılda Observant ismiyle aynı idealleri sürdürdükleri görülmüştür. Bunların karşısında “Konvantualler “ veya “Community” adlı gruplar oluşmuştur. Bu iki farklı görüşteki gruplar cemaat liderlerini ve kiliseyi uzun süre rahatsız etmiştir. Cemaat giderek bölünmeye doğru gitmiştir.²⁴⁷ 14.yüzyıla cemaat içerisindeki bu farklı gruplardan veya dini hareketlerden olan Konvantualler ve Observantlar 16.yüzyılın başlarına kadar kendi görüşlerini savunmuşlar ve mücadele vermişlerdir. Ancak aynı çatı altında yönetilmeye devam etmişlerdir. 1517 yılında bu gruplar bağımsızlığını kazanmış ve bağımsız birer cemaat grubu olmuşlardır.

14.yüzyılda çıkan bölünme hareketlerine rağmen 14.yüzyılda cemaate katılanların sayısı giderek artmıştır. Cemaatin 1316 yılında toplam 1408, 1320 yılında 1421 ve 1334 yılında 1453 manastırı bulunmaktaydı. Son olarak 1385'te 1641 manastır olduğu bildirilir. Bu arada Fransa'da çıkan Yüzyıl Savaşları sırasında birçok manastır yıkıma uğramıştır. Birçok Fransisken bu durumdan zarar görmüş ve birçoğu hayatını kaybetmiştir. Fransiskenlerin sayısında, Ortaçağ'da bütün Avrupa'ya yayılan ve büyük ölümlere yol açan “Black Death” olarak bilinen veba salgını sırasında da azalma olmuştur. Fransiskenler bu hastalıktan büyük zarar görmüş ve yine birçok Fransisken bu hastalık sebebiyle ölmüştür.²⁴⁸

²⁴⁶ Carolly Erickson, “The Fourteenth Century Franciscans and Their Critics”, *Franciscan Studies*, Vol.36, Conrad L.Harkins (Ed.), New York: St. Bonaventure University, 1976, s.108-109.

²⁴⁷ Moorman, a.g.e., s.308.

²⁴⁸ Moorman, a.g.e., ss.350-351.

1.Konvantaliler (Manastırcılar)

Daha önce Fransisken cemaatinde, daha çok dini ve kati yaşamı isteyen Ruhaniler (Spirituals) ile birlikte bölünmeye yönelik ilk büyük hareket başlatılmış ve bu başarısızlıkla sonuçlanmıştı. Bu hareket, Papa tarafından reddedilmiş ve bu hareketin birçok üyesi cezalandırılmış veya heretik ilan edilmiştir. Onların karşısında Konvantalizm olarak isimlendirilen hareket yer almış ve bu hareket yanlıları Ruhanilerin yenilgisini ve onların zorlu yaşam ideallerinin tatbik edilemeyeceğini vurgulamıştır.²⁴⁹

Konvantaliler (Manastırcılar) görüş olarak Ruhanilerin karşısında yer alan bir grup olmuştur. “Konvantal” isminin kökeni hakkında farklı görüşler bulunur. IV. Innocent 5 Nisan 1250’de “Cum Tamquam Veri” bildirgesi ile manastırların olduğu Fransisken kiliselerinin, manastır kiliseleri olarak anılabileceğini bildirmiştir. Bazıları “Konvantal” isminin bu tür manastırlarda ikamet eden dindar kişilere verilen bir isim olduğunu iddia eder. Bir başka görüşte ise Konvantalileri ifade etmek için kullanılan “conventualis” teriminin büyük manastırda yaşayanları, uzun süre münzevi olarak yaşayanlardan ayırmak için kullanıldığı iddia edilir. Konvantal teriminin 1431’den önce Fransiskenlerin resmi kaynaklarında kullanıldığına dair bir kanıt yoktur. Bu terim 1517’den beri oluşmaya başlamış ve Fransisken cemaati özellikle yoksulluk anlamında kuralların uygulanmasından muaf tutulan bu ayrı grubu kabul etmiştir. Bundan dolayı Konvantaliler ve Observantlar birbirinden ayrı tutulmuştur. Bu gruplar arasındaki ayrılık giderek artarken 14.yüzyılın ortalarında 1415 yılındaki Constance Konsili’yle birlikte kilise, cemaatteki bu bölünmeyi kabul etmiştir. Bundan dolayı kilise bu konsilden önce ölen cemaat üyelerinin Observant veya Konvantal olmadıklarını sadece Fransisken olarak görülebileceğini ilan etmiştir. Bu bölünme 1415 yılında resmi olarak tanınmakla birlikte bu iki grup 1517 yılına kadar aynı yapı ve lider altında varlıklarına devam etmiştir.²⁵⁰

Konvantalizmin gelişmesinde doğal bir süreçten söz edilebilir. Cemaat içerisinde yaşanan iki iç çekişme bu doğal süreci hızlandırmıştır. Bunların birincisinde

²⁴⁹ Nimmo, a.g.e., s.205.

²⁵⁰ Paschal Robinson, “Orders of Friars Minor Conventual”, *The Catholic Encyclopedia*, Vol.IV, New York: Robert Appleton Company, 1908, <http://www.newadvent.org/cathen/04344a.htm>, (Erişim: 09 Ocak 2008), par.1-3.

Ruhanilerin ortadan kaldırılmasıyla birlikte daha katı bir dini yaşamda azalma olmuş ve esneklik isteyen taraftarların yayılmasına zemin hazırlanmıştır. İkincisinde ise İsa'nın yoksulluğunu tatbik etme üzerindeki teorik tartışmalar ve Michaelists şizmi ile birlikte cemaat, kilise için bir skandal kaynağı olmuştur. Genel olarak 14.yüzyıl Konvantualleri, 13.yüzyıldaki cemaat kurallarında esneklik isteyen Relaxed kanadının özelliğini taşımıştır.²⁵¹

1331'de cemaat genel başkanı olan Geraldus Odonis, Konvantuallerin gelişmesinde etkin rol oynamıştır. Bununla birlikte Avrupa'yı etkileyen 1348'deki büyük veba salgını, Yüzyıl Savaşları ve Büyük Şizm, Konvantuallerin gelişmesinde büyük etken olmuştur. Veba salgınıyla birlikte şehirler ve manastırlar boşaldı. Cemaatin zenginliği giderek arttı ve çok sayıda kişi cemaate uygunlukları test edilmeden cemaate alındı. Bu durum cemaatte liberal bir yapı oluşturdu. Ayrıca Fransa'da başlayan Yüzyıl Savaşları cemaatte disiplinin ve güzel özelliklerin azalmasına sebep oldu. Bu tür düşünceler ve sorumsuzluk Büyük Şizm etkisiyle büyüdü. Tüm bu gelişmeler Konvantalizmin gelişmesini sağladı.²⁵²

2. Observant Reformunun Çıkması

14.yüzyıl boyunca reform taraftarı Konvantal yapıdan farklı olarak çetin bir yaşam şekli başlattı.²⁵³ Daha önce Ruhanelerin buna benzer hareketi bastırılmış, ancak bu ruh sürdürülmüştür. Ruhaneler bu kez Observant ismi altında bu hareketlerine devam etmişlerdir.

Observant hareketi (İtaatkârlar), 1330'lu yıllarda Assisi'nin güneyinde Foligno bölgesinde başladı. Bu hareketinin adı "Fransiskan kurallarının katı bir şekilde uygulanması" manasına gelen "observance" den geliyordu. Observant hareketinin çıkmasında Paoluccio, Valleli John ve Spoletolu Gentile önemli rol oynamıştır.²⁵⁴ Valleli John, Observant reformunun kurucularından biri olarak görülür. 1325'te Foligno'da cemaate katılmış ve kuralları sadeliği çerçevesinde uygulayarak yetişmiştir. 1334'te John ve dört arkadaşı Umbria sınırında bulunan Brugliano'ya gittiler. Burada

²⁵¹ Nimmo, a.g.e., s.206.

²⁵² Nimmo, a.g.e., ss.206-208; Bihl, a.g.md., par.11.

²⁵³ Brady, a.g.md., s.759.

²⁵⁴ Short, a.g.e., s.53.

cemaat kurallarını temel şekliyle uygulandılar. John'un başlattığı bu uygulama tarzı inziva yerinde disiplinli ve münzevi bir yaşam üzerine dayanıyordu. Bu, cemaatin kurucusunda görülen büyük bir özellikti. John, Brugliano'da kuralları literal anlamda tatbik ederek yaşadı.²⁵⁵

Bu kişilerin hareketleri ve çabaları devam ederken birçok engellerde de karşılaştılar. Papalık bu reformun sona ermesini emretti. Bundan dolayı hareketin üyeleri bölgelerine geri gönderilmiştir. Paoluccio, daha sonra Brugliano'da inzivaya çekilmesiyle birlikte Valleli John vasıtasıyla Observant reformu yeniden canlandı. Dört veya beş üyeye birlikte Brugliano'da bir mesken kurdular. Kısa süre sonra diğerleri bu gruba katıldı ve sayıları 1370 olarak hızlı bir şekilde yayıldı. Paoluccio'nun 1391'de ölümüne kadar Observant hareketi Fransisken dünyasında önemli bir özellik teşkil etmiştir.²⁵⁶

3. Büyük Şizm Etkisi: Büyük Hizipleşme Dönemi (1378-1417)

14.yüzyılda cemaati etkileyen önemli olaylardan biri de 1378'de başlayıp 39 yıl süren ve kilisenin eski durumunu kaybettiği Büyük Şizm olarak adlandırılan bölünme ve hizipleşme dönemidir. Bu durumun çıkış nedeni Papa VI. Urban'ın kontrolsüz şiddeti nedeniyle kızan kardinallerin Anagni'de toplanıp yanlış bir papa seçtiklerine karar vermeleri ve VI. Urban'ı görevden indirip yerine Cenevrelili Robert'i atamak istemelerinden kaynaklanmıştır. Bu durum bütün Batı kiliselerinin rakip iki gruba ayrılmasına neden olmuştur. Politik sebeplerden dolayı Fransa, İspanya, Güney Almanya, İskoçya ve Napoli Krallığı Avignon Papalarını desteklerden, Avrupa'nın diğer ülkeleri Roma Kilisesi'ne bağlı kaldılar. Sonuç olarak Şizm, papalığa olan güvenin azalmasına neden oldu ve seküler güçlerin etkisini artırdı.²⁵⁷

Büyük hizipleşme dönemi kilisenin bölünmesi kadar Fransisken cemaatinin de bölünmesine yol açtı. Cemaat üyeleri daha önce özgürce her yere gidip dolaşabiliyorlardı. Onların tüm sistemleri bir yerden başka bir yere özgürce hareket etmeleri ve birbirlerini ayırabilecek herhangi bir engelle karşılaşmamalarına

²⁵⁵ Robson, a.g.e., ss.184-185.

²⁵⁶ Short, a.g.e., ss.55-57.

²⁵⁷ Moorman, a.g.e., s.384.

dayanıyordu. Ancak şimdi hangi tarafta olduklarını seçmek zorunda kaldılar. Bundan dolayı cemaat ikiye bölündü. Bu bölünme aynı zamanda seküler din adamlarına karşı verilen mücadelenin de zayıflamasına yol açtı. Ayrıca olabilecek herhangi bir genel reform ümitlerini geciktirdi ve eğitim sistemlerinin düzenini bozdu. Yaklaşık otuz yıl boyunca cemaat iki ayrı lider tarafından yönetildi ve ayrı genel meclis toplantıları yapıldı. Uluslararası olma ve birçok âlimi bünyesine katma özelliğiyle Fransisken cemaati, bu hizipleşmenin sona ermesi için mücadele vermiştir. 15.yüzyılın sonlarına kadar Papalar da bu hizipleşmenin sona ermesi için çaba göstermiştir. 1417’de Constance Konsili’nde XXIII. John ve XII. Gregory papalıktan çekildi. XIII. Benedict görevden alındı ve V.Martin adıyla Oddolu Colonna Kilise’nin başına geldi. Böylece büyük hizipleşme dönemi sona erdi ve birlik yeniden sağlandı²⁵⁸

C. 15.YÜZYILDA CEMAAT VE GELİŞMELER (1417-1517)

Bu yüzyılda V.Martin’in Büyük Şizmi bitirmesiyle birlikte Fransiskenler içerisindeki reformcular ortaya çıkmaya başlamıştır. İtalya, İspanya ve Fransa’da küçük cemaat grupları, kuralları anladıkları şekliyle değiştirmeden uygulamaya başlamıştır. Ancak kimse cemaat içerisinde bölünme taraftarı olmamıştır. Ancak farklı uygulama yapan Observantlar ve Konvantualleri bir arada tutmak mümkün olmamıştır. Bu iki grubu birleştirmeye yönelik çaba gösterilmiştir. Cemaat içerisinde bu iki gruba müsaade edilip her ikisinin tek bir cemaat lideri altında yönetilmesi fikri öne sürülmüş ve bu yöntem uygulanabilir değilse tek çözüm olarak cemaatin ikiye bölünmesi gerekli görülmüştür.²⁵⁹

15.yüzyılda cemaatteki bölünme giderek daha da belirgin hale gelmiş ve 1517 yılında Observantlarla Konvantualler ayrı cemaatler olarak kabul edilmiştir. Bu yüzyılda iki grup arasındaki rekabet devam etmiştir. Konvantualler, konsillerde alınan kararları kaldırmak için çaba harcarken, Observantlar giderek genişlemiş ve yeni şehirlere ulaşarak Almanya ve Fransa gibi devletlerde destek bulmuşlardır. Bu arada bazı Konvantual manastırları da Observantlara geçmiştir. Bu iki grup arasındaki rekabet

²⁵⁸ Moorman, a.g.e., ss.384-389.

²⁵⁹ Moorman, a.g.e., s.441.

zamanla güç dengelerinin Observantların lehine değişmesiyle sonuçlanmış ve Observantların üstünlükleri Papa tarafından da onaylanmıştır.²⁶⁰

1. Observantlar (İtaatkârlar) ve Konvantualler

Observantlar ve Konvantualler bu yüzyılda ideallerini yayma gayreti içinde olmuşlardır. Observantların hareketine bakıldığında yeni bir durum içermediği görülür. Onlar, kurallara daha çok bağlı olmak ve ilk Fransiskenlerin yaşadığı gerçek yoksulluk günlerindeki ortamı yeniden canlandırmak istiyorlardı. Değişen şartlara uyma ve kurallarda azaltma yapma Fransiskenlerin yaşamını büyük ölçüde değiştirmiştir. Bundan dolayı cemaati bu durumdan kurtarıp evanjelik tekâmül idealini ve ilk Fransiskenlerin yaşamını yeniden kurmaya çabaladılar. Çıkan tartışmalar ve çekişmeler cemaati, 15.yüzyıl boyunca oldukça zayıflatmıştır.²⁶¹

Bu yüzyılın önemli şahsiyetlerinden biri olan ve verdiği vaazlarla ünlenen Aziz Bernardine'nin vaazları Observant reformunda etkili olmuştur. Aziz Bernardine'nin vaazının yirmi binden fazla insanı dini yaşama yönelttiği tahmin edilir. Onun etkisiyle çok sayıda kişi Observant olmuştur. Yorulmadan vaaz hizmetini yürütmeye devam etmiş ve ünü tüm İtalya'ya yayılmıştır. Assisi, Floransa, Milan, Padua, Perugia, Roma, Siena, Venedik ve diğer birçok şehirde yaptığı hizmetler kendisine övgü ve ün getirmiştir.²⁶²

Aziz Bernardine, cemaat içerisinde yaptığı hizmetlerle yaklaşık üç yüz manastır kurmuş ve dört bin kadar Observant taraftar ona katılmıştı. Ölümünden on yıl sonra 1444'te Observantların sayısı yirmi bine ulaştı.²⁶³

Konvantualler, manastırlarda kalıp burada cemaatin eğitim merkezi haline getirmeleri ve üniversite ve kilise yaşamıyla ilgilenmelerinden dolayı bu ismi almışlardır. Ayrıca onlara Papa tarafından verilen ayrıcalıkları kullanma hakkı tanınmıştır. Bu hak onların mülkiyet edinmelerini de kapsıyordu. Ancak bu ayrıcalıkları

²⁶⁰ Robson, a.g.e., ss.204-209.

²⁶¹ Moorman, a.g.e., s.444.

²⁶² Robson, a.g.e., ss.192-202.

²⁶³ Short, a.g.e., s.58.

Observant gruplar kullanmayı reddetmiştir. Bundan sonra bu iki grup arasındaki bölünme ve düşünce farklılığı bölünmeye doğru giderek artmıştır.²⁶⁴

2. Tam Bölünme ve Observantların Zaferi

Observantların yetki kazanmaları beraberinde bağımsız, güçlü ve etkili bir yapı haline gelmelerini sağladı. Gittikçe artan nüfusları ve güçleriyle tam bağımsız olmaya yönelik istekleri daha da arttı.²⁶⁵ Observantlar, Konvantalilerden daha çok popüler olmaya başladılar ve daha çok üstün konuma gelip, daha çok güven elde ettiler. Bunun sonucunda hayırseverler Observantlara yönelik yardımlarını artırıp onların daha zenginleşmesini sağladı ve onlar için yeni manastırlar kurdular.²⁶⁶

X.Leo Fransiskanların bu problemine bir çözüm getirilmesi gerektiğini düşündü. Leo, Observant hareketi üyelerine ayrıcalık tanıyarak birliği sağlamayı düşündü. Amacı tüm reformları Observantların liderliği altında birleştirmek ve bu hareketi resmi olarak tanımaktı. 1517’de Leo, cemaat içerisinde daha önceden var olan ayrılığı bildiğinden dolayı cemaati Fransiskanlar ve Konvantaliler olarak ikiye ayırdı. Buna göre Konvantal Fransiskanların ayrı bir genel başkanı olacak ve bu başkan Fransiskanların (Observantlar) genel başkanının onayını alacaktı. Bu durum Observantların başarısı olarak değerlendirilir.²⁶⁷ Konvantaliler “Magister Generalis Fratrum Conventualium Ite Vos” bildirgesiyle resmi olarak cemaatin ayrı bir yapısı olarak kabul edildi ve tüm reformcu gruplar Observant olarak isimlendirildi.²⁶⁸

D. 16. 17. VE 18. YÜZYILLAR: MODERN DÖNEM (OBSERVANTLAR, KONVANTALLER VE KAPÜSENLER)

1517 yılında Papa X.Leo’nun cemaati, Konvantaliler ve Observantlar olarak ikiye ayırmasından sonra yeni bir döneme girilmiş oldu. Bu dönemde Observantlar içerisinde yeni reformlar oluşmuştur. Observantlara bağlı olan bu reform hareketlerinin hepsinin farklı idealler taşıdıkları görülmüştür. Bunların dışında farklı bir hareket de Observantlar ve Konvantalilerden farklı olarak 1525’te ortaya çıkan Kapüsenler olarak

²⁶⁴ Short, a.g.e., s.58.

²⁶⁵ Short, a.g.e., s.58.

²⁶⁶ Moorman, a.g.e., s.580.

²⁶⁷ Short, a.g.e., s.59.

²⁶⁸ Iriarte, a.g.e., s.75.

isimlendirilen Fransiskanların üçüncü ayrı yapısıdır. Observant bir papaz olan Matthew da Bassi değişik bir giysi ve yaşamı benimseyerek birçok taraftar toplamış ve bu yapı giderek büyüyünce 1619'da V.Paul tarafından resmi olarak kabul edilmiştir. Onlara kendi genel başkanlarını seçme hakkı verilmiştir. Böylece Kapüsenler, Aziz Francesco'nun kurmuş olduğu üç cemaatten ilkinin üçüncü ayrı yapısını oluşturmuştur.²⁶⁹

16.yüzyılda Observantlar ve Konvantualleri birleştirmeye yönelik çabalar olmuştur. İspanya Konvantualleri Papa emriyle Observantlarla birleştirilmiştir. Bu cemaat içerisindeki ayrı kolların genel bir birleşme yapılmasına yönelik bir adım olmuştur. 15. ve 16.yüzyıllarda cemaat içerisinde reforma yönelik büyük bir istek oluşmuştur.²⁷⁰

18.yüzyıla girerken cemaat, üç İspanyol olan Luis de Torres (1700-1701), Ildefonso de Biezma (1701-1716) ve José Garcia (1717-1723) tarafından ard arda yönetilmiştir. Bunun nedeni genel meclis toplantılarının yapılmasını engelleyen İspanya'da çıkan bir dizi savaşlardı. Diğer taraftan Fransa, Almanya, Avusturya ve İtalya'da İspanyolların cemaatin yönetimini tekellerine almalarından dolayı protestolar yapıldı. Bu milletler arasında çekişme diğer taraftan reform hareketleriyle ortaya çıkan hoşnutsuzluklarla birleşti. Bu tartışmalar farklı milletler ve farklı reform kolları arasında bir rekabet başlatmıştır. Bu rekabet özellikle de Observantlar ve Reformati grubu arasında daha belirgin olmuştur. Bu çekişme genel başkanlığın değişik grupların elinde olmasıyla devam etmiştir.²⁷¹

1. Observantlar ve Bağlı Reformlar

Papa X.Leo'nun "Ite Vos" bildirgesi, Konvantualler ve Observantları ayrı bir yapıya kavuşturarak bu iki grup arasındaki çekişmeye kalıcı bir çözüm üretmiş olsa da olan çeşitli reform grupları arasındaki birliği sağlama olan ikinci amacında başarısız kalmıştır. Bu amaçla Papa, genel bir yasa taslağı hazırlanmasını emretti. Bu, Barcelona yasalarının yeni bir düzenlenmesi şeklinde oldu. Bu nedenle bu yasa Cismontane Ailesi

²⁶⁹ Magliano, a.g.e., s.289; Bkz. Vida D. Scudder, "A Documented History of the Franciscan Order", *Franciscan Studies*, Vol.6, Thomas Plassmann (Ed.), New York, St. Bonaventure College, 1946, ss.95-96.

²⁷⁰ Iriarte, a.g.e., s.184.

²⁷¹ Bihl., a.g.md. par.21; Iriarte, a.g.e., ss.185-186.

tarafından reddedildi. Bu durum, Ultramontane ve Cismontane Ailesi arasındaki ayrılığın genişlediğinin ilk belirtisi olmuş ve cemaatin 16. ve 17.yüzyıldaki gelişmelerini olumsuz etkileyerek istikrarsızlığa neden olmuştur. Bu dönem içerisinde Cismontane Ailesi, yasalarını yaklaşık on iki kez değiştirmiştir (1529, 1553, 1590, 1593, 1600, 1603, 1606, 1642, 1645, 1662, 1676 ve 1684). Yapılan bu tür değişiklikler kaçınılmaz olarak kurallara ve otoriteye karşı disiplinsizlik ve saygısızlığın olmasında yol açmıştır.²⁷²

İl yönetimleri sık sık kendileri için bireysel yasalar yaparak istikrarı sağlamaya çalışmıştır. Ancak bu durum cemaatin birliği için daha büyük zararlar doğurmuştur. Bu güvensizlik cemaat içerisinde milliyetçi ayrılıkların ortaya çıkmasına neden olmuştur. 1517'den sonra cemaat genel başkanlarının her altı yılda bir sıra ile Cismontane ve Ultramontane ailelerinden seçilmeleri kararlaştırılmıştı. Ancak cemaat yönetimi çok geçmeden sıra ile İtalyanlar ve İspanyollar arasında paylaşılmaya başlandı. Bu şekilde milli bir karakter kazanan cemaat yönetiminde üstünlük elde etmeye yönelik bir problem ortaya çıktı. Bundan sonra reformcu gruplar ve cemaat arasındaki tartışma devam etmiştir.²⁷³

a. Observantlara Bağlı Reformlar

Cemaatin 1517'de resmi olarak bölünmesinden sonra kuralların yorumlanmasından kaynaklanan çok sayıda reform grupları ortaya çıkmıştır. Bu reform grupları Tanrı'ya hürmet gösterme, dünyevilikten ve zevkten yoksun bir yaşamı tercih gibi spiritüel meselelerle uğraşmışlardır. Bu reform grupları çoğu kez yeniden düzenlenmiş, azaltılmış ve 1897'ye kadar tamamen ortadan kalkmıştır. Observant Fransiskanlar içerisindeki reform hareketleri Discalced, Reformati ve Recollect'tir.²⁷⁴

(1) Discalced

Juan de la Puebla, Discalced Fransiskanların kurucusu olarak görülür. Ayrıca Discalced Fransiskanların ortaya çıkmasında Juan de Guadalupe'nin büyük etkisi vardır. O, Juan de la Puebla'nın reformuna bağlı kalmıştır. Daha sonra 1496'da VI.

²⁷² Iriarte, a.g.e., s.169.

²⁷³ Iriarte, a.g.e., ss.170-171.

²⁷⁴ Bihl., a.g.md., par.26.

Alexander'in iznini alarak Granada bölgesinde altı Fransisken ile birlikte bir inziva yeri kurdu. İlk Fransiskenlerin giydiği elbislerden giydiler ve istedikleri yerlerde vaaz ettiler. Bu ayrıcalık 1499'da yenilendi. Fakat İspanya kralı onların faaliyetlerini durdurdu. Arıcaklıklarını 1503'te papa bildirgesiyle geri kazandılar. Ancak 1507'de tekrar kaybettiler. 1518'de Portekiz'de de la Pietade ilinde Dicalced evleri kuruldu. Juan Pasqual'ın azimli çalışması ve mali gücüyle eski Mısır keşişlerini, ideallerine bağlanmaları için ikna etti. Juan Pasqual'dan sonra gelen halefi ve Konvantal Fransisken olan Peter, İspanya'da küçük bir inziva yeri kurdu. Sandal giymeyi, et yemeyi ve kütüphaneyi yasakladı. Ondan dolayı genellikle Discalced Kardeşler Minörlerine "Alcantarines" ismi verildi. 1572'de bu grubun üyeleri resmi papa bildirilerinde "Discalceati veya Excalceati" olarak geçti ve 1572'de "Fratres Capucini de Observantia" ismini aldılar. Dicalced Fransiskenler giderek İspanya, Amerika, Filipinler, Doğu Hindistan ve Napoli Krallığı'nda çok sayıda evler kurdu. Ancak bu grubun varlığı 1897'de sona ermiştir.²⁷⁵

(2) Roformati

Jesili Francesco ve Astili Bernardine liderliği altında bazı Fransiskenler Papa VII. Clement'e tamamen yalınayak olma ve il yönetimi altında ayrı bir yetki verilmesi için başvurular. Bu iki lider 1535'te Kapüşenlere katıldı. Reformati Fransiskenleri haftada iki kez pişirilmiş yemek yedi. Kendilerini daima kırbaçlayıp, ders anlattılar. 1579'da XIII. Gregory onları il yetkilerinden tamamen serbest bıraktı ve Roma'da kendilerine manastır verdi. Aynı yıl, yeni bir yasa yürürlüğe konuldu. 1621'de XV. Gregory onlara ayrıcalık vererek kendi genel başkanlarını seçme ve genel meclis toplantısı yapma hakkı vermiştir. Ancak 1624'te bu ayrıcalıklar VIII. Urban tarafından geri alınmıştır ve "Injuncti Nobis" adlı bildirisinde 1639'da Reformati'nin İtalya ve Polonya'daki idarelerini kaldırmıştır. 1642'de Reformati kendi yasalarını oluşturmuş ve İtalya, bu Fransiskenlerin grubu için her zaman ev sahipliği yapmıştır. Reformati grubu Almanya, Bohemya Avusturya, Polonya gibi ülkelerde faaliyet göstermiştir. Ancak Discalced Fransiskenler gibi Reformati'nin de 1897'de varlığı sona ermiştir.²⁷⁶

²⁷⁵ Bihl., a.g.md., par.27.

²⁷⁶ Bihl., a.g.md., par.28.

(3) Recollect

Fransa'daki recollect evlerinin kurulması İspanya'nın etkisiyle olmuştur. Kanlı din savaşlarından sonra 1570'de Clusy'de bir ev kuruldu. Ancak devam etmedi. Cemaat lideri Gonzaga, bu tür evlerin kurulmasını üstlendi. 1595'te cemaatin lideri olarak Caltagironeli Bonaventure Fransa'daki Fransiskanlar için özel yasalar yayımladı. Bu yasa, reformcu gruplara üstünlük sağladı. Bu gruplara "Recollect" adı verildi. 1606'dan sonra Recollectler kendi il yönetimlerine sahip oldular. Bunlar arasında önemli olan St.Denis ili Kanada'ya ve Mozambik'e misyonerlik yapmış ve yayılma sağlamıştır. Ayrıca onlar, Fransız ordusunda papazlık yapmış ve vaizler olarak ün kazanmışlardır. Fransız kralları onları onure edip saygı göstermiştir. Bu dönemde Recollectler 11 il yönetimi ve 2534 manastıra sahip olmuştur. Ancak Fransa'daki Recollectler 1791'de devrimle birlikte ortadan kalkmıştır.²⁷⁷

Recollect evlerinde Fransiskanlar, kendilerini ibadete adanmışlardır. Tövbe ve günah çıkarmayla uğraşarak yaşamlarına ruhanilik ve kutsallık kazandırmaya çalışmışlardır.²⁷⁸

2. Konvantaliler

Papa X.Leo, Fransiskanları Observantlarla birleştirdikten sonra "Fransiskan Kardeşler" ismi altında bir araya topladı. Diğer taraftan ayrı yaşamak isteyenlere ise Konvantaliler adıyla yeni bir yapı oluşturuldu ve onlara kendi genel başkanlarını seçme hakkı tanındı. Ancak bu seçtikleri genel başkanlarının Fransiskan cemaati ana yapısının onayını alması şartı getirildi. 1587'den sonra V.Sixtus zamanında Konvantaliler bu şartı kaldırmak istediler. Fakat bu girişimlerinde başarısız oldular. Bu çabalarını 1593 ve 1602 yıllarında VIII. Clement döneminde de sürdürdüler. Fakat yine başarı elde edemediler.1728'de XIII. Benedict, bildirgesinde itirazcıları daimi olarak durdurdu.²⁷⁹

1565'te Konvantaliler, Floransa'da yaptıkları genel meclis toplantısında IV. Pius tarafından onaylanan bazı önemli reformları içeren yasalar yaptılar. Üç yıl sonra

²⁷⁷ Bihl., a.g.md., par.29.

²⁷⁸ Bihl., a.g.md., par.30.

²⁷⁹ Robinson, "Orders of Friars Minor Conventual", par.4.

V.Pius Konvantalıer arasında, yoksulluk sözüne bağılılığı içeren daha katı bir uygulama başlattı. 1625'te Konvantalıer tarafından yeni yasalar benimsendi. VIII. Urban tarafından resmen ilan edilen bu yasalar önemlidir.²⁸⁰

Konvantal Fransiskenler, önemli teolog ve âlimleri bünyesine almış ve yetiştirmiştir. Ayrıca Konvantalıer Aziz Francesco'nun mezarını koruma ayrıcalığından da faydalanmıştır. Roma'da önemli ve ünlü kiliselere sahip olmuşlardır. Resmi olarak gri olan Konvantalıelerin giysileri, Fransisken Kardeşler ve Kapüsenlerin aksine, siyah olmuş ve bazen "Siyah Fransiskenler" olarak isimlendirilmişlerdir. Bu giysileri, bellerine ipe bağladıkları tunik kumaş ve pelerinden oluşuyordu. Buna küçük bir şapka bağlanmıştı.²⁸¹

3. Kapüsenler

X.Leo'nun 1517'de cemaati Observantlar ve Konvantalıer olarak iki yapıya bölmeksinin ardından Observantlar içerisinde yeni bir reform hareketi daha başlamıştır. Kapüsenler olarak isimlendirilen bu hareket Merkez Kuzey İtalya'nın Marches ilinde genç bir keşiş olan Matteo da Basci önderliğinde başlamıştır. Matteo da Basci, Fransisken yaşamında yeni bir reform yapmak istemiş ve kuralları literal olarak uygulayarak Aziz Francesco gibi giyinmeye başlamıştır. Tunik gömleğinin üzerine koni şeklinde başlık giymiştir. Üstlerine bilgi vermeden Roma'ya gitmiş ve Papa VII. Clement'ten bu tür bir yaşam şekli için sözlü onay almıştır.²⁸²

Kapüsenlerin ortaya çıkış sebepleri Observantlar içindeki gelişmelerden kaynaklanmıştır. Observant ilkelerine göre gelir edinmek yasaktı. Ancak pratikte farklı yasal yollar altında bu ilkeler konusunda liberal tutum sergilemişlerdir. Bundan dolayı para almamaları gerekirken, aracı kullanarak parayı kabul etmişlerdir. Bu tür yasallaştırma ve esnekliğe doğru yönelme sorunları ortaya çıkınca, cemaat içerisindeki bazı gruplar buna tepki amacıyla Aziz Francesco'nun temel ilkelerine daha bağılı bir yaşam şekli benimsemeye başlamıştır. Kapüsen hareketin öncüsü olan Matteo di Bassi bu reformu başlatırken Observantlardan ayrılma gibi bir niyet içerisinde olmamıştır.

²⁸⁰ Robinson, "Orders of Friars Minor Conventual", par.5.

²⁸¹ Robinson, "Orders of Friars Minor Conventual", par.6.

²⁸² Short, a.g.e., s.67; Kapüsenler hakkında bilgi için Bkz. <http://www.capuchin.com>

Sadece bu reformu, Observantlar içerisine almak istemiştir. Kendisi ve taraftarları için Aziz Francesco'nun elbiselerine benzer giysiler giyme ve kuralları daha katı ve ilk geleneklere uygun olarak tatbik etmek için VII. Clement'ten izin istemiştir. Bu istekleri kabul edilmiş ve küçük bir manastırda serbest bir şekilde yaşamışlardır.²⁸³

Sayıları gün geçtikte artan Kapüsenler bağımsız yapı haline gelmek için mücadele verdiler ve papalıktan, Konvantuallerin tanınmasını istediler. Papalık tarafından bu istekleri onaylandıktan sonra evler kurup genel meclis toplantıları yaptılar. Bununla birlikte aynı arzuya sahip kişiler onlara katıldı. Daha sonra "Little Hood" veya "Cappuccini" onların resmi ismi olarak benimsenmiştir. 1619'ya kadar bu isimle faaliyet göstermişler ve 1619'dan sonra kendi genel başkanlarını seçerek bağımsız bir yapı haline gelmişlerdir.²⁸⁴

Kapüsenlerin bağımsız olmasıyla cemaat içinde üç farklı yapı ortaya çıkmış oldu. Bunlar Konvantualler (the Order of Friars Minor Conventual), Observantlar (the Order of Friars Minor) ve Kapüsenler (the Order of Friars Minor Capuchin) olmuştur. Bu üç yapı farklı yolları benimsemiştir.

Kapüsenler, Cizvitlerle birlikte 16. ve 17.yüzyılda misyonerlik ve vaaz alanında etkin faaliyet içerisinde olmuşlardır. Daha önce de ifade edildiği gibi Matteo di Bassi, VII. Clement'ten sadece Aziz Francesco'nun kurallarını asıl ve öz haliyle, sadelik içinde uygulama konusunda ayrıcalık edinmemiş aynı zamanda Tanrı'nın sözlerini dünyaya duyurma ve vaaz etme için de izin almıştı. Bu anlamda Fransiken reformu ilk Fransiken yaşamını yeniden ortaya çıkarmış oluyordu. Takip ettikleri metot konusunda Aziz Francesco'nun metodunu kullanmışlardır. Vaazlarında sade bir dil kullanmışlar ve kalplerinden geldiği şekliyle anlatmışlardır. Devam eden yüzyıllarda Kapüsenler tıpkı ilk Fransikenlerin yaşamında olduğu gibi hasta ve yoksullarla ilgilenmişlerdir. Örneğin Kapüsenler, 16. ve 17.yüzyılda İtalya ve Avrupa'yı etkisi altına alan ve büyük kayıplara yol açan salgına yakalanan hastalara karşı büyük hizmet göstermişlerdir. Kapüsenler bu tür faaliyetlerden dolayı otoritelerin güvenini kazanmışlardır. Bu nedenle Papa ve prensler tarafından onlara görevler verilmiştir.

²⁸³ Father Cuthbert, "Capuchin Friars Minor", *The Catholic Encyclopedia*, Vol.III, New York: Robert Appleton Company, 1908, <http://www.newadvent.org/cathen/03320b.htm>. (Erişim: 09 Ocak 2008), par.3-4.

²⁸⁴ Short, a.g.e., s.70.

Örneğin 16.yüzyılda Türklere karşı yapılan savaşta Hristiyan ordusuna genellikle Kapüsenler papazlar çağırılmıştır. Ayrıca Kapüsen Fransiskanlar, 17.yüzyılda Almanların Türklere karşı olan mücadelelerinde de görev almıştır. Güçlerini ülke içinde ve dışında yaptıkları misyonerlik ve yayılma faaliyetiyle daha da artırmışlardır. Avrupa'nın neredeyse tüm bölgelerinde faaliyet göstermişler ve dış ülkelere yaptıkları misyonerlikte büyük başarı sağlamışlardır. Ayrıca Kuzey ve Güney Amerika'ya görevler düzenlemişlerdir. Günümüzde Amerika ve Kanada'daki yerleşim 1857'den bu yana devam etmektedir.²⁸⁵

4. Coğrafi ve İstatistiksel Gelişmeler

Fransiskanların sayısında bazı dönemlerde düşüşler yaşansa da 16., 17. ve 18. yüzyıllarda sayısal ve coğrafi olarak büyük gelişme görülmüştür. Observantların 15.yüzyılda başlattıkları hareket daha sonraki yıllarda reformcu gruplarca da benimsenmiştir. Bu yüzyıllarda Cismontane Ailesine ait il yönetimi 1789'a kadar artış göstermiştir. Merkez ve Batı Avrupa, Amerika ve Asya'da olan Ultramontane Ailesinin 26 il yönetimi varken 1639 yılına kadar bu sayı 60'a yükselmiştir. Ayrıca 12 Discalced il yönetimi ve 8 Recollect il yönetimi kurulmuştur. 1789'da 41 Observant il yönetiminin 20'si Discalced ve 21'i Recollect gruplara aittir.²⁸⁶

Sayısal gelişmeler ilk başta Protestanlık ve 16.yüzyıldaki din savaşları nedeniyle engellenmiştir. Bu etkenlerden dolayı Strasbourg, Danimarka, İngiltere, İskoçya ve İrlanda'da il yönetimleri ortadan kaldırılmıştır. Avusturya, Bohemya ve Fransa'nın dört ili de bundan etkilenmiştir. Doğu Avrupa'daki il yönetimleri de büyük zorluklarla karşılaşmıştır. Sadece Protestanların yayılmasından değil Türklerin fetihleri ve Avrupa içlerine yayılmaları nedeniyle de sayısal düşüş yaşamışlardır. Bu sırada Bosna, Macaristan ve Arnavutluk'taki il yönetimleri kaybedilmiştir. Elli yıl içerisinde cemaat, 10 il yönetimi ve 400 manastır ile 8.000 keşiş kaybetmiştir.²⁸⁷

16.yüzyıla ait Fransiskanların toplam sayılarına ait tam bir sayısal veri mevcut değildir. 17.yüzyılda daha kesin bilgiler ortaya çıkmıştır. Ortaya çıkan sayısal verilen

²⁸⁵ Cuthbert, "Capuchin Friars Minor", par.11-25.

²⁸⁶ Iriarte, a.g.e., ss.227-228.

²⁸⁷ Iriarte, a.g.e., s.228.

kesin olmamakla birlikte ortalama rakamlar verilmiştir. Aşağıdaki tabloda Observantlara ait değişik yıllardaki istatistikî veriler yer almaktadır.²⁸⁸

Tablo 1: Observantlara Ait Sayısal ve Coğrafi Gelişmeler

1585 YILI	İl Yönetimleri	Evler	Keşişler
Cismontane Ailesi	32	860	-
Ultramontane Ailesi	51	1.120	-
Reformati	-	30	-
Discalced	5	100	-
Recollect	-	3	-
Toplam	88	1.113	35.000

1680 YILI	İl Yönetimleri	Evler	Keşişler
Cismontane Ailesi	35	903	13.169
Ultramontane Ailesi	46	1.295	22.185
Reformati	34	573	10.202
Discalced	16	310	5.225
Recollect	20	396	9.259
Toplam	151	3.477	60.000

1762 YILI	İl Yönetimleri	Evler	Keşişler
Cismontane Ailesi	38	960	17.300
Ultramontane Ailesi	49	1.370	22.600
Reformati	37	808	18.992
Discalced	20	430	7.000
Recollect	22	490	11.000
Toplam	166	4.058	76.892

Kaynak: Iriarte, a.g.e., s.229-230.

Konvantualler, 1517'deki sayısal varlıklarını Observantlarda olduğu gibi Protestanlığın yayılmasından olumsuz etkilenerek 17.yüzyılda kaybetmişlerdir. İtalyan illerindeki sayısal varlıklarını Fransız Devrimi'ne kadar sürdürmüşlerdir. Fransa'da 16.yüzyılda Burgonya'nın güneyindeki Saint Louis ve Aquitaine illerini devam ettirmişlerdir. Fransız İhtilali sırasında 9 il yönetime sahip olan Konvantualler bu illeri kaybetmişlerdir. İngiltere ve İskandinavya ülkelerindeki tüm evler Protestanlığın yayılmasıyla ortadan kalkmıştır. Almanya'da Cologne ili korunmuştur. 17.yüzyılda Macaristan'daki il yönetimi etkisini kaybetmiş ve 18.yüzyılda yeniden kurulmuştur. Doğu illeri ve Romanya, eski dönemlerde yapılan misyonlar sayesinde günümüze kadar

²⁸⁸ Iriarte, a.g.e., s.229.

varlığını sürdürebilmiştir. 1654 yılında ait istatistikî verilerde 526 manastır, 4945 keşişleri bulunmaktaydı.²⁸⁹

Tablo 2: Konvantuallere Ait Sayısal ve Coğrafi Gelişmeler

YILLAR	İl Yönetimleri	Evler	Keşişler
1517	34	-	-
1586	31	-	-
1682	31	952	15.190
1773	40	1.272	25.000

ÜLKELER	1682 İl Yönetimi	1682 Evler	1773 İl Yönetimleri	1773 Evler
İtalya	15	700	16	607
Fransa	4	61	9	302
Almanya				
Ve Belçika	6	92	8	144
Balkanlar	3	26	4	47
Polonya	2	33	2	60
Rusya	1	40	1	27

Kaynak: Iriarte, a.g.e., s.233.

Kapüsenlerin, 1535 yılında İtalya’da 12 il yönetimi bulunmaktaydı. 1554’te Foggia il yönetimi kuruldu. 1573’te Sicilya Palermo, Syracuse ve Messina olmak üzere üçe bölündü. 1543’te Corsika ili kuruldu. 1589’da Kapüsenler Malta’da yönetim kurdular. 1578’de Fransa’da kurulan manastırlar iki gruba ayrıldı. 1588’de Provence’de Saint Louis il yönetimi kuruldu. 1606’da Lorraine, 1610’da Touraine, 1618’de Savoy ve Burgonya kuruldu.²⁹⁰ 1595’te Belçika’ya yayıldılar. İlk İspanyol ili olan Catalonia 1582’de kuruldu. İsviçre (1589), Tirol (1605), Avusturya (1607) Styria (1619) ve Cologne (1625)’de bazı il yönetimleri kuruldu. Kapüsenler ilk yüz yıllarını doldurduklarında İtalya ve diğer komşu adalarda 23, Fransa’da 8, İspanya’da 4, Flandra’da 2 ve Merkez Avrupa’da 5 il yönetimine sahiptiler.²⁹¹

²⁸⁹ Iriarte, a.g.e., ss.231-232.

²⁹⁰ Iriarte, a.g.e., s.233.

²⁹¹ Iriarte, a.g.e., s.233.

Tablo 3: Kapüsenlere Ait Sayısal ve Coğrafi Gelişmeler

YILLAR	İl Yönetimleri	Evler	Keşişler
1529	-	4	30
1605	34	757	9.746
1650	47	1.428	21.840
1761	64	1.730	34.029
1782	63	1.682	28.598

ÜLKELER	1625 İl Yönetimleri	1625 Evler	1625 Keşişler	1761 İl Yönetimleri	1761 Evler	1761 Keşişler
İtalya	23	761	9.782	28	866	15.741
Fransa	8	236	3.894	14	390	6.051
İspanya	4	67	1.184	6	115	3.158
Almanya Ve Belçika	7	121	1.952	14	328	8.058
Polonya	-	-	-	1	11	305
İrlanda	-	-	-	1	2	148

Kaynak: Iriarte, a.g.e., s.234-235

E. 18.YÜZYILIN SONU ve 19.YÜZYIL: BÜYÜK KRİZ DÖNEMİ (1768-1880)

Fransiskan cemaati 18. yüzyılın sonları ile 19.yüzyılda büyük bir kriz dönemine girmiştir. Kurum içinde çıkan birtakım değişmelerden ve cemaat dışında yaşanan siyasi ve sosyal olaylardan kaynaklanan bu kriz döneminde cemaat ruhani özelliklerini kaybetme ve sayı bakımından azalma tehlikesiyle karşı karşıya kalmıştır. Bu durum Fransiskan üstlerini harekete geçirmiş ve bu duruma çareler aramaya itmiştir. Krize neden olan tehditler Fransız ihtilali ve akılcı laisizm gibi seküler gelişmeler ve diğer komünist rejimlerden kaynaklanmıştır.

Fransiskan cemaatinin 17.yüzyılda genel meclis toplantıları ve din adamlarının çalışmaları neticesindeki sayısal yükselişi, 1760 ve 1770 yılları arasında en yüksek noktada ulaşmıştır. Nüfus gelişmesi ve üretkenlik arasındaki ilişkiye dayalı ekonomik teorilerden dolayı bazı idari yetkililer, keşişleri sosyal bir sorun olarak görmüştür. Dini cemaatlerdeki aşırı nüfuslanma çok geçmeden mendikant cemaatlerin, toplum tarafından itibarlarını kaybetmelerine sebep olmuştur. 19.yüzyıldaki bu trajik

sonuca yol açan etkenler oldukça karmaşık olmuştur. Cemaatleri yenilemek ve bu durumdan kurtarmak için çözümler aranmıştır.²⁹²

19. yüzyılda bu tür gelişmeler devam ederken keşişler Katolik karşıtı güçlerin hedefi olmuştur. Keşişler, bazı aydınlanmacı Jansenistler, Febronianistler, regalistler ile mason hareketleri tarafından tehdit edilmiştir. Keşişler bu dönemde saygı duyulmayan ve hor görülen bir biçimde sembolize edilmiştir. Toplum hızlı bir şekilde yeni idealler ve meselelerle ilerlerken keşişler manastırlara kapanıp dünyadan uzak durdular. Bundan dolayı dışarıdaki bilimsel ve kültürel gelişmelerden uzak kalıp dış dünyadan izole oldular.²⁹³ Gerek aydınlanmacı hareketlerin etkileri olsun ve gerekse de cemaat hükümlerinde esnekliğe doğru gidilsin, cemaatin entelektüel şeklinin değişen dünyaya uyması gerektiği görülmüştür.²⁹⁴

Fransiskanlere yönelik en büyük olumsuz etkilerden biri de rasyonalist akımlardan gelmiştir. Dindarlara karşı sergilenen olumsuz tavrı kilise de kabul ederek geri adım atmıştır. Bunun yanında Regalizmin aydınlanmacı hareketi tarafından desteklenen boğulma politikasıyla, dini cemaatler ortadan kaldırılma tehlikesiyle karşılaşmıştır. Bu kaldırılma Fransız devrimiyle birlikte hız kazanmıştır. Fransız devrimiyle birlikte 13 Şubat 1790'da meclis seçmenleri tüm dini cemaatlerin kaldırılması yönünde karar almıştır. Ayrıca dindarların sivil yasayı kabul etmeleri ya da sürgüne gönderilmesi yönünde seçim yapmaları istenmiştir. Bundan dolayı birçok dindar bunu kabul etmek zorunda kalmış ve çok az Aziz Francesco bağlısı, kilise için yaşamaya devam etmiştir.²⁹⁵

Bu baskı ve kaldırılma etkisi tüm Avrupa'ya yayılmıştır. Belçika'da 1796'da tüm manastırlar kapatılmış ve 1802'de Piedmont ve Savoy'da tüm dindarlar sürgün edilmiştir. Bu durum 1803'te Almanya'da da devam etti. 1810'da tüm İtalya'da ortadan kaldırılma yayıldı. Tirol ve İsviçre de bu sonuçtan olumsuz etkilenen ülkelerden oldu.

²⁹² Iriarte, a.g.e., s.375.

²⁹³ Iriarte, a.g.e., ss.375-376.

²⁹⁴ Iriarte, a.g.e., s.377.

²⁹⁵ Iriarte, a.g.e., s.383-386.

Avusturya’da Kral Frederick William tüm manastırların kapatılması yönünde emir yayımladı. Bu emir Silesia ve Polonya’yı da etkiledi.²⁹⁶

Tüm bu olumsuz etkiler sonucunda milli kiliseler kurulup, kiliselerin kraliyet altında faaliyet göstermesi düşünülmüştür. Bu sırada Fransiskanlarda kurumsal ve sayısal olarak azalmalar meydana gelmiştir. Fransa’da 12 Recollect, 8 Konvantal ve 12 Kapüsen il yönetimi ortadan kaldırıldı. Cemaate yenilenme dönemi başladığında buralarda sıfırdan başlangıç yapmak gerekmiştir. Bu durumun aynısı liberalizm etkisi sonucunda İspanya ve Portekiz’de de yaşanmıştır. İspanya’daki azalma ve ortadan kaldırılma kırk yıldan fazla sürmüştür. Denizaşırı bölgelerde Filipinler Discalced il yönetimi varlığını devam ettirmiştir. Meksika, Merkez ve Güney Amerika’daki il yönetimleri sayı bakımından azalmıştır. Meksika’daki dini cemaatler 1859’da hükümet tarafından ortadan kaldırılmıştır. Değişen dengeler, yeni ve hevesli Fransiskanlar tarafından yeniden sağlanmaya çalışılmıştır. İrlanda’da 18.yüzyılın zorlu dönemlerinin ardından dini yaşamda yeniden canlanma meydana gelmiştir. İngiltere’de Kapüsen ve Recollect il yönetimleri yeniden kurulmuştur. Ayrıca 19.yüzyılın ortalarında Fransiskan grupları Kuzey Amerika’da yeni yönetimler kurmaya başlamıştır. Britanya Adası ve Amerika’daki liberal değişiklik sonucu hoşgörü ortamı neticesinde, buralarda dini cemaatler Katolik ülkelerden daha özgür bir ortam bulmuş ve daha özgürce faaliyetler göstermişlerdir.²⁹⁷

Tablo 4: 18. ve 19. Yüzyılda Keşiş Sayısındaki Sayısal Azalmalar

	1762	1862	1883	1889
Observantlar	39.000	10.200	5.367	6.228
Reformati	18.992	9.880	6.305	5.733
Recollect	11.000	813	1.298	1.621
Discalced	7.000	1.000	955	858
Toplam	76.892	21.893	14.526	14.440
	1773	1860	1893	-
Konvantualler	25.000	2.000	1.481	-
	1761	1847	1874	1888
Kapüsenler	34.029	11.152	9.822	7.628

Kaynak: Iriarte, a.g.e., s.392-393.

²⁹⁶ Iriarte, a.g.e., s.387.

²⁹⁷ Iriarte, a.g.e., ss.391-392.

Bu kritik ve zorlu dönemin yanında 18.yüzyılın sonlarına doğru entelektüel alanlara doğru cemaatin önemli başarıları olmuştur. Avrupa ve denizaşırı ülkelere yapılan misyonların sayısında azalma meydana gelse de üniversiteler vasıtasıyla inançların yayılması sonucu bazı evanjelizasyon faaliyetleri devam etmiştir. Amerika’da bu süreç New Mexico ve Texas’ta devam etmiştir. Kaliforniya, misyonierler tarafından evanjelize edilmiştir. Kapüsenler, imkânlarının azlığına rağmen Venezuella’daki Piritu misyonların yeniden başladı ve Observantlar Güney Amerika misyonlarından kovulan Cizvitlerin yerini almaya başladı. Kapüsenler Kuzey Amerika’nın da evanjelizasyonuna başladı. Bu arada büyük zorluklar ve tehlikelere rağmen Çin’in evanjelizasyonuna devam edildi. Ancak Yakın Doğu, Afrika ve Asya misyonları azalmaya başlamıştır.²⁹⁸

F. 20. ve 21. YÜZYILLAR: YENİDEN YAPILANMA DÖNEMİ

1. 20.yüzyılda Fransiskanlar

Fransiskanlar, liberal ve seküler dönemler ile Fransız devrimi sırasında oldukça zorlu yıllar geçirmiştir. Bu zorlu yıllar 19.yüzyılın sonlarına doğru sona ermiş ve 20. yüzyılda yeni bir döneme girilmiştir. Bu dönem için yeniden yapılanma dönemi denilmiştir. Çünkü Fransiskanlar geçirdikleri zorlu dönemlerden sonra cemaatin başlangıcına yönelik bir yenilenmeyi düşünmemişler ve önceki dönemin bittiği yerden devam etmişlerdir. Cemaat, 20.yüzyılın başlarında dini canlılığı yeniden getirip tüm dünyaya yaymaya başlamıştır. 20.yüzyıl boyunca çalışmalarını artırıp, eski ve yeni dünya ülkeleri üzerinde misyonierlik faaliyetlerine başlamışlar ve bu faaliyetlerinden hiç vazgeçmemişlerdir. Ayrıca cemaatte birleşme hareketleri de görüşmüştür. 16.yüzyıldan itibaren Observantlar (O.F.M.), Konvantuallar (O.F.M. Conv.) ve Kapüsenler (O.F.M. Cap.) olarak üç ayrı yapıya bölünen Fransiskanlar, 1897’de XIII. Leo tarafından yeni bir yasayla tek bir genel başkan altında birleştirilmiştir.²⁹⁹

Cemaat açısından 20.yüzyılın tarihsel görünümüne bakıldığında cemaati yeniden canlandırmaya yönelik çabaların olması yanında, Birinci ve İkinci Dünya Savaşları sırasında cemaatin zorlu yıllar geçirdiği görülür. Cemaatteki işbirliğine

²⁹⁸ Iriarte, a.g.e., s.381.

²⁹⁹ Brady, a.g.md., s.787; Iriarte, a.g.e., s.397.

yönelik adımlarda 1909'daki cemaatin kuruluşunun yüzüncü yılı önemlidir. X.Pius 4 Ekim 1909'da ilan ettiği "Septimo Iam Pleno Saeculo" adlı bildirgesinde üç Fransisken yapısının genel başkanlarının güç ve saygınlık bakımından eşit görülmesi gerektiğini, minörler ailesinin bu üç yapısının, Aziz Francesco'nun kökü ve gövdesi olduğu bir ağacın üç dalına benzediğini ve onun tüm üyelerinin tam ve eşit haklara sahip olduğunu duyurmuştur.³⁰⁰ Bu bildirme, cemaatteki işbirliğine yönelik önemli bir adım olarak görülebilir. Bundan başka 1926 yılında cemaat, Aziz Francesco'nun ölümünün 700. yılını andı ve Papa XI. Pius "Rite Expiatis" mektubunu yayımladı. 26 Mayıs 1927'de Lateran Bazilikası önüne Aziz Francesco'nun anıtı dikildi. Bu arada cemaat misyonerlik faaliyetlerine devam etti. Özellikle de Çin'e yapılan görevlerde birçok Fransisken hayatını kaybetmiştir.³⁰¹

Savaş zamanlarına bakıldığında Birinci Dünya Savaşı (1914-1918), dönemin genel zorlukları olsa da Fransiskenlere fazla bir zarar vermemiştir. Savaş bittiğinde yaşam şekillerine devam etmişler ve önceki dönemlerde olduğundan daha özgür bir şekilde apostalik faaliyetlerini sürdürmüşlerdir. Savaş sonrasındaki on yıl, barış ve huzur içinde geçmiş ve üretken bir dönem olmuştur. Ancak bununla birlikte Meksika'da Calles zulmü gibi sıkıntılı dönemler olmuştur. 1936-1939 İspanyol Sivil Savaşı sırasında dini zulümler yaşanmış ve 226 Fransisken ve 94 Kapüsen öldürülmüştür.³⁰²

İkinci Dünya Savaşı sırasında Fransiskenler apostalik faaliyetlerde büyük zorluklar yaşamıştır. Savaş sırasında hiçbir genel meclis toplantısı yapılamamıştır.³⁰³ İkinci Dünya Savaşı (1939-1945) başladığında Merkez Avrupa'nın birçok ili terk edilmiştir. Ancak, bazı milletlerin Rusya'ya katılması ve bunun neticesinde komünist rejimle yönetilmeye başlamasıyla daha büyük zararlar yaşanmıştır. Çekoslovakya, Macaristan, Romanya, Bulgaristan gibi bazı ülkelerde dini cemaatler tamamen ortadan kaldırılmıştır. Yugoslavya, Polonya, Doğu Almanya ve Litvanya gibi ülkelerde cemaatlerin özgürce hareketleri büyük ölçüde kısıtlanmıştır. Savaş sonrası dönemde

³⁰⁰ Iriarte, a.g.e., s.399.

³⁰¹ Noel Muscat, "The order of Friars Minor From 1897 to the Present", <http://www.christusrex.org/www1/ofm/fra/FRAht07h.html>, (Erişim 16 Mart 2008), par.62.

³⁰² Iriarte, a.g.e., s.399.

³⁰³ Muscat, a.g.m., s.65.

birçok kültürel ve sosyal değerlerdeki çökme, dini cemaatlerde yeni bir krize neden olmuştur.³⁰⁴

İkinci Dünya Savaşı sonrasında teknolojik gelişmeler, insan faaliyetinin her alanında hızlı bir değişim başlattı. Bilimsel ve teknolojik gelişmeler kötülüğü ortadan kaldırmadı. Yoksulluk, sıkıntı, soykırım ve nükleer savaş tehditleri dünyayı rahatsız etmeye başladı. Hızlı ulaşım ve anında iletişim, dünyadaki fakir kimselere karşı farkındalık doğurdu. 19.yüzyılın sonlarında Roma Katolik Kilisesi kendi kurtuluşunu sağlamaya çalıştı.³⁰⁵ Bazıları dini yaşamın hala günümüz dünyasında uygulanabileceğini düşündü. 1950’de bu durumun sonuçlarına cevap vermek için ilk uluslar arası bir kongre düzenlendi. Bu kongrenin sloganı “yenilenme ve uyum”du. İkinci Vatikan Konsili’ne (1962-1965) kadar uluslar arası düzeyde bir dizi konferanslar yapıldı. Bu konferanslar “dini yaşamın uyumu ve yenilenmesi” hakkında oldu.³⁰⁶ II. Vatikan Konsili’nde dini cemaatlerin, yaşamlarını ve çağdaş dünyada İsa’ya olan inançlarını gözden geçirmeleri istendi. Fransiskenler bu emre hızlı bir şekilde cevap verdi. Bu emirle önemli görevler üstlendiler. Bunun yanında Fransisken ekümenizmi büyük önem kazandı. Cemaatin farklı kollarının genel başkanları düzenli olarak toplanmaya başladı. 1976’da Aziz Francesco’nun ölümünün 750. yıldönümünde ve 1982’deki doğumunun 800. yıldönümü için kutlama yapılmış ve Assisi’ye hacılar akın etmiştir. Günümüz açısından Fransiskenler İkinci Vatikan Konsili’nin istediği gibi kurucusunun ruhuna geri dönmeye çalışmıştır. Bu istekten yirmi yıl kadar önce Fransiskenler kendi kimliklerini yeniden keşfetmeye başlamışlardır.³⁰⁷

Fransisken cemaatleri diğer cemaatler gibi olağanüstü genel meclis toplantıları yaptı. Yenilenme ve kurumlarda değişimler üzerine tartışmalar yapıldı. Bu yenilenme dönemi hala devam etmektedir. II. Vatikan öncesinde oluşan kriz ve geçicilik ortamı, birçok dini cemaati karışıklık içine soktu. Bu durum çoğu dindar kişinin hizmetlerini terk etmesine yol açtı. Bu arada ortak toplantılar ve aktiviteler sayesinde Fransiskenlerin ayrı yapıları arasındaki fark giderek unutulmuştur. Bu durum, özellikle cemaatin

³⁰⁴ Iriarte, a.g.e., s.400.

³⁰⁵ Landini, a.g.e., s.576.

³⁰⁶ Iriarte, a.g.e., s.401.

³⁰⁷ Short, a.g.e., s.133.

kuruluşunun 750. yıldönümünde daha da belirgin hale gelmiş ve Aziz Francesco'nun ölümünün 750. yıldönümünde tüm Fransisken yapıları tekrar birleşmiştir.³⁰⁸

1975'ten 1981'e kadar altı yıl boyunca Fransiskenlerin sayısı yüzde 11 kadar düşmüştür. Kapüsenler yüzde 5 düşerken, Konvantuallerin sayısı sabit kalmıştır. Kadınlar arasındaki dini yaşama yönelik düşüş ise dramatik olmuştur. Afrika'da ve Batı Avrupa'daki faaliyetleri artmıştır.³⁰⁹

Bu dönemde hızlı kültürel değişimler karşısında yeni papazlıklar kurulmuş ve dini faaliyetlerde artış olmuştur. 1979 Assisi Genel Meclis Toplantısı sırasında Kaliforniya eyaletinden John Vaughn genel başkanlığa seçilmiştir (1979–1991). Cemaat, 1982 yılında Aziz Francesco'nun doğumunun 800. yılını kutlamıştır. Cemaat, son 20 yıldır Afrika projesi gibi yeni girişimler başlatmıştır. 1989'da tüm Fransisken hareketi ve gruplarıyla işbirliği kararı alınmıştır. 13 Haziran 1991'de Kaliforniya'da yapılan San Diego Genel Meclis Toplantısında Almanya'nın Saksonya ilinden Hermann Schalück, genel başkan seçilmiştir. Bu arada cemaat 1992'de Amerika'nın evanjelizasyonunun 500. yılını kutlamıştır. 18 Mayıs 1997'deki genel meclis toplantısı Aziz Francesco'nun doğduğu Assisi'de yapılmıştır.³¹⁰

2. 21.Yüzyılda Fransiskenler

Fransisken cemaati, 1517'de bölünmeye uğradıktan sonra çeşitli kollara ayrılmıştır. Söz konusu bu kollardan Observantlar kendi içinde Discalced, Reformed ve Recollect olmak üzere üç farklı gruba ayrılmıştır. Ayrıca Kapüsenler Observantlardan ayrılarak bağımsız bir yapıya dönüşmüştür. Observantlar içerisindeki farklı gruplar 1897'de Fransiskenler, "Friars Minor" adıyla tek bir isim altında birleştirilmiştir. Günümüzde cemaat bu şekliyle devam etmektedir. Ancak günümüz Fransiskenlerinin sayısında bir azalma olsa da yenilenmelerini ve yeniden günümüzde devam ettirmektedirler. Günümüz Fransiskenlerinin bir başka özelliği de işbirliği içerisinde olmalarıdır. Özellikle II. Vatikan Konsili'nden sonra Papanın dini hizmetlerin artırılması yönündeki emirlerine uyarak faaliyet göstermeye devam etmektedirler.

³⁰⁸ Short, a.g.e., s.133.

³⁰⁹ Iriarte, a.g.e., s.582.

³¹⁰ Muscat, a.g.m., par.67-68.

Fransiskaner 2009 yılında cemaatin kuruluşunun 800.yılını kutlamaya hazırlanmaktadır.³¹¹ Cemaat özellikle son yıllarda bu tür kutlamalarla birbirleriyle işbirliği yapmaktadır. Ayrıca cemaatte Aziz Francesco'nun ideallerini sürdürme isteği devam etmektedir. Bunun kanıtı cemaatin dünya çapında başlattığı evanjelizasyon ve misyonerlik faaliyetlerinde görülebilir. Özellikle Afrika, Asya, Avustralya, Kuzey ve Güney Amerika'da misyonerlik faaliyetlerini hala devam ettirmekte ve yeni ülkelerde papazlıklar ve yönetimler kurmaktadır. Bunun yanında afet bölgelerine yardım ulaştırma gibi faaliyetler de sürdürmektedirler.

Günümüz Fransiskanlerinin bir özelliği de Katolik olmayan Hristiyanlar tarafından da sempati ile bakılmalarıdır. Bunu Assisi'deki Bazilika'ya hac yapmaya giden Hristiyanlardan anlayabiliriz.

Günümüzde farklı Fransiskan grupları kendi genel başkanları ile devam etmektedir. Fransiskanlerin (Friars Minor) şu an ki genel başkanı José Rodríguez Carballo'dur. Konvantal Fransiskanlerin genel başkanı Padua bölgesinden 119. genel başkan Marco Tasca'dır.³¹² Dünyada bir milyondan fazla oldukları tahmin edilen Fransiskaner Aziz Francesco'nun ruhani özelliklerini taklit edip, verdikleri sözle ona bağlanırlar. Cemaat üyeleri günümüzde dindar bayanlar, manastır rahibeleri, papazlar ve evli ve evli olmayan insanlar grubundan oluşmaktadır.³¹³

II. İKİNCİ CEMAAT KOLU: AZİZE CLARE CEMAATİ

Azize Clare Cemaati, "First Order" olarak bilinen ilk cemaat kolundan ayrı olarak kurulmakla birlikte Fransiskanlerin ana yapısında bağlı bir cemaattir. Aziz Francesco bu cemaati bayanlar için kurmuş ve bu yolla bayanları cemaate ve İncil'e yönlendirmeyi amaçlamıştır. Aziz Francesco'nun bu cemaati de ilk cemaat kolunda olduğu gibi Observant, Kapüsen ve Konseptionist gibi farklı gruplara ayrılmış ve günümüze kadar gelmiştir.

³¹¹ Günümüz Fransiskanleri ile ilgili Bkz. Fransiskan resmi web sitesi: <http://www.ofm.org>

³¹² Bkz. <http://www2.ofmconv.pcn.net/en/>

³¹³ Bkz. <http://www.franciscansinternational.org>

A. 13.YÜZYILDAN 21.YÜZYILA KADAR AZİZE CLARE CEMAATİ VE GELİŞİMİ

1. Azize Clare ve İlk Yandaşları

Azize Clare daha küçük yaşlardan itibaren manevi bir yaşama yönelmiş ve fazileti aramıştır. Aradığı fazileti ve ruhani yaşamı bir gün Aziz Francesco'nun vaazı sırasında bulmuştur. Aziz Francesco'dan etkilenecek onun gösterdiği yolda yürümeye karar vermiş ve ondan yardım istemiştir. Aziz Francesco ona yardım edeceğine söz vererek onu Portiuncula'ya çağırmıştır. Soylu bir ailenin kızı olan Azize Clare sahip olduğu varlıklarını bırakıp Aziz Francesco'nun hizmetine girmiş, üzerindeki elbiselerini ve ayakkabılarını çıkartarak sade ve basit kıyafetler giymeye başlamıştır. Daha sonra Aziz Francesco bayanların Aziz Clare vasıtasıyla cemaatine girebileceğini düşünüp ona kurallar vermiş ve böylece Azize Clare olarak bilinen ikinci cemaatini kurmuştur.³¹⁴

Azize Clare 18 yaşındayken ailesini terk etmiş ve Aziz Francesco'nun yaşam şeklini benimseyerek onun hizmetine girmiştir. Azize Clare'ye ilk olarak en yakın arkadaşları Bianca ve diğer arkadaşları eşlik etmiştir. Aziz Francesco, Clare'ye ve onun arkadaşlarına San Damiano'da kalıcı küçük bir manastır vermiştir. Azize Clare burada 11 Ağustos 1253'de ölümüne kadar hizmet etmeye devam etmiştir. Yaşamı boyunca Clare'ye katılanlar arasında ailesinden ve diğer akrabalarından bazı kişiler olmuştur. Ona ilk katılanlardan biri de kız kardeş Pacifica olmuştur. Clare'nin evi terk etmesinden on altı gün sonra kız kardeşi Agnes ona katıldı. Babası ve amcası Agnes'i geri döndürmeye uğraşsalar da başarılı olamadılar. Agnes, Kuzey İtalya'da Clare cemaati için yaklaşık beş manastır kurdu. Clare'nin en küçük kız kardeşi ile büyük kız kardeşi Panenda da ona katıldı. 1238 yılında kadar elli bayanın Clare'ye katıldığı bildirilir. Azize Clare öldüğünde Aziz Francesco gibi geçici olarak San Damiano Kilisesi'ne gömüldü. 1260'ta Clare adına yaptırılan Azize Clare (Santa Chiara) Kilisesi tamamlandığında Azize Clare'nin cenazesi bu kiliseye nakledildi. Yaklaşık altı yüzyıl

³¹⁴ Masseron ve Habig, a.g.e., ss.337-338.

sonra Azize Clare buradan tekrar çıkartılıp 1872’de bir mahzene gömüldü. Kristal bir tabut içerisine konulan Azize Clare’nin tabutu günümüzde de görülebilmektedir.³¹⁵

2. Azize Clare Kuralları

Clare, Aziz Francesco’dan yaklaşık 27 yıl daha fazla yaşamış ve daima onun yoksulluk ideallerine sadık kalmıştır. Onu daima cemaatinin kurucusu olarak görmüş ve vasiyetine, Tanrı’nın kendilerinin en kutsal babaları olan Aziz Francesco’yu, kurucuları ve Tanrı’ya söz verdikleri şeylerde ve İsa’ya hizmette yardımcı olarak verdiğini yazmıştır.³¹⁶

1212’den 1219’a kadar Francesco, Azize Clare ve taraftarlarına kısa yazılmış kurallar vermesine rağmen kişisel olarak yönetmiştir. Aziz Francesco bu kuralları tıpkı ilk cemaati için yazdığı kurallarda olduğu gibi İncil metinlerinden almış ve aynı şekilde kurallarda, İncil’e göre yoksulluğu temel almıştı. III. Innocent 1215-16 yıllarında bunları onaylamıştı.³¹⁷

Azize Agnes, Monticelli’de Clare cemaatine girmeye davet edildiği zaman kardinal Ugolino, 1219 yıllarında onlar için ayrıntılı bir kural yazdı. Bu kural Benedictine kurallarına dayalı olarak yazılmıştı. Ancak yoksulluk konusunda ve birinci cemaat koluna dayanmakta yetersizdi. 1247 yılında Clare cemaati için IV. Innocent tarafından yeni bir kural verildi. Bu kural ruhani özelliklere değinse de Ugolino kurallarına göre daha ılımlıydı ve taşınabilir mülkiyete ve taşınmaz mallara izin veriyordu. Ancak Azize Clare daha katı bir yaşam şeklinde kalmaya ısrar etmiştir. Bundan dolayı 1250’de IV. Innocent kız kardeşlerin bu kurala uyma zorunluluklarını kaldırmıştır. Bundan sonra Azize Clare kendi kurallarını yazmış ve Aziz Francesco’nun 1223’teki son kuralından alıntılar yapmıştır.³¹⁸

Clare kuralları Fransisken ruhaniliği üzerinde yoğunlaşmıştır. Aziz Francesco’nun kurallarında olduğu gibi İncil’e dayanan hükümler bu kurala eklenmiş ve İncil’in tam bir şekilde uygulamasına bağlı kalınmıştır. Tam yoksulluk, dilencilik, aşk,

³¹⁵ Masseron ve Habig, a.g.e., ss.338-340.

³¹⁶ Masseron ve Habig, a.g.e., ss.340-341.

³¹⁷ Masseron ve Habig, a.g.e., s.341.

³¹⁸ Masseron ve Habig, a.g.e., s.342.

günahkârlara merhamet etme ve münzevilik bu kuralların temel aldığı ilkeler olmuştur. Ayrıca Azize Clare bir vasiyet yazmıştır. Bu vasiyette Aziz Francesco gibi yaşamının özetini vermiş ve hizmetinden, ihtidasından ve mücadelesinden bahsetmiştir. Kutsal yoksulluk ve Fransiskanlara bağlılığı vurgulamıştır.³¹⁹

3. İtalya ve Diğer Bölgelere Yayılma

Azize Clare cemaati içerisinde bir yandan reform hareketleri devam ederken diğer taraftan cemaat, coğrafi olarak genişlemeye devam etmiş ve Avrupa içinde ve dışında yeni yerlere ulaşmıştır.³²⁰ Kurallarda ve uygulamada karışıklık ortaya çıksa da bayan cemaat üyelerinin sayısında Avrupa ve okyanus aşırı ülkelerde büyük bir artış gözlenmiştir. Manastırların her biri bağımsız olmakla birlikte çoğu kendilerini Fransiskanlara (Friars Minor) bağlamıştır.³²¹

Clare, Francesco gibi yaşamı sırasında Kutsal Topraklar'a ulaşmak istiyor ve oralara ilgi duyuyordu. Azize Clare'nin yaşamı sırasında (veya ölümünden kısa bir süre sonra) Yoksul Bayanlar Cemaati Yakın Doğu'da bir kurum inşa etti. 1257'de Suriye'deki bir Clare cemaati manastırına IV. Alexander tarafından ayrıcalık verildi. Ayrıca Clare cemaatinin Libya ve Kıbrıs gibi yerlerde manastırları olmuştur.³²²

4. Büyüme ve Reformlar

Azize Clare cemaati, büyümeye devam ederken kuralların uygulanmasında farklılıklar ortaya çıkmıştır. Azize Clare kuralları 15.yüzyılın ilk yıllarında Colettine Clares grubunun kurucusu Corbieli Azize Colette tarafından tekrar uygulanmaya başlanmıştır. Büyük gayretleriyle ünlü bu bayan, sadece Azize Clare cemaatini değil Fransiskanları (Friars Minor) de etkileyen bir reform başlatmıştır. Bir marangozun kızı olan Colette başta Urbanist Clareler olmak üzere birçok cemaatte dini bir yaşam sürmeye çalışmıştır. Daha sonra dört yıl Francesco'nun üçüncü cemaati olan Seküler Fransiskanlara katılmıştır. Colette, 1406 yılında Clare cemaatine geri dönmüştür. Daha sonraki otuz yıl boyunca Belçika'daki Ghen'de ve Almanya'daki Heidelberg ve Baden

³¹⁹ Masseron ve Habig, a.g.e., s.343.

³²⁰ Short, a.g.e., s.75.

³²¹ Iriarte, a.g.e., s.447.

³²² Short, a.g.e., ss.75-76.

gibi şehirlerde yaklaşık 18 kadar kurum inşa ettiler. Azize Clare'nin orijinal kuralına uygun olarak yaşamayı amaç edinen Colette, 6 Mart 1447'de öldüğünde üç gün içinde yaklaşık 20.000 kişi onun cenazesini görmeye geldi. 1807 yılında VII. Pius tarafından azize ilan edildi.³²³

15.yüzyılın sonlarına doğru Colettine Clareler, Fransa, Belçika, İngiltere, Almanya ve İspanya'da manastırlar kurmuştu. Onun kurduğu manastırlarda yoksulluk tatbik edilmeye çalışıldı. İsa Mesih'in yaşamı taklit edildi. Aziz Francesco ve Azize Clare'nin yaşamı örnek alındı. Kurallarda emredildiği gibi yoksul ve sade kıyafetler giydiler.³²⁴

Bunun dışında cemaatte diğer reform grupları da ortaya çıkmıştır. Colettine Clareler grubu Konvantuallerin reformcu bir kanadı ile ortak oldukları için Clare cemaati içinde Observantlar ve Kapüsenlere bağlı reformlar olmuştur. Observantların lideri olan Aziz John Capistran, Clare cemaati kurallarında katı uygulama başlattı. Bu reformları kabul eden manastır rahibeleri, İtaatkâr Yoksul Clareler (Observance Poor Clares) olarak da isimlendirildi. Ayrıca 16.yüzyılın başlarında bu grupların manastırları çoğunlukta bulunuyordu.³²⁵

1517'den sonra Observantlar içerisinde bazı reform girişimleri oldu. Clare cemaati içinde karşıt reform grupları ortaya çıktı. "Recollect Clareler" terimi Recollect Fransiskenleri, papazları olarak kabul edenler manasına geliyordu. 1631'de Jesus Farneseli Frances tarafından Katı Kuralcı Clareler grubu kuruldu. Aynı yıl kardinal Francesco Barberini tarafından Discalced veya Alcantarine Clareler grupları kurularak 1676'da X.Clement tarafından onaylandı. Bunlar Clare cemaati içinde en katı grup olmuştur. Bu grupların rahibeleri ayrı hücrelerde yaşamış ve toplu odalarda çalışmamışlardır.³²⁶

Bunun dışındaki bir diğer reform grubu da Kapüsen Clarelerdir. Bu grup 1538'de Mary Lawrence tarafından İtalya'da kurulmuştur. Bunlar Kapüsenler yetkisi

³²³ Masseron ve Habig, a.g.e., ss.352-353.

³²⁴ Masseron ve Habig, a.g.e., s.354.

³²⁵ Masseron ve Habig, a.g.e., s.354.

³²⁶ Masseron ve Habig, a.g.e., s.355.

altında bir manastıra yerleşmiştir. On yıl sonra Kapüsen Clareler İspanya'ya yerleşmişlerdir.³²⁷

1480 yılında İspanya'da Fransiskanlar içerisinde yeni bir grup daha ortaya çıkmıştır. Konseptionist olarak isimlendirilen bu gruplar Cistercian rahiplerinin orijinal şeklini uygulamaya başlamışlar ve 1520 yılında kiliseden ayrıcalık elde etmişlerdir. Bunlardan bazıları Kardinal Francesco Ximenes yetkisi altında Azize Clare kurallarını benimsemişlerdir.

1600'lü yıllarda başka reformlar Clare cemaatini etkilemiştir. Recollect, Alcantarine, Reformed ve Kapüsen Fransiskanlar, Francesco ve ilk reformcuların örneğini geri getirmeye çalışmışlar ve bayan manastırlarından destek bulmuşlardır. Fransa'da Recollect Fransiskanların haricinde Recollect Clareler grubu ortaya çıkmıştır. Kapüsen Clareler diğer Kapüsen Fransiskanların yayılmasına paralel olarak İtalya, İspanya ve Fransa'ya yayılmıştır. Azize Clare cemaatinin bu yeni oluşumu Kardinal Barberini tarafından da desteklenmiştir. Ayrıca Clareler içinde diğer Urbanist reformları bu dönemde büyümeye başlamıştır. Royal Urbanistler özellikle de müşterek yaşamdan ve dini elbiselerden uzak durmuş ve soylu bir kadın gibi yaşayarak özgürce seyahat etmişlerdir. Sözü edilen bu gruplar Fransız İhtilali ile birlikte ortadan kaybolmuştur.³²⁸

Clare cemaati, 17. yüzyılda Asya kıtasına yaşam şekillerini götürmüşlerdir. 1621 yılında Toledo manastırından bir grup cemaat üyesi Filipin adalarına varmıştır. Burada Manila'ya yerleşmişler ve 17.yüzyılın ilk yarısına kadar kalmışlardır. Daha sonra bu altı cemaat mensubu Bayan Manila'dan ayrılıp Çin'e giderek burada yeni bir kurum oluşturmuştur. Burada on yıl kadar kaldıktan sonra ülkeden sürgün edilmişlerdir.³²⁹

Clare cemaati, sekülerizm ve dini yaşamın azlığından dolayı 1700'lü yıllarda zorluk yaşamıştır. Bunun yanında Clare cemaati Protestanlık etkisine rağmen birçok

³²⁷ Masseron ve Habig, a.g.e., s.355.

³²⁸ Short, a.g.e., ss.79-80.

³²⁹ Short, a.g.e., s.80.

manastır kurup taraftar toplamıştır. 17.yüzyılın sonlarına doğru toplam 70.000 Clare cemaati mensubunun olduğu bilinmektedir.³³⁰

18.yüzyılın başlarında Clare cemaatinin manastır sayısı artmaya devam etmiştir. Ancak bu arada rahibe sayısında azalma meydana gelmiştir. Küçük topluluk halinde örgütlenen rahibeler milli hükümetlerin hedefi olmuştur. Birçok manastır ortadan kaldırılmaya devam etmiş ve 1781’de Avusturya, II. Joseph krallığındaki manastırları ortadan kaldırdığını duyurmuştur. 1782’de Ghen’deki cemaat Fransa’ya gitmiş ve onları Bruges cemaati takip etmiştir. Bunların dışında Clareler 18.yüzyılın başlarında Fransa’da dini cemaatler içerisinde ortaya çıkan Jansenizm etkisiyle karşılaşmıştır. Clareler bu doktrini reddetmişlerdir.³³¹

19. Yüzyılda Papa VII. Pius, Clare cemaati reformcularını (Corbieli Coletta) kutsamıştır (24 Mayıs 1807). Bruges cemaati 1806 ve 1812’de tekrar toplanmıştır. 1829’da Belçika’da özgürlük ortamı geri geldiğinde bu iki cemaat etkisini ülke dışına da yaymıştır. Bruges’in kadınlar manastırı baş rahibesi M.Maria Domenica yaşamı sırasında 9’u Belçika, 3’ü İngiltere ve 1’i de Fransa’da olmak üzere 14 topluluk kurmuştur.³³² Clare cemaatini Amerika Birleşik Devletleri’ne getirme girişiminin başlangıcı başarısızlıkla sonuçlanmıştır. Başrahibe Maria de Marche yönetiminde yapılan Georgetown’daki kurum sadece 14 yıl sürmüştür. Bunun dışında Cincinnati, Pittspurgh, Detroit, Green Bay gibi şehirlerdeki kuruluşlar başarısızlık yaşanmış ve uzun süreli olmamıştır. Amerika’daki ilk kalıcı yerleşkeleri, Clare cemaatinden Maria Maddalena ve Kızkardeş Costana yapmıştır. Onlar Observantların genel başkanlarının desteğiyle 1875’de Amerika’ya gelmişlerdir. Bu iki cemaat üyesi Cincinnati’den Philadelphia’ya, Güney’den New Orleans’a kadar birçok eyalet dolaşmıştır. Sonunda Omaha’da üç kurum inşa etmişlerdir. Bunlardan başka Kudüs’ten iki cemaat üyesi İskenderiye yakınlarında bir manastır kurmuştur.³³³

³³⁰ Short, a.g.e., ss.80-81.

³³¹ Short, a.g.e., s.81.

³³² Short, a.g.e., s.82.

³³³ Short, a.g.e., s.83.

20.yüzyıla girildiğinde yaklaşık 31 ülkede 691 manastır ve 15.059 Clare cemaati üyesi bulunmaktaydı. Eskiden olduğu gibi bu yüzyılda da İspanya’da Clarelerin manastırları ve rahibeleri sayısal bakımdan daha fazladır.

Tablo 5: Dünyada Clare Cemaati’nin Dağılımı (1959)

ÜLKELER	Manastır Sayısı	Rahibe Sayısı
Arjantin	1	20 (1948)
Belçika	38	774
Brezilya	4	122 (1948)
İngiltere	24	423
Fransa	35	850
Almanya	8	352
Hollanda	8	200
İrlanda	15	450
İtalya	137	2700 (1930)
İspanya	332	7217
Amerika Birleşik Devletleri	27	502
Diğer		
Yaklaşık Toplam	691	15.059

Kaynak: Masseron ve Habig, a.g.e., s.365.

Günümüzde sadece 46 manastır Fransisken genel başkanlığı yetkisi altındadır. Birçok Clare cemaatinin manastırları bu yüzden piskoposların yönetimi ve yetkisi altında bulunmaktadır.³³⁴

III. ÜÇÜNCÜ CEMAAT KOLU: SEKÜLER CEMAAT (PENİTANCE VEYA TERTİERLER)

Üçüncü cemaat kolu, Aziz Francesco tarafından yoksulluk sözüne bağlı kalamayan ve dünyevi meşguliyetlerden dolayı bazı kurallardan muaf tutulanlar için kurulmuştur. Penitentler veya Tertierler olarak da isimlendirilen bu cemaat kolu Fransiskenlere bağlı olarak faaliyet göstermektedir.

Aziz Francesco’nun seküler cemaatine silah taşımayı yasaklaması, feodal yapıya ağır darbe vurmuştur. Yoksul, soylu veya zengin kişilerin cemaate alınması ve aynı statüde görülmesiyle sosyal sınıflar birbirlerine daha çok yaklaşmıştır. XIII.

³³⁴ Masseron ve Habig, a.g.e., s.358.

Leo'nun Tertier kurallarını uyumlulaştırmasından sonra cemaat, daha hızlı bir şekilde büyümüştür.³³⁵

A. 13. YÜZYILDAN 21.YÜZYILA KADAR ÜÇÜNCÜ CEMAAT KOLU

Aziz Francesco havarilik görevine başlamasından itibaren İsa'nın yaşamını takip edip onun isteklerine göre yaşamayı isteyen tüm insanları bu hareketin içine almak istemiştir. Bazı insanlar dünyadan vazgeçerek tüm varlıklarını bırakıp tamamen tanrı aşkına dayalı bir inancı benimseyebilirdi. Fakat birçok kişi için böyle bir yaşam imkânsız gözükmekteydi. Evli ve çocuğu olanların çocuklarını; çalışanların işlerini kolayca bırakmaları zor bir durumdur. İnsanların bağlı oldukları birtakım meşguliyetler ve sorumluluklar onların Fransiskenlere ve Clarelere bağlanmalarını engellemiştir. Ancak bunun yanında Aziz Francesco'nun etkisi altında, sade ve münzevi bir yaşamı benimseyip, disiplin içinde evlerinde yaşamalarına ve kendi gelirlerini kazanmalarına rağmen Aziz Francesco'nun cemaatine katılmak isteyenler olmuştur. İşte bu insanlara yardım etmek ve onları bu kardeşliğe bağlamak için Aziz Francesco, Üçüncü cemaat kolu düşüncesini tasarlamıştır. Üçüncü cemaat kolu, Clare cemaati gibi Fransiskenlerin bir parçasıydı. Başlangıçta bağlı oldukları bir söz veya kural yoktu. Onların tek kuralları Aziz Francesco'nun vasiyetiydi.³³⁶ Daha sonra Aziz Francesco onlara Fransiken ruhaniliğine dayanan bir kural verdi. Bu kuralın oluşturulmasında Aziz Francesco arkadaşı kardinal Ugolino'dan yardım aldı. Bu kurallarda sade olmaları, oruç tutmaları, yılda üç kez iman itirafı ve görüş alışverişi yapmaları ve her ay erkek ve kız kardeşlerin papazlar tarafından kilisede düzenlenen toplantılara katılmaları gibi hususlar yer alıyordu.³³⁷

IV. Nicholas tarafından verilen ve VII. Clement ile III. Paul tarafından kısmen esneklik getirilen bu kurallar 1883'e kadar güçlü kalmıştır. XIII. Leo, kuralları modern duruma ve toplum ihtiyaçlarına göre değiştirmiştir.³³⁸ Bu gruplar için daha sonra 1289'da IV. Nicholas tarafından yeni bir kural yayımlandı. Bu yeni kuralda cemaat

³³⁵ Bede Jarrett, Ferdinand Heckmann, Benedict Zimmerman, "Third Orders", *The Catholic Encyclopedia*, Vol.XIV, New York: Robert Appleton Company, 1912, <http://www.newadvent.org/cathen/14637b.htm>, (Erişim: 15 Ocak 2008), par.34.

³³⁶ Moorman, a.g.e., ss.40-42.

³³⁷ Jarrett, a.g.md., par.31-32.

³³⁸ Jarrett, a.g.md., par.31-32.

“Erkek ve Kız Fransisken Tertier Kardeşler” (Brothers and Sisters Franciscan Tertiaries) olarak isimlendirildi. XXII. John, Üçüncü cemaate iki karakter kazandırdı. Cemaati, din adamı sınıfından olmayan bayan ve erkek cemaat üyeleri olarak evlerinde ve cemaatte yaşayanlar olarak ikiye ayırdı. Bunlar aynı zamanda aynı kuralları benimsiyorlardı. Bayan Tertier cemaati 13.yüzyılda Fransa, Almanya ve İtalya’da kurulmuştu. Belçika ve Hollanda’da benzer gruplar oluşmuştu. Macaristanlı Azize Elizabeth bu gruplar için bir model olarak görülebilir. Azize Elizabeth, 1228’de bu yaşamı benimsemiş ve dünyayı bırakmıştır. Azize Elizabeth ve onun kız kardeşleri 13.yüzyılda onu takip etmişler ve Almanya, Fransa ve Belçika’daki hastanelere yakın yerlerde yaşamışlardır.³³⁹

14.yüzyılda İtalya’da başka bir model ortaya çıkmıştır. Tertier kurallarını takip eden Angelina da Marsciano (ö.1435), Assisi yakınlarında bir topluluk kurmuştur. Aynı yapı altında başka manastırlar da kurulmuş ve kendilerini tek bir yapının üyeleri olarak tanımlamışlardır. Genel başkanlarını seçip her üç yılda bir genel meclis toplantısı yapmışlardır. 14.yüzyılın sonlarına doğru 141’i İtalya, 23’ü İspanya, 29’u Fransa, 37’si Almanca konuşulan ülkelerde ve 8’i de Britanya Adasında olmak üzere 244 kardeşlik kurarak hizmet etmişlerdir.³⁴⁰

Apostalik bir gayret içinde çalışan Tertierler, yetkilerini güçlendirerek federasyonlar oluşturmuşlardır. 15.yüzyılda Zepperen Belçika Topluluğu bu modelde gruplar topladı ve Utrecht Dutch Genel Meclis Toplantısına 70 kadar Fransisken grubu katılarak kendi genel başkanlarını seçti. Bu tür birleşmiş topluluklar diğer ülkelerde de gelişmeye başladı. 1480’de IV. Sixtus, Düzenli Üçüncü cemaat üyelerini (Third Order Regular) kilisede doğru dindarlar olarak tanıdığını duyurdu. 15.yüzyılda din adamlığı sınıfından olmayan Tertierler özellikle de Observant hareketin öncüleri Sienalı Bernardine, John Capistran ve Bustisli Bernard’ın liderlikleri altında yeniden güçlendiler. Takip eden yüzyılda reformasyon nedeniyle bazı ülkelerdeki kayıp ve azalmalara rağmen Tertierler diğer ülkelere yayıldı. İspanya Krallığı, Portekiz,

³³⁹ Short, a.g.e., s.88.

³⁴⁰ Short, a.g.e., s.89.

Amerika ve Asya'nın diğer bölgelerinde Üçüncü cemaat büyük bir yayılma ve gösterdi. 1586'da yaklaşık 100.000'den fazla kişi Üçüncü cemaat koluna katılmıştır.³⁴¹

X.Leo 1521'de Üçüncü cemaat için bir kural yayımlayarak birleşme sağladı. IV. Nicholas'ın 1289'daki kurallında değişiklik yaparak ve bazı hükümler ekleyerek yeni bir kural oluşturdu. Bu kuralla birlikte hayır işlerine yönelik çabalar tavsiye edildi. Örneğin 1500'lü yılların ortalarında Elizabethinesler (Mercy Kızkardeşler), kendilerini hayır işlerine adayıp hastalara yardım ettiler. Sayıları 4.000'e kadar ulaşan bu gruplar özellikle Fransa, Almanya ve Avusturya'da teşkilatlanmışlardı. Erkek Tertierler arasında da bu tür gruplar ortaya çıktı. İspanya ve Portekiz'de Tertierler yoksul hastalara hizmet etmeye başladılar.³⁴²

Üçüncü cemaat, 17.ve 18.yüzyıllarda kriz dönemine girmiştir. XI. Innocent 28 Haziran 1689 tarihli "Ecclesiae Catholicae" adlı bildirgesiyle 1289 kuralını, zamanın gereklerine göre yorumlayıp değiştirdi.³⁴³ Zamanla Üçüncü cemaat, kendi kimliğini kaybetmeye başladı. 17.yüzyılda kendini belirsiz terimlerle ifade etmeye başladı. Kendileri için kuruluş, din, kardeşlik cemiyeti, Tertier yandaşları gibi terimler kullandılar. Tertierlerin yasal durumlarına ait problemler ortaya çıktı.³⁴⁴

Üçüncü cemaat, 19.yüzyılın ortalarından itibaren onarım ve yenilenme dönemine girmiştir. Daha sosyal ve pratik olarak apostalik faaliyetlere yönelmiş ve Papa desteğini almışlardır.³⁴⁵ Ayrıca bu dönemde IX. Pius'tan XXIII. John'a kadar tüm Papaların Fransisken olduğu görülür.³⁴⁶ 19.yüzyılda Üçüncü cemaat, Katolik Kilisesi dışından da taraftar toplamıştır. Örneğin Tertierler, 19.yüzyılın sonlarında Anglikan Kilisesi üyelerinden taraftar bulmuştur. 1973'te Üçüncü cemaat dünya çapında bir konsil kurmuştur. İkinci Vatikan Konsili'nde, günümüzde Aziz Francesco'nun Seküler Fransisken Cemaati olarak bilinen Seküler Fransisken cemaatinin özerkliği tanınmıştır. 1968'de yeni bir genel yasa için taslak hazırlanmış ve bu yasa Papa II. John Paul'un 24

³⁴¹ Short, a.g.e., ss.88-91.

³⁴² Short, a.g.e., ss.91-92.

³⁴³ Noel Muscat, "Secular Franciscan Order", <http://www.christusrex.org/www1/ofm/fra/FRAht11.html>, (Erişim: 24 Mart 2008), par.33.

³⁴⁴ Muscat, "Secular Franciscan Order", par.34.

³⁴⁵ Iriarte, a.g.e., s.503.

³⁴⁶ Muscat, "Secular Franciscan Order", par.35.

Haziran 1978’de ilanıyla tamamlanmıştır. Bu anayasanın değişimi devam etmektedir.³⁴⁷

Cemaatin istatistikî verilerine bakıldığında 14.yüzyılın sonlarında yaklaşık 1.500 üçüncü cemaat taraftarı olduğu görülür. 17.yüzyılda Üçüncü cemaatin toplam sayısı bir kez daha artış göstermiştir. Bu rakamlar 18.yüzyılda daha çok artmıştır. Zorlu dönemler, cemaat üyelerinin sayısında azalmaya neden olmuştur. Büyük büyüme 19.yüzyılın sonlarında gerçekleşmiştir. 1922 yılında Fransiskenlerin kontrol ettiği 2.726.575 Üçüncü cemaat kolu üyesi bulunmaktaydı. 4 Ekim 1936’da en yüksek rakamlara ulaşarak sayıları 3.301.263 olmuştur. 1937’den sonra bu rakamlar, Demir Perde ülkelerindeki kiliselerin ortadan kaldırılma hareketi sonucunda düşmüştür.³⁴⁸

Coğrafi olarak 19.yüzyılın ortalarından 20.yüzyılın başlarına kadar Amerika’da Fransisken kadın cemaatlerinde büyük artış yaşanmıştır. Dini cemaatlerin Amerika’da ortaya çıkmaya başlamasında, 1840’lı ve 1850’li yıllarda devam eden Katolik göçü ve özellikle de İrlandalı göçmenlerin etkisi olmuştur. Bunları Asya ve Güney Avrupalı göçmenler izlemiş ve 1880’lerde İtalya ve Polonya’dan çoğu Katolik olan birçok göçmen Amerika’ya yerleşmiştir.³⁴⁹

Uzak Batı’da Fransisken keşişi olan Pamfilo da Magliano, Batı New York’ta bir grup kadını, Fransisken cemaati kurması için davet etti. 1859’da Philadelphia’dan Mary Joan Todd ve Ellen O’Fallon Allegany Fransisken Kız Kardeşliği’nin kuruluşuna öncülük etti. Daha sonra bunları Illionis, Missouri ve Ohio gibi eyaletlerde kurulan bayan cemaatleri izledi.³⁵⁰

Tablo 6: Üçüncü Cemaat Kolu’na Ait Sayısal Veriler

Yönetimi Altında Olduğu Gruplar	1934	1952	1970
Fransiskenler O.F.M.	2.218.208	1.328.856	734.647
Konvantualler O.F.M. Conv.	500.000	230.000	80.000
Kapüsenler O.F.M. Cap.	1.188.148	853.827	403.529
Düzenli Fransiskenler T.O.R.	?	40.000	25.000
Yaklaşık Toplam	3.906.368	2.452.6833	1.243.178

Kaynak: Iriarte, a.g.e., s.509-510.

³⁴⁷ Iriarte, a.g.e., ss.504-508.

³⁴⁸ Masseron ve Habig, a.g.e., ss.418-419.

³⁴⁹ Short, a.g.e., s.100.

³⁵⁰ Short, a.g.e., ss.100-101.

20.yüzyılda Aziz Francesco'nun Üçüncü cemaati yenilenme sürecine girdi. Papa XIII. Leo Üçünce cemaatte yeni bir düzenleme yaptı. Yayımladığı genelgesinde 1882'de Aziz Francesco'nun Üçüncü cemaatine yeni bir yönelim vermek istediğini duyurmuştur. Papa, Üçüncü cemaati onun gerçek ruhaniliğiyle yenilemek istediğini söylemiş ve onlara yeni bir kural vermiştir.³⁵¹

Üçüncü cemaat üyesi olan Papa X.Pius 1912 yılında “Tertium Francescocalium Ordinem” adlı bir mektup yazdı. Bu mektupta Fransiskenlerden gerçek bir sosyal reform yaparak Üçüncü cemaate ruhani ilgi göstermelerini istedi. Bu bildirge ayrıca Üçüncü cemaati, Birinci cemaate (First Order) bağlı kılması açısından talihsiz olarak karşılanmıştır. Üçüncü cemaatin tam kimliği tekrar sorgulanmaya başlanmıştır. Bu süreç Üçüncü cemaate daha fazla yetki verilmesini sağlamıştır.³⁵²

1950'de Üçüncü cemaatin uluslararası kongresinde, XIII. Leo kurallarının güncellenmesine ihtiyaç duyulduğu belirtilmiştir. Bu kuralların evanjelik güçten yoksun olduğu görüşü belirtilmiştir. Bundan dolayı 1957 yılında kuralların yenilenmesini amaçlayan ve cemaate apostalik yönelim ve ruhanilik getiren yeni bir genel yasa kabul edildi.³⁵³

II. Vatikan Konsili, Üçüncü cemaatte köklü bir reform için bir dönüm noktası oldu. 1966'da üçüncü cemaat için yeni bir kural üzerinde çalışma başlatıldı. Bu süreç uzun sürdü. Yeni öneriler üzerine çeşitli komisyonlar çalışmalarını sürdürdü. 24 Haziran 1978'de Papa VI. Paul “Seraphicus Patriarca” adlı belgesiyle bu yeni kuralı resmi olarak onaylamıştır. Bu kural Üçüncü cemaat için yeni bir isim önermiştir. Bu isim Seküler Fransisken Cemaati (Secular Franciscan Order, SFO) olmuştur.³⁵⁴

Seküler Fransiskenlerin sayısı günümüzde bir milyondan fazladır.³⁵⁵ Kendilerine ait kuralları bulunan Seküler Fransiskenler bu kurallarında Seküler Fransisken cemaatinin Aziz Francesco'nun izinden gitmesi ve onun misyonunu devam ettirmesi gerektiği yer alır. Ayrıca bu kurallarda kendilerini dünyanın her yerine dağılan

³⁵¹ Muscat, “Secular Franciscan Order”, par.35.

³⁵² Muscat, “Secular Franciscan Order”, par.36.

³⁵³ Muscat, “Secular Franciscan Order”, par.37.

³⁵⁴ Muscat, “Secular Franciscan Order”, par.38-39.

³⁵⁵ Bkz. <http://www.franciscansinternational.org>

ve her sınıfa mensup inançlıya açık olan, İncil'i Aziz Francesco gibi yaşamaya söz veren kız ve erkek kardeşlerin yer aldığı Katolik kardeşlerin örgensel bir birleşimi olarak tanımlarlar.³⁵⁶

IV. CEMAATTEKİ DİĞER ÖNEMLİ FRANSİSKENLER

Fransiskanlar eğitim açısında Oxford ve Sorbon gibi üniversitelerde teolojik ve felsefi görüşleriyle önemli görevler yapmışlar ve Oxford ve Cambridge gibi üniversitelerin gelişimini sağlamışlardır. Bu açıdan Fransiskanların bu üniversitelere ve bilimsel faaliyetlere katkıları büyüktür. Ayrıca Fransiskanların çok sayıdaki âlimi bünyesine katması, eğitim faaliyetlerine verdiği önemi ortaya koyması açısından önemlidir.

A. PADUALI ANTHONY

Fransiskan bir aziz olan Padualı Anthony 1185 yılında Lisbon'da doğmuş ve 1231'de de Vercelli'de ölmüştür. Vaftizi sırasında Ferdinand ismini almıştır. Ferdinand'ın babasının soyunun ilk haçlı seferinin kumandanı olan Godfrey de Bouillon'dan, annesi Theresa Tavejra'nın da Avusturya dördüncü kralı I.Froila'dan geldiği bilinmektedir. Soyağacı konusunda yeterli bilgi olmamakla birlikte annesinin ve babasının soylu bir aileye mensup oldukları bilinir.³⁵⁷

Ferdinand, katedral okulunda eğitim aldıktan sonra 15 yaşında St. Vincent Manastırı'nda St. Augustine ilkelerine bağlandı. İki yıl burada kaldıktan sonra ailesinin ve arkadaşlarının baskısından kurtulmak için sekiz yıl kalacağı Coimbra'daki Santa Croce Manastırı'na gitti ve orada eğitim ve ibadet işleriyle uğraştı. Üstün bir anlama yeteneği ve hafızası olan Anthony burada kutsal metinlerden bilgiler topladı.³⁵⁸

1220 yılında ilk Fransiskan şehidinin cenazesinin Santa Croce Kilisesi'ne getirildiğini gördüğünde içinde şehit olma arzusu belirdi ve Fransiskan olmaya karar verdi. Bu şekilde Müslümanlara vaaz edebileceğini ve İsa için ıstırap çekebilme imkânı bulabileceğini düşündü. Sonra Fransiskanlar gibi sadaka dilenmeye giderken

³⁵⁶ “Laik Fransiskan Tarikatı Kuralları”, <http://www.fransiskan.com/fyasam.html>, (Erişim: 12 Mayıs 2008), par.1-2.

³⁵⁷ Nicolaus Dal-Gal, “St. Anthony of Pauda”, *The Catholic Encyclopedia*, Vol.I, New York: Robert Appleton Company, 1907, <http://www.newadvent.org/cathen/01556a.htm>, (Erişim: 2 Şubat 2008), par.1-2.

³⁵⁸ Dal-Gal, a.g.md., par.3.

Fransiskanlerden yardım gördü ve St. Augustine ilkelerini bırakıp Fransisken cemaatine girdi. Cemaatte kendisine Anthony ismi verildi.³⁵⁹

Cemaate girmesinden kısa bir süre sonra Fas'a gitmek için yola çıktı. Ancak yakalandığı bir hastalık nedeniyle Portekiz'e dönmek zorunda kaldı. Sonra Assisi'de genel meclis toplantısı olduğunu duyunca bu toplantıya katılmak istedi, ancak yetişemedi. Anthony'nin tek arzusu İsa Mesih'i takip etmek onun yolundan gitmek olmuştur. Sonraları yalnız kalarak Fransisken ruhaniliğini daha çok göstermeye başladı. Daha sonraki yıllarda Aziz Francesco ona mektup yazarak cemaate eğitim verip, teoloji öğretmesini istedi. Bunun üzerine Anthony, kendini cemaatin eğitimine adanarak cemaatte büyük işler üstlendi. Hem kendi teolojisini geliştirdi hem de cemaatin eğitimine katkıda bulundu. Teolojisi ruhani özelliklere dayanan Anthony, aynı zamanda St. Francesco'nun ideallerine ve değerlerine uygun hareket etti.³⁶⁰

Anthony'nin önemli özelliğinden biri de çok iyi bir konuşmacı olmasıdır. Bu özelliğinin semeresini çok iyi alan Anthony, hitabet konusunda cemaatte seçkin bir konuma gelmiştir. Gür ve net sesi, güçlü hafızası ve derin bilgisiyle kendisini dinleyenleri etkilemiştir. Ayrıca heretiklerle de mücadelesinde çok sayıda heretiğin hidayete ermesini sağlamıştır.³⁶¹

1226'da Aziz Francesco'nun ölümünden sonra İtalya'ya gelen Anthony kısa bir süre sonra Emilia bölgesi başpapazlığına atandı. Ancak daha çok vaaz yapabilmek için bu görevinden ayrıldı ve 1230'da Padua manastırına döndü. Ölümüne kadar orada çok sayıda insana vaazlar vermeye devam etti. Ölümünden sonra Padualılar ismini yaşatmak için onun anısına bir ibadet yeri yaptırıldılar.³⁶²

B. AZİZ BONAVENTURE

Asıl ismi Giovanni di Fidenza olan Bonaventure 1217 yılında doğmuş ve 1274'te Lyon'da ölmüştür. İtalyan skolâstik bir teolog olan Bonaventure aynı zamanda

³⁵⁹ Dal-Gal, a.g.md., par. 4.

³⁶⁰ Dal-Gal, a.g.md., par.5-9.

³⁶¹ Dal-Gal, a.g.md., par.10-11.

³⁶² Dal-Gal, a.g.md., par.15-21.

Fransiskan cemaatinin yöneticiliğini yapmıştır.³⁶³ Yaşadığı dönemde önemli görevler üstlenen Bonaventure, gerek kişiliği gerekse de ilmi kabiliyetiyle Ortaçağ'da derin izler bırakmıştır.

Bonaventure'nin ilk dönemleriyle ilgili bilgiler yetersizdir. Kendi yazılarında küçük yaşlardayken geçirdiği ciddi bir hastalığının, annesinin Aziz Francesco'ya yaptığı dua sayesinde iyileştirdiğini söyler. Bonaventure, Bagnoregio'da Fransiskan manastırında eğitim aldıktan sonra 1235'te Paris Üniversitesi'nde eğitim görmeye başladı. Tarihi kesin olmamakla birlikte 1238-1243 yılları arasında Fransiskan cemaatine girdiği söylenir. Fransiskan âlimi Halesli Alexander'in eğitimi altında teoloji öğrenimiyle uğraşmaya başladı. Paris'te 1248 yılında mezun olduktan sonra İncil dersleri vermeye başladı. Bu yüzden ilk teolojik görüşlerinde Luka ve Yuhanna İncilleri önemli yer tutar. Ayrıca 1253'ten 1257'ye kadar Paris'teki Fransiskan okulunda idare heyeti görevinde yer aldı. Bu dönemde "On Evangelical Perfection", "On Christ's Knowledge" ve "On the Mystery of the Trinity" gibi ilmi tartışmaları içeren önemli eserler yazdı. Cemaatin genel yönetimine getirilince üniversiteden istifa edip yönetim işleriyle uğraştı. Üniversitede ders verme görevi sona ermesine rağmen öğrencilere ve âlimlere vaazlar vermeye devam etti.³⁶⁴

Aziz Bonaventure, yönetimi sırasında da düşünce sistemi açısından önemli eserler yazmaya devam etmiştir. Ayrıca yönetimi sırasında cemaat içerisine Ruhaniler ve Relaxed grupları arasında yaşanan bölünmeye götürücü hareketlerle de uğraşmak zorunda kalmıştır. Daha sonraki yıllarda 7 Mayıs 1274'te toplanan Lyon Konsili'nde görev alarak Paris'i terk etmiş ve 15 Haziran 1274'te ölümüne kadar konsilde aktif ve önemli rol oynamıştır. Felsefi görüşleri de olmasına rağmen daha çok teolog olma özelliğiyle tanınan Bonaventure, teolojisinde Aziz Francesco'dan etkilenmiş ve onun ruhani özelliklerini taşımıştır. 1482'de Papa IV. Sixtus tarafından kutsanmış ve 1588'de

³⁶³ Zachary Hayes, "Bonaventure", *Encyclopedia of Religion*, , Vol.2., Lindsay Jones (Ed.), MI:Mac Millan Reference WA, Thomson Gale, 2005, s.1010; Edwin V. O'Hara, "Poor Clares", *The Catholic Encyclopedia*, Vol.XII, New York: Robert Appleton Company, 1911, <http://www.newadvent.org/cathen/12251b.htm>, (Erişim: 09 Ocak 2008), par.1.

³⁶⁴ Hayes, a.g.md., ss.1010-1011.

V. Sixtus tarafından kendisine “Kilise Âlimi” (Seraphic Doctor) ünvanı verilmiştir.³⁶⁵

C. HALESLİ ALEXANDER

Fransisken teolog ve felsefeci olan Alexander, 12.yüzyılın sonlarına doğru Gloucestershire’deki Hales’te doğmuştur. Dönemin büyük âlimlerden biri olan Alexander 1245 yılında Paris’te ölmüştür. Bulunduğu bölgede ve Oxford’ta manastır okulunda eğitim almıştır. İngiltere’de eğitimini tamamladıktan sonra Paris Üniversitesi’ne gitmiş ve felsefe ve teoloji alanında yüksek lisans yapmıştır. Ayrıca Roger Bacon’un, onun çalışkanlığını övdüğü söylenir. 1220 yılında teoloji fakültesine katıldı ve çok geçmeden orada ünlü bir öğretici oldu. 1231’de Aziz Francesco’nun cemaatine katıldı ve keşiş olarak görevini sürdürdü. Teoloji ve felsefe alanında önemli eserler yazan Alexander, teolojide Katolik doktrinlerinin ilk sistematik yorumunu yapmasından dolayı tarihte önemli bir şahsiyet olarak görülmüştür.³⁶⁶

D. ROGER BACON

Fransisken filozof olan Roger Bacon 1214 yılında Ilchester’te doğmuş ve 11 Haziran 1294’te Oxford’ta ölmüştür. Yaptığı başarılı çalışmalardan dolayı kendisine “Olağanüstü Bilgin” (Doktor Mirabilis) lakabı verilmiştir. Eğitimini Oxford ve Paris’te tamamlayan Bacon, daha sonra Oxford’taki Fransisken okulunda profesörlük yapmıştır. Bacon Fransisken okullarındaki Adam Marsh ve Robert Grosseteste gibi profesörlerden ve Oxford’taki âlimlerden büyük ölçüde etkilenmiştir. Bu âlimler Bacon’un düşüncesinin gelişmesinde önemli etken olmuştur. Onlardan etkilenerek 1240 yıllarında Fransisken cemaatine girmiştir. Oxford ve Paris’te çalışmalarına devam etmiştir. Ancak üstlerin iznini almadan herhangi bir çalışmasını yayınlaması yasaklanmıştır. Bundan sonraki hayatında bu yasaklarla uğraşsa da felsefe alanında “Opus Majus” “Opus Minus” ve “Tertium” gibi önemli eserler yazmıştır. Yaşadığı dönemde zorluklarla

³⁶⁵ Hayes, a.g.md., ss.1011-1012; Paschal Robinson, “St. Bonaventure”, *The Catholic Encyclopedia*, Vol.II, New York: Robert Appleton Company, 1907, <http://www.newadvent.org/cathen/02648c.htm>, (Erişim: 09 Ocak 2008), par.3.

³⁶⁶ William Turner, “Alexander of Hales”, *The Catholic Encyclopedia*, Vol.I, New York: Robert Appleton Company, 1907, <http://www.newadvent.org/cathen/04344a.htm>, (Erişim: 09 Ocak 2008), par.1-3.

karşılaştan Bacon, zamanında ve günümüzde Fransiskanların yetiştirdiği önemli âlimler arasında yer almıştır.³⁶⁷

E. JOHN DUNS SCOTUS

John Duns Scotus, 1266-70 yıllarında İskoçya’da doğmuştur Fransiskan teolog ve felsefeci olan Duns Scotus, aynı zamanda Fransiskanların yaptığı ünlü İskoç Scotizm okulunun kurucusudur. Scotus, Aziz Bonaventure’den sonra Fransiskanlar tarihinde etkili ve önemli teologlardan biri olarak görülür. İskoçya’da Fransiskan manastırlarında eğitim aldı ve küçük yaşlardan itibaren Fransiskan cemaatine girdi. Günden güne dindarlığı ve Tanrı sevgisi arttı. Sonra yoksulluk, saflık ve itaat sözüyle kendisini Tanrı’ya adadı. Eğitim alması için cemaatin değişik okullarına gönderildi. 1291 yılında İngiltere’deki Lincoln şehrinden piskopos Oliver Sutton tarafından papazlığa getirildi. Papazlığa getirilmesinden sonra teoloji ve felsefe çalışmalarıyla uğraşmak için İngiltere ve Fransa arasında devamlı seyahatler yaptı.³⁶⁸

1301 yılında teoloji mezunu olarak Oxford ve Cambridge’de dört yıl kadar öğreticilik yaptı. 1302 yılında Paris’e gönderildi. Orada Papa VIII. Boniface aleyhine yapılan gösteri sırasında kralın isteklerini reddederek papanın tarafını tutunca Paris’ten sürgün edildi. Daha sonra Paris Üniversitesi’ne geri döndü ve doktorasını aldı. Yaptığı çalışmalar, gayreti ve bilgisi dış ülkelere kadar yayılınca birçok öğrenci ondan ders almak için Paris’e geldi. Ayrıca yaptığı teoloji tartışmalarından dolayı çağdaşları tarafından ona “Usta Âlim” (Subtle Doctor) ünvanı verildi.³⁶⁹

Scotus, 1307 yıllarında Paris’teki öğretim faaliyetlerini bırakıp Fransiskan okullarında eğitim vermek için Cologne’ye gelmiş ve bir süre sonra burada ölmüştür. Cenazesi Cologne katedrali yanındaki Fransiskan kilisesine gömülmüştür.³⁷⁰

³⁶⁷ Theophilus Witzel, “Roger Bacon”, *The Catholic Encyclopedia*, Vol.XIII, New York: Robert Appleton Company, 1912, <http://www.newadvent.org/cathen/13111b.htm>, (Erişim: 2 Şubat 2008), par.1, 8.

³⁶⁸ Allan B. Wolter, “John Duns Scotus”, *Encyclopedia of Religion*, Vol.4, Lindsay Jones (Ed.), MI: Mac Millan Reference WA, Thomson Gale, 2005, s.2523; Parthenius Minges, “Blessed John Duns Scotus”, *The Catholic Encyclopedia*, Vol.V, New York: Robert Appleton Company, 1907, <http://www.newadvent.org/cathen/05194a.htm>, (Erişim Tarihi 09 Ocak 2008), par.1; *The life of Blessed John Duns Scotus*, <http://www.ewtn.com/library/MARY/SCOTUS.htm>, (Erişim 7 Şubat 2008), par.1-5.

³⁶⁹ Wolter, a.g.md., s.2524.

³⁷⁰ Wolter, a.g.md., s.2524.

Felsefe, mantık ve metafizik alanında çok sayıda eser bırakan Scotus en etkili ve önemli eserlerini Oxford'taki Fransisken okulunda yazmıştır. Örneğin felsefi ve teolojik yorumlara dayalı “Opus Oxoniense” olarak adlandırılan eseri, temel olarak teolojik olmakla birlikte bazı metafiziki ve bilimsel tartışmaları içermektedir. Çalışmaları günümüzde de önemini sürdüren Scotus'un bunun gibi çok sayıda yazıları bulunmaktadır. Bu yazılarından bazıları erken dönemden itibaren 12 cilt halinde 1639'da Wadding tarafından Lyon'da basılmıştır. Ayrıca bazı eserleri İskoçlar tarafından düzenlenip basılmıştır.³⁷¹

F. OAKHAMLI WILLIAM

İngiliz felsefeci ve teolog olan Oakhamlı William 1280 yıllarında İngiltere Oakham'da doğmuştur. Fransisken cemaatine girdikten sonra doktorasını almadan Oxford'taki Fransisken okulunda eğitim görmüştür.³⁷²

Oakham'ın kariyerinde iki safhadan bahsedilir. Bunlardan birincisi temel teoloji ve felsefe eserleri yazdığı dönemdir. Diğeri ise 1328'de Fransisken Cesenali Michael ile papa mahkemesinden Almanya'ya kaçması sırasında yaşadığı dönemdir. Almanya'da, Fransiskenlerin kati yoksulluğa dayanan İsa'nın yaşamını takip etme öğretisini reddeden Papaya karşı muhalif olanlara katıldı. Tanrı'nın mutlak güce sahip olduğu vurgusunu yaptı ve Papanın çok güçlülüğüne karşı çıktı. Bundan sonra hayatını Papanın ruhani meselelerde kati yetkiye sahip olmasını eleştirerek geçirdi. 1349 yılında Münih'te öldüğü bilinmektedir.³⁷³

Oakham, Ortaçağ'ın etkili düşünürlerinden biri olmuştur. Önemli felsefi görüşleri olan Oakham, tüm yaratılanların kişisel doğaları ile evrensel doğaları arasındaki farklılık olduğu görüşünü savunan ilk kişi olmuştur.³⁷⁴ Bunun gibi felsefe ve teoloji alanda birçok görüşleri olan Oakham, aynı zamanda başka bir önemli Fransisken olan Duns Scotus'tan ders almış ve 1320 yıllarında Paris Üniversitesi'nde öğreticilik

³⁷¹ Wolter, a.g.md., s.2524.

³⁷² Gordon Leff, “William of Oakham”, *Encyclopedia of Religion*, Vol.14, Lindsay Jones (Ed.), MI: Mac Millan Reference WA, Thomson Gale, 2005, s.9737.

³⁷³ Leff, a.g.md., ss.9737-38.

³⁷⁴ Leff, a.g.md., s.9737.

yapmıştır.³⁷⁵ Oakham'ın 14. ve 15.yüzyıllarda yaptığı etki ilk olarak Paris Üniversitesi'nde gelişen nominalist okullara ve daha sonra Almanca konuşan ülkelerdeki üniversitelere yayılmasında görülebilir.³⁷⁶

³⁷⁵ William Turner, "William of Oakham", *The Catholic Encyclopedia*, Vol.XV, New York: Robert Appleton Company,1912, <http://www.newadvent.org/cathen/15636a.htm>, (Erişim: 2 Şubat 2008), Par.1.

³⁷⁶ Leff, a.g.md., s.9738.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

FRANSİSKEN YAŞAMI VE MANEVİ DEĞERLERİ

I. FRANSİSKEN YAŞAMI

Fransiskaner ilk başta sıradan bir Hristiyan yaşamı sürer gibi görünse de ayırt edici özelliklere sahiptir. Kişisel adamaya dayalı bir yaşam biçimini benimseyen Fransiskaner, bununla ruhani özelliklerini geliştirmişlerdir. Kişisel adamaya dayalı bu yaşam, evanjelik yaşam biçimi olarak da adlandırılır. Bu İncil'e göre bir yaşamdır. Fransiskaner İncil'in tamamına göre bir yaşam amacındadırlar. Bazı gruplar İsa'nın yaşamını taklit etmeye çalışırken, bazı gruplar da İsa modeline uyarak vaaz hizmetini sürdürmektedir. Böylelikle Fransiskaner İncil'in tüm kısımlarını yaşamak istemişlerdir.³⁷⁷

Fransiskanerlerin bağlı oldukları Katolik Kilisesi'nin önemli özelliklerinden biri doktrinlerde birliğin, çeşitli ayinlerin, bağlılığın ve dini cemaatlerin olmasıdır. Dini cemaatlerde görülen erkekler, mendikantlar ve bayanlar gibi bölümlere ayrılmalar Fransiskaner içinde de mevcuttur. Örneğin bayanlar için Clare cemaati kurulmuştur. Bunun yanında toplum içinde yaşayıp dini söze bağlanamayan dini cemaat üyeleri olmuştur. Seküler kurumlar olarak isimlendirilen bu cemaatlerin üyeleri, dini cemaatlerin bizzat içinde yaşamamıştır. Ancak evanjelik olarak kendilerini bu işlerle uğraşarak göstermişlerdir. Aziz Francesco'nun Üçüncü cemaati gibi evlerde yaşayıp dünyalık işlerden uzak duramayan, fakat evanjelik ruhu üzerinde taşıyıp buna göre yaşayan cemaat üyeleri bunlardandır. Buradan anlaşılacağı üzere Aziz Francesco'nun idealleri her türlü dini yaşam şeklinde kendini göstermektedir. Bütün yaşam çeşitleri kutsallığa götürmeyi amaç edinmiştir. Günümüzde Fransiskaner cemaatinin üç ayrı yapısı olan Kapüsenler, Fransiskaner ve Konvantuallerde de bu amaç görülür. Bu üç yapı uygulama olarak farklı özellik gösterebilir de temelde Aziz Francesco'nun ruhaniliğini yaşamaya yönelik bir ideal taşırlar.³⁷⁸

³⁷⁷ Short, a.g.e., ss.119-120; Fransiskaner yaşamı için Bkz. <http://www.franciscanstor.org/life.htm>

³⁷⁸ Masseron ve Habig, a.g.e., ss.96-97.

Fransiskan yaşamını, manastır içinde ve manastır dışında olmak üzere iki bölümde incelemek mümkündür. Manastır yaşamı daha çok ibadet etme, eğitim ve öğretim faaliyetlerini kapsarken, manastır dışında yaşamdan kastedilen daha çok misyonerlik faaliyetleridir.

A. MANASTIR İÇİNDE YAŞAM

Fransiskan yaşamının önemli özelliklerinden biri de manastır yaşamıdır. Manastırlarda daha çok ibadet etme ile eğitim ve öğretim faaliyetleri sürdürülmüştür. Manastırlarda belli kurallar ve disiplinli bir yapı bulunmuştur.³⁷⁹

Günümüz Fransiskan manastırlarında eski gelenekler devam ettirilmektedir. Örneğin Güneş Kardeşin İlahisi (Canticle of Brother Sun) Fransiskan manastırlarında bugün bile okunmaya devam etmektedir. Manastırlarda genellikle Latin yazıtlar ve zamanı belirlemek için güneş saati kullanılır. Bu manastırlarda disiplinli bir yaşam vardır. Fransiskan ruhaniliğinin sürdürülmesine gayret gösterilir. Hücre kapılarına tedbir olarak tevazu, alçakgönüllülük, çile, uyanıklık, sabır, Tanrı'ya hürmet, hayırseverlik ve itaat gibi faziletlerini ifade eden yazılar asılır.³⁸⁰

Manastırlarda yaşam, belli program ve düzen dâhilindedir. Tüm Fransiskan manastırlarında günlük program aşağı yukarı aynıdır. Günlük program şu şekildedir:³⁸¹

- 5.15** Kalkış
- 5.30** Sabah duası ve meditasyon
- 6.15** İçtima
- 7.00** Kahvaltı
- 7.15** Özel işler
- 11.40** Öğle duası
- 11.55** Kişisel sınav
- 12.00** Öğle yemeği
- 12.30** Ekmek şarap ayini ziyareti
- 12.40** Öğle uykusu

³⁷⁹ Masseron ve Habig, a.g.e., s.183.

³⁸⁰ Masseron ve Habig, a.g.e., s.184.

³⁸¹ Masseron ve Habig, a.g.e., ss.185-186.

- 2.00 Ekmek şarap ayini ziyareti
- 2.20 Özel işler
- 5.30 Meditasyon
- 6.00 Akşam yemeği
- 6.40 Dinlenme
- 7.30 Özel işler
- 10.00 Uyku

Manastırlarda günün on üç saati ibadete ve çalışmaya ayrılır. Üç saat yemek ve dinlenme ve sekiz saat uyku vardır. Sözlü ve zihinsel duaya üç buçuk saat ayrılır. Bunun yanında ruhani okumalar ve eğitim faaliyetleri yapılır.³⁸²

Keşişler kiliselerde sabah ibadetlerini toplu olarak yaparlar. İl yönetimi idaresindeki yerlerde çeşitli sözlü ibadetler yapılır. Keşişler işlerinden fırsat bulurlarsa sözlü ibadete teşvik edilir. Sabah ibadetlerinden sonra yarım saat meditasyon yapılır. Akşamları da başka bir yarım saatte meditasyon yapılır. Tüm keşişler günde en az bir saat kendilerini zihni olarak tefekküre adarlar. Okuma zamanlarında her keşişin kendi karakterine ve ihtiyacına uygun kitabı kullanmasına izin verilir. Kilise ibadetinden sonra meditasyon, dini ritüeller arasında önemli yer tutar.³⁸³

Kilisenin resmi ibadetine “Divine Office” adı verilir. Aziz Francesco bu ibadete büyük itibar gösterirdi. Vasiyetinde daima bu ibadetin diğer keşişlerle ortak ve kurallara göre yapılmasını söylemiştir. Fransiskanların günü, ibadet ve çalışma şeklinde ikiye bölünmüştür. Sabah 8’de keşişler hücrelerine döner ve tefekküre dalar. Kendilerini genelliklere ibadete adarlar.³⁸⁴

Fransiskanlar Tanrıya, Fransiskan kurallarını uygulayacaklarına dair söz verirler. Fransiskan yaşamında eğitim ve ibadet en önde gelir. Bunun yanında çalışma vardır ve boş zamanlarını kitap okuyarak geçirirler. Gün içinde Tanrı’ya dua edilir ve Tanrı’nın sözleri öğretilir. Ölmek üzere olanlara dua edip, günahkârlar için af diler ve

³⁸² Masseron ve Habig, a.g.e., s.186.

³⁸³ Masseron ve Habig, a.g.e., ss.187-189.

³⁸⁴ Masseron ve Habig, a.g.e., ss.191-194.

hastaları ziyaret ederler.³⁸⁵

Fransiskanerler, günümüzde merkezi Roma'da bulunan dünya çapında bir kurumdur. Fransiskanerler, papazlar, rahipler ve diğer üye kardeşlerden oluşur. Hepsi aynı kıyafeti giyinir ve aynı manastırda yaşar. Fransiskanliğe geçilmeden önce eğitim süreci vardır. Bir yıl eğitimden sonra kardeşler ve rahipler üç yıllık söz verirler ve bu yaşamı benimsediklerini sözlü olarak duyururlar.³⁸⁶

Günümüzde kurum olarak Fransiskanerler Avrupa, Asya, Amerika, Avustralya ve Afrika gibi kıtalara yayılmış durumdadır. Bu bölgelerde birçok Fransiskan kilisesi ve manastırı bulunmaktadır. Manastırlarda eğitim öğretim faaliyetleri dışında hayır işleriyle uğraşıp, kampanyalar ve özel günler düzenlerler.³⁸⁷

B. MANASTIR DIŞINDA YAŞAM

Manastır dışında yaşam, genel olarak misyonerlik ve vaaz hizmetlerinin yürütülmesi biçiminde ele alınabilir. Bu apostalik faaliyetler İsa'nın yaşam biçimi taklit edilerek yapılır ve bu faaliyetlerin en önemlisini misyonerlik ve vaaz oluşturur. Aziz Francesco ve taraftarları, İsa'nın onlara vaaz etmeleri³⁸⁸ emrine uyarak hareket etmiştir. Buna göre Aziz Francesco'nun taraftarları birer havari gibi hareket edip bu apostalik görevlerini sürdürmüşlerdir.³⁸⁹

Fransiskanerler 13.yüzyıllarda evsiz olmalarına rağmen mutlu yaşamışlardır. Fransiskanerler bu yeni cemaat ruhunu bırakmamışlardır. Onlar için manastır dışında çalışmanın anlamı, inananlara karşı vaaz etme ve inanmayanlara karşı misyonerliktir. Fransiskanerlerde duygusal çağrı, vaaz etme ve tevazu Aziz Francesco'nun zamanından günümüze kadar Fransiskan apostalik faaliyetlerinin temel ilkesi olmuştur.³⁹⁰

Havarilik görevi Fransiskanerlerin temel faaliyetlerinden olmuştur. Bu görev onların ilk kurulduğu günden günümüze kadar devam etmektedir. İlk zamanlarda

³⁸⁵ Masseron ve Habig, a.g.e., ss.242-244.

³⁸⁶ Masseron ve Habig, a.g.e., s.103.

³⁸⁷ Bkz. <http://www.franciscan-brothers.net>

³⁸⁸ Matta,10:7.

³⁸⁹ Masseron ve Habig, a.g.e., s.229.

³⁹⁰ Masseron ve Habig, a.g.e., ss.230-232.

gezilerek vaaz yapma hizmeti, günümüzün değişen şartlarında yerini modern kitle iletim araçlarına bırakmıştır. Medya kuruluşları, basın ve yayın organları ve internet gibi kitle iletişim araçları, vaaz ve misyonerlik faaliyetleri için kullanılmakta ve dünyanın evanjelizasyonu için büyük çaba harcanmaktadır.

1. Vaaz Görevi

Cemaatin ilk yıllarında gezginci vaizliğin yaygın olduğu görülür. Bu hareket, kilisenin dini yaşamına tamamen yeni bir özellik getirmiştir. Yeni kurulan bu cemaatin en göze çarpan özelliklerinden biri de başlangıçta bir manastırının olmamasıydı. Cemaat üyeleri manastırlarda oturup vaaz etmek yerine dünyanın her yerine gidip tövbekârlığı anlatmış ve Tanrı'nın krallığını duyurarak vaaz etmişlerdir. Bu tür bir havarilik görevi dünyadan uzak ve olduğu yerde duran bir manastır hayatını imkânsız kılmıştır.³⁹¹

1216 yıllarında cemaatin yıllık toplantısının ardından İtalya'nın tüm bölgelerine yayımları kararlaştırılmıştı. Bu yıl boyunca Lombardiya, Toskana, Apulia ve Sicilya gibi İtalya şehirlerine dağıtıldılar. 1220 yıllarında Fransiskanlar, İtalya dışına yayıldıktan sonra ikiye bölünmüş gruplar halinde dünyanın değişik bölgelerine gönderildiler. Bazı görüşlerde Fransiskanların onarlı veya yedişerli gruplar halinde şehirlere ve kasabalara vaaz etmeye gittikleri yer alır. Fransiskanların bu gezginci vaizliklerine Papa III. Honorius da onay vermiştir.³⁹²

Yaşam şekli herhangi bir şehirle sınırlandırılmamıştır. Fransiskanlar şehirlere ve köylere gitmişler ve kendilerini aktif vaizliğe adayarak Tanrı'nın ruhunu kazanmaya çalışmışlardır. Ayrıca geceleri terk edilmiş evlere veya uzak yerlere gidip tefekküre dalmışlardır. Bu şekilde cemaatin ilk yıllarında sabit bir manastır yerleşkeleri veya kendilerine ait bir mülkiyetleri olmamıştır. Devamlı hareket halinde olmuşlar, her zaman Tanrı'nın görevine hazır bir şekilde beklemişlerdir.³⁹³

Francesco'nun yazılarına bakıldığında, cemaatin ilk yılları için, Fransiskanların yoksulluk içinde ve terk edilmiş kiliselerde yaşadığı belirtilir. Francesco'nun kuralları

³⁹¹ Esser, a.g.e., ss.53-54.

³⁹² Esser, a.g.e., s.54.

³⁹³ Esser, a.g.e., s.55.

da bu durumu teyit eder. Kurallarda cemaat üyelerine nerede olurlarsa olsunlar veya nereye giderlerse gitsinler onların serbest bırakılması gerektiği yer alır. Bu tür ifadeler cemaat üyelerinin özgürce vaaz etmelerine izin verildiğini gösterir.³⁹⁴

Fransiskanlar mal-mülk edinmekten kaçınmışlardır. Ayrıca Francesco cemaat üyelerine öğüt verirken onların vaaz hizmetine çıktıkları zaman at sırtında seyahat etmelerini yasaklamıştır. Kendilerine ne hazırlanmışsa onu yemelerini öğütlemiştir. Luka 10:1 de geçen her şehre ve her yere, onların ikişer ikişer önü sıra gönderilmesi³⁹⁵ ifadesinden esinlenen Aziz Francesco, ilk Fransiskanları, Tanrı'nın krallığını insanlara duyurmaları için ikişer ikişer önü sıra göndermiştir.³⁹⁶

Fransiskan cemaatleri sosyal hayatta ve kilise yaşamında varlığını kurduğundan beri apostolik faaliyetlere büyük önem vermiştir. Bu durum özellikle büyük kriz döneminden sonra pastoral çalışmaların niteliğini değiştirmiştir. Yeni toplumlarla karşılaşmış ve yeni metotlar geliştirilmiştir. Fransiskan grupları yeni popüler apostolik faaliyet çeşitleri keşfetmişlerdir. Vaaz faaliyeti, Hristiyan halkı kurtuluşa erdirmek anlamında temel olmuştur. Değişen şartlara göre özellikle 20.yüzyıllarda evanjelizasyon faaliyetlerinde basın organları ve iletişim araçları kullanılmaya başlanmıştır. Basın organlarını radyo ve daha sonraları televizyon izlemiştir.³⁹⁷

2. Misyonerlik Faaliyetleri

Misyonerlik faaliyetleri havarilik görevinin en önemlilerindendir. Fransiskan evanjelik yaşam biçiminin sonucu olarak görülebilir. Bu yaşam biçimi kurallarda ve yasalarda açıklanmıştır. Fransiskanların 1223'teki kuralı "*İsa Mesih'in Kutsal İncil'ini uygula*"³⁹⁸ diye başlar.³⁹⁹ Fransiskanlar bu kurala uyarak misyonerlik faaliyetlerini büyük bir hevesle sürdürürler.

³⁹⁴ Esser, a.g.e., s.55.

³⁹⁵ Luka, 10:1.

³⁹⁶ Esser, a.g.e., ss.56-57.

³⁹⁷ Iriarte, a.g.e., ss.419-420.

³⁹⁸ *The Writings of St. Francis of Assisi*, s.28.

³⁹⁹ Short, a.g.e., s.127.

Fransiskaner kendilerini birer misyoner olarak görüp, İncil'e göre yaşamı benimserler. Fransiskaner için misyonerlik kişisel yaşamda şekil bulur. Misyonların temelinde Tanrı sevgisi vardır. İsa'nın misyonları Tanrı'nın kim olduğunu duyurmak içindir. Aziz Francesco onun ismini duyurmak için misyonerlik yapmıştır.⁴⁰⁰ Aziz Francesco'ya göre misyonerlik, bu dünyada diğer insanlarla yaşayarak Tanrı'yı açığa çıkarmaktır. İncil'e göre yaşamak her zaman misyonerliktir ve bu Tanrı'nın kim olduğunu gösterir.⁴⁰¹

Aziz Francesco misyonerlik faaliyetlerine ilk olarak 1212 yılında Suriye'ye gitmeye çalışırken başlamıştır. Fakat geçirdikleri kaza sonrasında planını ertelemek zorunda kalmıştır. Daha sonraları 1213-1214 yıllarında Fas'a gitmek için İspanya'ya hareket etmiş, ancak bu kez de yakalandığı hastalık yüzünden geri dönmüştür. Aziz Francesco bu amacına 1219 yılında 5. Haçlı seferleri sırasında Mısır'a giderek ulaşmıştır. Orada el-Kamil'le görüşüp ona Hristiyanlığı anlatmıştır.⁴⁰²

Fransiskanerlerin inanmayanları evanjelize etme çabaları 13.yüzyılda yeni bir girişim olmuştur. Cemaatteki ilk kurallar Francesco'nun misyonerlik faaliyetlerini anlamada temel teşkil eder. Aziz Francesco'nun kurallarının 16. ve 17. bölümü misyonerlik ve vaizlikle ilgilidir. Fransiskan kurallarında misyonerlik, İncil hükümlerine göre kurulmuştur.⁴⁰³

Kurallarda şahitlik konusuna büyük önem verilir. İsa'nın Matta 10:32'de geçen sözlerine göre keşişlerin, dünyevi işleri bırakıp İncil'e şahadet etmeleri gerekirdi. İncil'de geçen "*Kim beni insanlar önünde ikrar ederse, ben de onu göklerde olan babamın önünde ikrar ederim.*"⁴⁰⁴ hükmüne göre şahitlik hususu önem önemlidir.⁴⁰⁵

Misyonerlik faaliyetleri, aynı zamanda ilahi esinin de bir sonucudur. Fransiskanerlerin misyonu, günümüzde modern şehirlerin dışında değildir. Bütün dünya

⁴⁰¹ Short, a.g.e., ss.128-129.

⁴⁰² Noel Muscat, "Franciscan Missionary Charism", <http://www.christusrex.org/www1/ofm/fra/FRAmis02.html>, (Erişim: 24 Mart 2008), par.6.

⁴⁰³ Muscat, "Franciscan Missionary Charism", par.8-10.

⁴⁰⁴ Matta, 10:32.

⁴⁰⁵ Muscat, "Franciscan Missionary Charism", par.11.

onların evidir ve “İyi Haberi” (Good News) tüm insanlara duyurmak için mücadele ederler.⁴⁰⁶

Fransiskanerler “İyi Haber”i altı kıtaya yaymışlardır. Fransiskanerler, Uzak Doğu’da Çin, Filipinler, Tibet ve Japonya gibi ülkelere ulaşılırken Batı’da Amerika kıtasının evanjelizasyonunu sürdürmüştür. Bu şekilde Fransiskanerler, İncil’i dünyanın birçok bölgesine ulaştırmaya devam etmektedirler.⁴⁰⁷

Bu misyonlar içinde Amerika’nın evanjelizasyonu, cemaate büyük katkılar sağlamıştır. 15.yüzyılda Fransiskan cemaatindeki büyük misyonerlik isteği, yeni dünyaların keşfiyle birlikte teşvik edici bir rol oynamıştır. Krištof Kolomb, Fransiskanerlerin arkadaşlarından biriydi. Kolomb’un 1492’de Amerika’nın keşfinden sonra Fransiskanerler, Latin Amerika üzerine çıkmaya başladı. Meksika gibi ülkelerde misyonerlik başlattılar. Fransiskanerler Kuzey Meksika ve Yucatan Peninsula’ya yayılmaya başladılar. Güney Amerika’da evanjelize edilen ilk bölgeler Colombia ve Venezüella olmuştur. Daha sonra Peru, Arjantin, Paraguay ve Brezilya gibi bölgelerin evanjelizasyonu tamamlanmıştır. Kuzey Amerika’da Florida, New Mexico ve Arizona gibi bölgelere girmişlerdir. Amerika Birleşik Devletleri’ne yönelik yapılan en başarılı misyonları Kaliforniya’ya yapılanlar oluşturmıştır. Burada faaliyet gösteren Fray Junipero Serra, 1988 yılında Papa II. John Paul tarafından kutsanmıştır.⁴⁰⁸

II. FRANSİSKEN MANEVİ DEĞERLERİ

A. *TANRI SEVGİSİ*

Fransiskan manevi değerlerinin en başta gelen özelliklerinden biri Tanrı sevgisidir. Fransiskan teolojisinde de temelini oluşturan bu özelliğe göre Tanrı iyidir. Tanrı’nın iyiliğinde özel bir güç vardır. Çünkü bu son derece gerçektir. Tanrı’nın iyiliği kendi varlığındandır. Tanrı’nın ilahi iyiliği kişisel paylaşımda yatar. Tanrı’nın iyiliği ve paylaşma isteği yaratma olarak ortaya çıkmıştır. Evren ve tüm yaratıklar Tanrı’yı ve Tanrı’nın konuşmasını yansıtır. Evren, Tanrı’nın kendi modeline göre yaratılmıştır.

⁴⁰⁶ Muscat, “Franciscan Missionary Charism”, par.12-14.

⁴⁰⁷ Short, a.g.e., s.131.

⁴⁰⁸ Muscat, “Franciscan Missionary Charism”, par.15-17.

Yaratılan sevgisinde Francesco, Tanrı'nın varlığına göre hareket eder. Francesco daima herkesi övgüye teşvik eder. Tüm taraftarlarının Tanrı'yı sevmek durumunda olduklarını söyler.⁴⁰⁹

Aziz Francesco büyük Tanrı sevgisi için hareket etmiş ve Tanrı'nın sınırsız iyiliğine tutulmuştur. Onun sonsuz iyiliği aşktır. O, sevgiyle yaşar, sevgiyle yaratır, sevgiyle korur ve kutsar. Bundan dolayı Aziz Francesco tüm kalbiyle Tanrı sevgisine yönelmiştir. Francesco Tanrı'ya olan sevgisini daha önce tutsaklığında göstermişti. Geleceği için karar verirken, Assisi yakınlarındaki mağaraya sık sık gitmiş ve Tanrı'ya yaşamına rehber olması için dua ve ibadet etmiştir. Daima kendini adayarak Tanrı'ya yaşamını yöneltmesi ve onu eğitmesi için dua etmiştir.⁴¹⁰

B. İSA MERKEZLİLİK VE İSA'YI TAKLİT

Fransiskan manevi değerlerinin merkezinde İsa yer alır. İsa, kişisel adamaya dayalı yaşamda bir modeldir. Ayrıca İsa, felsefi bir sorunun cevabıdır. Neden bir şeyin var olduğunun cevabı İsa'dan dolayıdır. Evrenden en küçük atomlara kadar İsa, her şeyi birlikte tutar, onları tamamlar ve canlandırır. İsa, herhangi bir Hristiyan inancında daima merkezi bir konumda yer alırken, Fransiskan geleneğinde bu konuda ısrarcılık vardır.⁴¹¹

İsa'nın merkezi olma doktrini Francesco'nun kendi yazılarında da görülebilir. Bu doktrin daha sonra önemli Fransiskan teologlarından olan Halesli Alexander ve onun öğrencisi Aziz Bonaventure tarafından geliştirilmiştir. Daha sonra John Duns Scotus'un öğretiminde büyük önem kazanmıştır. Francesco, İsa'nın merkezi bir rol oynamasıyla ilgili olarak bu geleneğe 1221'deki kuralıyla katkıda bulunmuştur. Orada tüm ruhani ve bedeni şeylerin Oğul İsa vasıtasıyla yaratıldığını anlatır. Dünyada her şey, İsa Mesih vasıtasıyla Tanrıyla uzlaştırılmıştır. Francesco insanlara Tanrı saygınlığının ihsan edildiğini hatırlatır. Tanrı, insanların bedenini oluşturmuş ve onları İsa'nın şekliyle yaratmıştır. Ruhlar İsa'nın kendi ruhuyla benzerlik gösterir. Bu yansıma Francesco'nun yazılarında önemli yer tutar. Ona göre İlk Âdem, ikinci Âdem olan İsa Mesih'in şekliyle

⁴⁰⁹ Short, a.g.e., ss.105-106.

⁴¹⁰ Masseron ve Habig, a.g.e., ss.17-18.

⁴¹¹ Short, a.g.e., s.112.

yaratılmıştır. Halesli Alexander İsa Mesih'in tüm yaratılanların ilk doğanı ve kurtarıcısı olduğunu söylemiştir.⁴¹²

İsa, münzevi bir yaşam sürmüştü ve haçta çarmıha gerilerek acı içerisinde ölmüştü. İsa'nın insan sevgisi onun haçta acı çekerek ölmesine neden olmuştu. Fransiskenlere göre İsa'yı taklit etme aslında Tanrı sevgisinden kaynaklanır. Tanrı'yı kimse görmemiştir. Ancak İsa bir insandır. Tanrı onu görülür yapmıştır. Bundan dolayı İsa'yı gören ve duyan aynı zamanda babasını da görmüş olur. İsa Baba'ya giden insanların yaşam yoludur. Bundan dolayı Fransiskenler onun yaşamını taklit ederek Baba Tanrı'ya ulaşmaya çalışırlar.⁴¹³

C. FERAGAT

Francesco eğer İsa'yı tam olarak taklit edebiliyor ve Tanrı'nın mirasına riayet ediyorsa kendisinin tam bir feragat ederek dünyadan vazgeçmesi gerektiğini düşünmüştür. Francesco tam feragatini daha önce Assisi piskopos mahkemesinde tüm kıyafetlerini çıkartarak ve bundan sonra Babaları Tanrı'nın artık Peter Bernardone'nin Tanrısı olmadığını söyleyerek göstermiştir. Bundan sonra kendi yaşamından feragat ederek yaşamaya başlamıştır. Bu dünyadan vazgeçme ve kendini Tanrı'nın mirasına adama Francesco ve onun taraftarlarının yaşamının temellerinden birini oluşturur. Francesco hasta yatağında bile daima Tanrı'nın mirasına tabi olduğunu ve ona itaat ettiğini söylemiştir. Francesco'nun en büyük kaygısı bu dünyadan kurtulmaktır. Dünyayı hatırlatan ve zihnini meşgul eden şeylerden kurtulmak istemiş ve zihnini Tanrı'ya çevirmek istemiştir.⁴¹⁴

Fransiskenler ruhani liderlerinin yolundan giderek bu feragati sürdürmüşlerdir. Dünyevi meşguliyetler onların Tanrı'ya ulaşmalarını engelleyen bir etken olarak görülmüştür. Ancak bunun istisnası Üçüncü cemaat kolunda görülür. Onlar bu dünyadan tam feragat edemedikleri için Aziz Francesco onlara ayrı kurallar vermiştir.

⁴¹² Short, a.g.e., s.113.

⁴¹³ Lapsanski, a.g.e., ss.48-49.

⁴¹⁴ Placid Hermann, *The Way of St. Francis*, Chicago: Franciscan Herald Press, 1964, s.24.

D. TEVAZU

Fransiskaner kurucuları Aziz Francesco'yu örnek alarak yaşamlarında tevazuyu benimserler. Onlara göre büyüklenmek ve kibir gibi kötü davranışlar yasaklanmıştır. Bunun doğal sonucu olarak Fransiskaner yoksul bir yaşam sürmüştür.

Cemaatin ilk yıllarında yoksulluğun uygulanması noktasında sorunlar ortaya çıkmıştır. Bundan dolayı uzlaşıcı çözümler aranmış ve esneklik isteyen taraftarlar yoksulluğun uygulanmasında azaltma isterken, radikal kanat daha katı bir yol izlemiştir. Cemaatte bu tür tartışmalar yaşanırken onlar aslında Francesco'nun ideali olan yoksulluğun, tevazudan ayrılmaz bir parçası olduğunu unutmuşlardır.⁴¹⁵

Aziz Francesco cemaatine, hizmetlerinde küçük olmaktan başka bir şeyle ortaya çıkmamalarını söylemiştir. Francesco daima tevazunun gerekliliğini emretmiş ve bunda ısrarcı olmuştur. Francesco onların günahlarından ve ahlaksızlıklarından başka bir şeyleri olmadığını hatırlamalarını ister. Tüm güzel şeylerin kendilerine Tanrı tarafından verildiğinin farkında olmaları gerektiğini söyler. Her şey Tanrı'nındır ve kendilerine verdiklerinden dolayı ona teşekkür edilmelidir. Tevazu, itaati gerektirir. Eğer bir kimse tevazu olmadan itaat ederse bu doğru değildir. Tevazuda derinlik göstermek en doğru itaat ruhudur.⁴¹⁶ Aziz Francesco tevazulu bir şekilde olmaya gayret göstermiş ve İsa'dan öğrendiklerini aktaran bir bilge kişi gibi olmuştur. Aziz Francesco bir günahkârdan başka hiçbir şey olmadığını düşünmüştür.⁴¹⁷

Bir başka yerde Aziz Francesco kendilerinin major değil, minör olduklarını ifade eder. "Friars Minor" ismi de buradan gelmektedir. Burada Aziz Francesco cemaatinin küçüklerden olduğuna vurgu yaparak, tevazunun kendileri için bir fazilet olduğunu gösterir. Bunun yanında giydikleri sade giysiler ve sade görünüşleri onların tevazu örneğini yansıtır. Francesco, ölümünde bile tevazusunu bırakmamış ve kendisinin çıplak olarak yere yatırılmasını söylemiştir.

⁴¹⁵ Masseron ve Habig, a.g.e., s.320.

⁴¹⁶ Masseron ve Habig, a.g.e., s.320.

⁴¹⁷ Egan, a.g.e., ss.336-337; Bkz. www.franciscans.org/franciscanspirituality.ofm

E. SADELİK

Aziz Francesco taraftarlarına daima tevazulu ve sade bir şekilde konuşmuştur. Fransiskenlere göre sadelik, münzeviliğe bağlıdır ve bu tevazu kadar insanı kendisinin olduğundan fazlasını istememesine yönlendirir. Sadelik onu yönlendirirken kendisinden fazlasını istemez. Sadelik ikiyüzlülüğün karşılığıdır ve bu insanı Tanrı'yı aramaya yöneltir. Aziz Francesco da yaşamında daima kutsal sadeliği uygulamıştır.⁴¹⁸ Aziz Francesco'nun ilk kuralı da oldukça basit ve sade bir şekilde yazılmıştır. Kurallara İncil'den sözler koymuş ve onların da bu şekilde anlamalarını söylemiştir.⁴¹⁹

Aziz Francesco bu büyük sadelik faziletini sevmiştir. Kutsal sadeliği göstermekte istekli olmuştur. Sadelikten başka şeylere az değer vermiştir. Ayrıca Aziz Francesco olduğundan daha fazlasıyla başkalarına görünmek istememiştir.⁴²⁰

F. YOKSUL BİR YAŞAMI TERCİH

Yoksul bir yaşam sürme Fransiskenlerin en ayırıcı manevi değerleri arasındadır. Aziz Francesco'nun 1223'teki kuralının 6.bölümüne göre cemaat üyeleri ne bir ev ne de bir yer edinebileceklerdir. Yoksulluk ve münzevilik içerisinde Tanrı'ya hizmet etmeleri ve sadaka dilenmeleri emredilmiştir. Bunun için utanmalarına gerek olmadığı vurgulanmıştır. Çünkü İsa'nın kendisi bu dünyada kendileri için feragat edip kendini yoksul yapmıştır.⁴²¹

Bu kural Fransisken yoksulluğunun önemini anlatır. Bu tam yoksulluk, yaşamda zorunlu olan yiyecek, giyecek ve barınaktan başka diğer mülkiyet edinmelerde katı sınırlama getirmiştir. Francesco yoksul olmak istemiştir. Çünkü İsa kendisini onlar için yoksul yapmıştır. Çünkü o yoksulluk içinde, zor şartlar altında ve çıplak olarak doğmuştur.⁴²²

Francesco sadece İsa'nın çarmihinde yüceltilmek istemiştir. Çünkü yoksulluk, Tanrı'nın oğlunun bilinen arkadaşıydı. Greccio inziva yerinde bazı cemaat üyelerine

⁴¹⁸ Hermann, a.g.e., s.28.

⁴¹⁹ James Meyer, *Social Ideals of St.Francis*, London: B. Herder Book Co., 1938, s.34.

⁴²⁰ Hermann, a.g.e., s.28.

⁴²¹ *The Writings of St. Francis of Assisi*, s.32.

⁴²² Masseron ve Habig, a.g.e., s.314.

Paskalya gününde Tanrı'nın oğlunun bırakmış olduğu bu yoksulluk örneğinin onları birbirlerine diğer dindarlardan daha çok bağlaması gerektiğini söylemiştir. Aziz Francesco vasiyetinde de yoksulluk meselesine değinmiş ve cemaatinin İsa Mesih'i taklit ederek yoksulluk içinde kalmalarını vasiyet etmiştir. Bu yoksulluk tam ve istisnasız olmalıydı ve her gün uygulanmalıydı. Ayrıca elden para almak yasaklanmıştı.⁴²³

G. TÖVBKÂRLIK

Aziz Francesco faziletli bir yaşamın, tövbekârlık olmadan devam ettirilemeyeceğini düşünmüştür. Bundan dolayı kendi bedenini İsa aşkı için çarmıha germiştir.⁴²⁴ Aziz Francesco Fransiskanların yaşamlarında tövbekâr olmalarını emretmiştir. Bundan dolayı Fransiskanlar tövbekârlığı vaaz etmeye başlamışlardır. Kızgınlık ve öfkeyi hayırseverliğe engel olarak görmüşlerdir. Onlara göre günah işleyenlere tövbekârlık anlatılmalıdır.

Aziz Francesco'nun giymiş olduğu giysisi onun için sembolik bir anlam taşımaktaydı. Kendisi için, çarmıha benzeyen bir tunik elbise tasarlamıştır. Bunu, kötü güçleri engellemek için giymiştir. Francesco bu zorlu çileleri tatbik ederek amacına ulaşmıştır. Bundan dolayı Francesco'nun Tanrı'nın habercisi olduğu söylenir. İsa'nın izlerini takip edip birçok zorluk ve hastalıklardan geçerek geriye dönmemiştir.⁴²⁵

H. KATOLİKLİK VE APOSTALİKLİK

Aziz Francesco kendisinin ve cemaatinin tam bir Katolik olduğunu vurgulamıştır. Bundan dolayı Katolik kilisesine her zaman saygı duyup bağlılık göstermiştir. Fransiskanlar yaşamlarında Katolik ve apostalıktır. Aziz Francesco vasiyetinde Katolik kilisesine bağlı kalınmasını istemiştir.⁴²⁶ Fransiskanlar Katolik Kilisesi'nin bir parçasıdır ve Katoliklikten çıkmamak onların manevi değerleri arasındadır.

⁴²³ Masseron ve Habig, a.g.e., s.315.

⁴²⁴ Hermann, a.g.e., s.38.

⁴²⁵ Hermann, a.g.e., s.40.

⁴²⁶ Petry, a.g.e., ss.104-106.

Aziz Francesco'nun kendisi Katolik ve apostalik bir insandı. Bundan dolayı kiliseye ve Vatikan'a karşı her zaman itaat etmiştir. Bundan dolayı Roma mahkemelerinin ve Papanın desteğini kazanmıştır. Onun bu özelliği tüm ruhaniliğin kapsayan ve tamamlayan bir özellik olarak görülebilir. Aziz Francesco Vatikan'ın (Holy See) rehberliği altında bir yaşam sürmüştür.⁴²⁷

Aziz Francesco, cemaatin ilk yıllarında ona 11 kişi eşlik ettikten sonra onları toplamış ve kısa ve sade kurallar yazmıştır. Katolikliğe bağlı olduğu için Roma'ya giderek Papadan, yazdığı kuralları onaylamasını istemiştir. Onun bu davranışı Vatikan'a ve dolayısıyla Katolikliğe bağlılığının açık bir göstergesidir. Papa, Aziz Francesco'yu dindar ve samimi biri olarak tanımış ve kiliseye hizmet ettiğini düşünmüştür. Bundan dolayı Aziz Francesco'nun isteğini kabul etmiştir. 1221'deki kuralında Aziz Francesco Papaya itaat etmelerine söz vermeleri gerektiğini söyler. Roma kilisesine itaat edilmesi gerektiğini ısrarla vurgular. Bu teslimiyeti onun bir Katolik olduğunu göstermektedir.⁴²⁸

⁴²⁷ Hermann, a.g.e., s.52.

⁴²⁸ Hermann, a.g.e., ss.53-54.

SONUÇ

Hristiyanlıkta önemli azizler arasında yer alan Aziz Francesco'nun 1209'da geçirdiği ihtida tecrübesinden sonra kendini apostalik bir yoksulluğa adanmasıyla başlayan Fransiskanlar hareketinin, kilise ve toplum üzerinde bırakmış olduğu etki yadsınamaz niteliktedir. Bu etkilerin izlerini, gerek dinsel doktrinler, gerek bilimsel ve akademik ve gerekse de sanatsal faaliyetler üzerinde görmek mümkündür. Fransiskanların tarihi incelendiğinde, söz konusu alanlarda gösterdikleri faaliyetler ve bu faaliyetlerin geçirdiği değişimin ve günümüze yansımalarının ne şekilde olduğu görülmüştür. Bu değişim zaman içerisindeki ihtiyaçlar ve anlayış farklılıkları nedeniyle ortaya çıkmış ve günümüze ilk Fransiskan ruhundan farklı bir şekilde yansımıştır.

Çalışmalarını evanjelizasyon, kültür ve sanat faaliyetleriyle sürdüren Fransiskanlar gerçekte yaratılış amacı olarak İncil mesajını yeniden keşfetmiştir. İncil'i sade ve yararlı bir dille korku ve endişe içindeki insanlara aktarılması işini Aziz Francesco ve onun taraftarları üstlenmiştir. Fransiskan kardeşliğinin başlangıcında Aziz Francesco, San Damiano Kilisesi'ndeiken çarşıdan gelen sese kulak vererek elbiselerini ve ayakkabılarını çıkartıp üzerine katı giysiler almış ve oluşturduğu kurallarla tövbekarlığı vaaz etmeye başlamıştır. Çok geçmeden kendisine çok sayıda kardeş katılmış ve bu kardeşler Assisi yakınlarındaki Rivo Torto'nun yıkık ve terk edilmiş evlerinde yaşamaya başlamışlardır. Ancak burada zamanlarının çoğunu gezip vaaz ederek geçirmişlerdir. Daima neşe içinde olmuşlar ve ilahiler söyleyerek tövbekarlığı vaaz etmişlerdir. Yaşamlarında rehber olması amacıyla Aziz Francesco onlara sade ve basit dille kurallar oluşturmuş ve bu kurallar etrafında onları örgütlemiştir. Katolik mezhebine tabi olmaları nedeniyle Papanın onayına sunulup kabul edilen bu kuralların büyük bir kısmı İncil hükümlerinden alınmıştır. Bu kurallarda Aziz Francesco Tanrı'ya hizmet edilmesi gerektiğini vurgulayıp, cemaatine dünyevi şeylere değer vermemelerini emretmiştir. Bu amaçla para almayı ve mal-mülk edinmeyi yasaklayıp İsa'nın ve havarilerinin yaptığı gibi dilenmelerini öğütlemiştir. Kurallar gereği kalıcı yerleşkeler edinmeleri yasak olduğu için gittikleri yerde yatak vazifesi görmesi için üzerlerine koni şeklinde şapkaları olan gri tunik elbise giyip bu bunu ip kuşakla bağlamışlardır. Dilenciye benzeyen görünüşleri ve yoksul halleriyle gittikleri

yerlerde bazı insanlar onların deli veya cüzamlı olduğunu düşünüp uzak dururken, bazı insanlar da, mallarından ve mülklerinden vazgeçip kendilerini İncil'e adayan bu insanlara saygı duymuştur.

Fransiskanlar, önderleri Aziz Francesco'nun teşvikiyle hem Hristiyan ülkelerine hem de İslam ülkelerine İncil'i yayma gayreti içinde olmuşlardır. Üç yılda bir yaptıkları genel meclis toplantılarıyla birçok ülkeye yönelik misyon kararları almışlar ve başta Avrupa olmak üzere Dünya'nın birçok bölgesinde Hristiyanlığı yaymaya çalışmışlardır. Gittikleri bölgelerde birçok tehlikelerle karşılaşan Fransiskanlar azim ve çabaları sayesinde amaçlarına ulaşarak Fransiskan idealini gittikleri yerlere ulaştırmışlardır. Bu arada Aziz Francesco, içindeki evanjelizasyon hevesiyle Müslüman ülkelere Hristiyanlığı yaymak istemiş ve haçlı ordularına katılarak Eyyubi Sultanı'nın huzuruna çıkıp Hristiyanlığı anlatmıştır.

Aziz Francesco, cemaatine bayanları çekmek için Azize Clare önderliğinde onlara Fransiskanlara bağlı olarak ayrı bir cemaat kurmuş ve böylece Fransiskan idealine bayanlar arasında da yaymak istemiştir. Bunun yanında evlilik ve iş gibi dünyevi bağlarından ayrılamayanlar için Tertierler adıyla ayrı bir yapı kurmuş ve çok geçmeden başlangıçta "küçükler" olarak adlandırılan Fransiskanlar büyük bir cemaat haline gelmeye başlamıştır.

Fransiskan cemaati büyümeye devam ederken buna bağlı olarak birtakım problemlerle de karşılaşmıştır. Bu durum özellikle Aziz Francesco'nun Doğu seyahatinde yokluğunu fırsat bilen kişilerce cemaat kurallarının yorumlanmasından veya başka kurallar oluşturulmaya başlanmasından ortaya çıkmıştır. Bu durum cemaat içinde kargaşanın yaşanmasına sebep olmuştur. Aziz Francesco, bu durumu gördüğü için vasiyetinde cemaatine daima kurallarda değişiklik yapılmamasını emretmiş ve yoksulluk ideallerine bağlı kalmalarını öğütlemiştir.

Cemaat içerisindeki kargaşa Aziz Francesco'nun ölümünden sonra daha da hız kazanmıştır. Aziz Francesco'nun vasiyetine rağmen kurallarda yorumlamalara gidilmiş ve cemaatte reform ve bölünme sorunu ortaya çıkmıştır. Bu tür yorumlar ve kargaşa ortamı sonucunda cemaatte esneklik taraftarı olanlarla katı bir uygulama isteyenler

olmak üzere iki kanat oluşmuş ve bu iki kanat arasındaki anlaşmazlık ve çekişme 16. yüzyıldan sonra cemaatin tam bir şekilde bölünmesine yol açmıştır. Günümüze gelene kadar Fransiskanlar, Kapüşinler ve Konvantaliler olmak üzere cemaatte üç farklı yapı ortaya çıkmıştır. Kapüşinler kuralları katı bir şekilde uygulama taraftarı olurken, Konvantaliler ılımlılık yanlısı olmuşlardır. Günümüzde en çok taraftarı bulunan Fransiskanlar ise bu iki yapı arasında orta yolu izlemiştir.

Fransiskanlar bölünme sorunlarına rağmen büyümeye devam etmişler ve 13.yüzyılın sonlarına doğru Oxford, Cambridge, Sorbon gibi üniversitelerde faaliyet gösterip çok sayıda eğitilmiş kişiyi bünyesine katmalarıyla öğrenci cemaati haline dönüştürmüşlerdir. Bilimsel faaliyetlerde önemli rol oynamış ve giderek zengin ve prestijli bir hale gelmişlerdir. Bu durum yoksulluk ideallerine bağlanan ve münzevi bir yolu seçen Fransiskan karakterinin değişmesine neden olmuştur. Ayrıca bazı gruplar aldıkları sadakalarla zenginleşmişlerdir. Günümüzdeki bazı Avrupa üniversitelerinin gelişmesinde ve bilimsel faaliyetlerde ilerlemesinde Fransiskanların katkısı büyüktür. Üniversitelerde kurdukları kürsülerle ve öğrencilere verdikleri burslarla teoloji alanında ilerleme sağlamışlardır.

Fransiskanlar 14.yüzyılda ilerlemelerini sürdürürken 15.yüzyılda büyük bölünme hareketleriyle karşı karşıya kalmış ve 16.yüzyıldan itibaren tam bir şekilde bölünmeye uğramıştır. 18.yüzyıl sonlarında Fransız İhtilali ve birtakım seküler akımlar nedeniyle büyük zararlar gören Fransiskanlar 19.yüzyıl başlarında yeniden yapılanma dönemine girerek gördüğü zararları onarma sürecine girmiştir. 21.yüzyıla girerken bu yeniden yapılanma süreci hala devam etmektedir. Dünyanın birçok bölgesinde kurdukları teşkilatlar ve kiliseler vasıtasıyla üç ayrı yapı halinde kurucuları Aziz Francesco'nun ideallerini anlatmaya devam etmektedirler. Cemaatin ilk zamanlarında cüzamlılara ve başka muhtaçlara yönelik hizmetlerini, günümüzde Afrika'da açlık sorunu yaşayan ve felakete uğrayan ülkeler için yaptıkları yardımlar ve diğer hayır işleriyle sürdürmektedirler.

KAYNAKÇA

KİTAPLAR

- Arslantürk, Zeki. *Sosyal Bilimciler İçin Araştırma Metod ve Teknikleri*. 5.basım. İstanbul: Çamlıca Yayınları, 2001.
- Bedoyere, De la Michael. *Francis, A Biography of the Saint of Assisi*. New York: Harper & Row-Publishers, 1962.
- Bonaventure. *The Soul's Journey Into God, The Tree of Life, The Life of St. Francis*. Ewert Cousins (çev.). New York: Paulist Press, 1978.
- Bonnard, Abel. *Saint Francis of Assisi*. Cleveland B. Chase (çev.). New York-Toronto: Longmans, Green and Co., 1931.
- Burr, David. *The Spiritual Franciscans From Protest to Persecution in the Century After Saint Francis*. Pennsylvania: The Pennsylvania State University Press, 2001.
- Cannon, Ragsdale William. *History of Christianity in the Middle Ages-From the Fall of Rome to the Fall of Constantinople*. Michigan: Baker Book House, Grand Rapids, 1960.
- Chesterton, G. K. *Saint Francis of Assisi*. New York: Image Books-Doubleday, 1989.
- Costelloe, Laurence. *Saint Bonaventure The Seraphic Doctor Minister General of the Franciscan Order Cardinal Bishop of Albano*. London: Longmans, Green and Co., 1911.
- Cuthbert, Father. *Life of St. Francis of Assisi*. New Edition, London: Longmans, Green and Co. Ltd., 1927.
- Deanesly, Margaret. *A History of Medieval Church 590-1500*. London: Methuen & Co. Ltd., 1959.
- Devas, Dominic. *A Franciscan View of the Spiritual and Religious Life*. London: Thomas Baker, 1922.
- Egan, Francis Maurice. *Everybody's Saint Francis*. New York : The Century Co., 1912.
- Englebert, Omer. *Saint Francis of Assisi*. Edward Hutton (Ed.). New York: Longmans, Green and Co., 1950.
- Esser, Cajetan. *Origins of the Franciscan Order*. Aedan Daly ve Dr. Irina Lynch (çev.). Chicago: Franciscan Herald Press, 1970.

- Flood, David ve Thaddee Matura. *The Birth of a Movement: A Study of the First Rule of St. Francis*. Paul Schwartz ve Paul Lachance (çev.). Chicago: Franciscan Herald Press, 1975.
- Gündüz, Şinasi. *Dini Terimler Sözlüğü*. Ankara: Vadi yayınları, 1998.
- Hermann, Placid. *The Way of St. Francis*. Chicago: Franciscan Herald Press, 1964.
- Hope, Mrs. *Franciscan Martyrs in England*. London: Burns and Oates, 1878.
- Hopkins, E.W., G.F. Moore, M. Halidi ve Ö. Ferruh. *Tarihte ve Günümüzde Misyonerlik*. Adnan Yazıcı, Nurer Uğurlu, Kemal Demir (çev.). İstanbul: Örgün Yayınevi, 2006.
- House, Adrian. *Francis of Assisi A Revolutionary Life*. New Jersey: Hidden Spring, 2001.
- Hughes, Philip. *A History of the Church*. Vol.2, London: Sheed & Ward, 1952.
- Iriarte, Lazaro. *Franciscan History The Three Orders of St. Francis of Assisi*. Patricia Ross (çev.). Chicago: Franciscan Herald Press, 1983.
- Jörgensen, Johannes. *Saint Francis of Assisi*. T.O'Conor Sloane (çev.). New York: Longmans, Green and Co., 1926.
- Kitabı Mukaddes*. İstanbul: Kitabı Mukaddes Şirketi, 2001.
- Landini, C. Lawrance. "The Historical Context of the Franciscan Movement, Franciscan History the Three Orders of St. Francis of Assisi", Lazaro Iriarte (Ed.). Patricia Ross (çev.). *Franciscan History The Three Orders of St. Francis of Assisi* içinde. Chicago: Franciscan Herald Press, 1983, ss.357-582.
- Lapsanski, V. Duane. *The First Franciscans and the Gospel*. Chicago: Franciscan Herald Press, 1976.
- Little, A.G. "The First Hundred years of the Franciscan School at Oxford", Walter Seton (Ed.). *St. Francis of Assisi Essays in Commemoration 1226-1927* içinde. London: University of London Press, 1926, ss.165-190.
- _____, "Franciscans at Oxford", Paul Sabatier (Ed.). *Franciscan Essays* içinde. Aberdeen the University Press, 1912, ss.71-87.
- _____, *The Road to Assisi The Essential Biography of St. Francis*. Jon M. Sweeney (Ed.). Massachusetts: Paraclete Press, 2003.
- Magliano, Da Pamfilo. *The Life of Saint Francis of Assisi; and a Sketch of the Franciscan Order*. New York: P. O'Shea, 1867.

- Malcolm, Lambert. *Medieval Heresy Popular Movements From the Gregorian Reform to the Reformation*. 3. Basım. MA: Blackwell Publishing Ltd., 2002.
- Masseron, Alexandre ve Marion A. Habig. *The Franciscans St. Francis Assisi and His Three Orders*. Chicago: Franciscan Herald Press, 1959.
- Meyer, James. *Social Ideals of St. Francis*. London: B.Herder Book Co., 1938.
- Moorman, John. *A History of The Franciscan Order From Its Origins to the Year 1517*. Chicago: Franciscan Herald Press, 1988.
- Nimmo, Duncan. *Reform and Division in the Medieval Franciscan Order From Saint Francis to the Foundation of the Capuchins*. Rome: Capuchin Historical Institute, 1987.
- Petry, C. Ray. *Francis of Assisi Apostle of Poverty*. Durham, North Carolina: Duke University Press, 1941.
- Robson, Michael. *The Franciscans in the Middle Ages*. Woodbridge: The Boydell Press, 2006.
- Sabatier, Paul. *Life of Saint Francis*. Louise Seymour Houghton (çev.). New York: Charles Scribner's Sons, 1894.
- Sevinç, Bayram. *Hristiyan Olan Türkler ve Türk Misyonerler*. İstanbul: İz Yayıncılık, 2006.
- Short, J. William. *The Franciscans*. Minnesota: A Michael Glazier Book, The Liturgical Press, 1989.
- Stoddart, M. Anna. *Francis of Assisi*. London: Methuen & Co., 1903.
- The Writings of St. Francis of Assisi*. Father Ubald D'Alençon (Ed.). London: Burns & Oates, 1907.
- Walker, Williston. *A History of the Christian Church*. Edinburgh: T.& T Clark, 1963.

SÜRELİ YAYINLAR

- “Laik Fransisken Tarikatı Kuralları”, <http://www.fransisken.com/fyasam.html>, (Erişim: 12 Mayıs 2008).
- Doğan, Sema. “Ortaçağ Manastır Sistemi: Doğu ve Batı Manastırları”. *Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi*. C.20, S.2, 2003, ss.73-86.

Erickson, Carolly. "The Fourteenth Century Franciscans and Their Critics". *Franciscan Studies*. Vol.36, Conrad L.Harkins (Ed.), New York: St. Bonaventure University, 1976, ss.108-147.

Muscat, Noel. "Secular Franciscan Order". <http://www.christusrex.org/www1/ofm/fra/FRAht11.html>, 24 Mart 2008.

_____, "The order of Friars Minor From 1897 to the Present". <http://www.christusrex.org/www1/ofm/fra/FRAht07h.html>, 16 Mart 2008.

_____, "Franciscan Missionary Charism". <http://www.christusrex.org/www1/ofm/fra/FRAmis02.html>, 24 Mart 2008.

Muzzey, Saville David. "Were the Spiritual Franciscans Montanist Heretics?", *The American Journal of Theology*. Vol.12, No.4, The University of Chicago Press, Ekim, 1908, ss.588-608.

Powell, M. James. "The papacy and The Early Franciscans". *Franciscan Studies*. Vol.36, Conrad L.Harkins (Ed.). New York: St. Bonaventure University, 1976, ss.248-262.

Scudder, D. Vida. "A Documented History of the Franciscan Order". *Franciscan Studies*. Vol.6, Thomas Plassmann (Ed.). New York, St. Bonaventure College, 1946, ss.93-99.

The life of Blessed John Duns Scotus <http://www.ewtn.com/library/MARY/SCOTUS.htm> 7 Şubat 2008.

ANSİKLOPEDİ MADDELERİ

Ana Britannica Genel Kültür Ansiklopedisi. C.9, İstanbul: Ana yayıncılık AŞ. ve Encyclopaedia Britannica Inc., 1988.

Bihl, Michael. "Orders of Friars Minor", *The Catholic Encyclopedia*. Vol.VI, New York: Robert Appleton Company, 1909, <http://www.newadvent.org/cathen/06281a.htm>, 09 Ocak 2008.

Brady, Charles Ignatius. "Francis, Saint of Assisi", *Encyclopaedia Britannica*. Vol.9, Encyclopaedia Britannica Inc., 1972.

Cuthbert, Father. "Capuchin Friars Minor", *The Catholic Encyclopedia*. Vol.III, New York: Robert Appleton Company, 1908, <http://www.newadvent.org/cathen/03320b.htm>, 09 Ocak 2008.

Dal-Gal, Nicolaus. "St. Anthony of Pauda", *The Catholic Encyclopedia*. Vol.I, New York: Robert Appleton Company, 1907, <http://www.newadvent.org/cathen/01556a.htm>, 2 Şubat 2008.

- Hayes, Zachary. "Bonaventure", *Encyclopedia of Religion*. Vol.2, Lindsay Jones (Ed.). MI: Mac Millan Reference WA, Thomson Gale, 2005.
- Jarrett, Bede. Ferdinand Heckmann, Benedict Zimmerman, "Third Orders", *The Catholic Encyclopedia*. Vol.XIV, New York: Robert Appleton Company, 1912, <http://www.newadvent.org/cathen/14637b.htm>, 15 Ocak 2008.
- Leff, Gordon. "William of Oakham", *Encyclopedia of Religion*. Vol.14, Lindsay Jones (Ed.). MI: Mac Millan Reference WA, Thomson Gale, 2005.
- Minges, Parthenius. "Blessed John Duns Scotus", *The Catholic Encyclopedia*. Vol.V, New York: Robert Appleton Company, 1907, <http://www.newadvent.org/cathen/05194a.htm>, 09 Ocak 2008.
- Monti, V. Dominic. "Franciscans", *Encyclopedia of Religion*. Vol.5, Lindsay Jones (Ed.). MI: Mac Millan Reference WA, Thomson Gale, 2005.
- O'Hara, V. Edwin. "Poor Clares", *The Catholic Encyclopedia*. Vol.XII, New York: Robert Appleton Company, 1911, <http://www.newadvent.org/cathen/12251b.htm>, 09 Ocak 2008.
- Oliger, Livarius. "Spirituals", *The Catholic Encyclopedia*. Vol.XVI, New York: Robert Appleton Company, 1912, <http://www.newadvent.org/cathen/14230a.htm>, 15 Şubat 2008.
- _____, "Rule of Saint Francis", *The Catholic Encyclopedia*. Vol.VI, New York: Robert Appleton Company, 1909, <http://www.newadvent.org/cathen/06208a.htm>, 09 Ocak 2008.
- Robinson, Paschal. "Orders of Friars Minor Conventual", *The Catholic Encyclopedia*, Vol. IV, New York: Robert Appleton Company, 1908, <http://www.newadvent.org/cathen/04344a.htm>, 09 Ocak 2008.
- _____, "Franciscan Order", *The Catholic Encyclopedia*. Vol.VI, New York: Robert Appleton Company, 1909, <http://www.newadvent.org/cathen/06217a.htm>, 09 Ocak 2008.
- _____, "St. Clare of Assisi", *The Catholic Encyclopedia*. Vol.IV, New York: Robert Appleton Company, 1908, <http://www.newadvent.org/cathen/04004a.htm>, 09 Ocak 2008.
- _____, "St. Francis of Assisi", *The Catholic Encyclopedia*. Vol.VI, New York: Robert Appleton Company, 1909, <http://www.newadvent.org/cathen/06221a.htm>, 09 Ocak 2008.
- _____, "St. Bonaventure", *The Catholic Encyclopedia*. Vol.II, New York: Robert Appleton Company, 1907, <http://www.newadvent.org/cathen/02648c.htm>, 09 Ocak 2008).

- Selge, Kurt-Victor. “Franciscans”, *The Encyclopedia of Christianity*. Vol.2, Erwin Fahlbusch (Ed.). Jan Milic Lochman ve John Mbiti, Michigan: William B. Eardmans Publishing Company, Brill, 2001.
- Turner, William. “Alexander of Hales”, *The Catholic Encyclopedia*. Vol.I, New York: Robert Appleton Company, 1907, <http://www.newadvent.org/cathen/04344a.htm>, 09 Ocak 2008.
- , “William of Oakham”, *The Catholic Encyclopedia*. Vol.XV, New York: Robert Appleton Company, 1912, <http://www.newadvent.org/cathen/15636a.htm>, 2 Şubat 2008.
- Witzel, Theophilus. “Roger Bacon”, *The Catholic Encyclopedia*. Vol.XIII, New York: Robert Appleton Company, 1912, <http://www.newadvent.org/cathen/13111b.htm>, 2 Şubat 2008.
- Wolter, B. Allan. “John Duns Scotus”, *Encyclopedia of Religion*. Vol.4, Lindsay Jones (Ed.). MI: Mac Millan Reference WA, Thomson Gale, 2005.

TEZLER

- Şenocak, Neslihan. “The Letter Kills, But the Spirit Gives Life”: The Rise of Learning in the Franciscan Order, 1210-1310”, *Yayınlanmamış Doktora Tezi*. The Institute of Economics and Social Science of Bilkent University, Department of History, Bilkent University, 2001.

WEB SİTELERİ

- <http://www.newadvent.com>
- <http://www.capuchin.com>
- <http://www.christusrex.org>
- <http://www.ewtn.com>
- <http://www.franciscan-brothers.net>
- <http://www.franciscans.org>
- <http://www.franciscansinternational.org>
- <http://www.franciscanstor.org/history.htm>
- <http://www.fransisken.com>

<http://www.fransisken.com>

<http://www.ofm.org>

<http://www2.ofmconv.pcn.net/en/>